

nous horitzons

núm. 81

novembre-desembre 1982

**Moviment veïnal: 10 anys
de FAVB**

**12 preguntes als militants
del PSUC**

**Darwin: la ciència
i nosaltres**

**Eleccions
i canvis**

nous horitzons

Núm. 81, novembre-desembre 1982

Director responsable:

Ramon Espasa

Consell de Redacció:

Joan Botella

Francesc de Carreras

Josep M. Colomer

Emili Gasch

Oriol Ramis

Ignasi Riera

Francesc Roca

Laura Tremosa

Francesc Vallverdú

M. Vázquez Montalbán

Ricard Vinyes

Director periodista:

Andreu Claret

Secretaria de redacció

i producció:

Anna González

Disseny:

Josep Lluís Gállego

Edita:

PSUC

Redacció i administració:

Vallespir, 171, baixos

Barcelona -14

Tel. 321 21 54

Producció:

PSUC

Preu de l'exemplar:

200 ptes.

Subscripció

per 10 números:

Espanya: 1.750 ptes.

Europa: 2.200 ptes.

Resta del món: 2.500 ptes.

Publicació mensual

Impreso por Lipsa, S. A. Roger, 25

Dipòsit legal: B-37.808/11

Editorial

2. Unes eleccions espanyoles a Catalunya.

El pensament i l'acció

4. Darwin a debat. Robert M. Young □ 8. La ciència i nosaltres. Antoni Roca □ 13. Sobre les dificultats d'interpretar uns resultats electorals. Joan Botella □ 18. Programes per a després d'una crisi (econòmica). Emili Gasch □ 20. El moviment veïnal de Barcelona i la seva imatge. Anna Alabart □ 25. Algunes reflexions amb motiu del Xè aniversari de la FAVB. Josep Ramon Gómez □ 27. Aula Comin. Ignasi Riera □ 27. El gra de mostassa. J.A. González Casanova.

Nous Horitzons pregunta

29. Els responsables polítics del PSUC responen a 12 qüestions.

Horitzons del món

36. Lombardo o Revueltas? Roger Bartra □ 43. El debat pre-congressual del IX congrés extraordinari del POUP. Margot Pascual.

Documents d'arxiu

50. Josep Renau: «Sentit popular i revolucionari de la festa de les falles».

Llibres i revistes

54. Les cartes de Joan Oleza. Francesc Parcerises □ 55. Una història amb històries. Ramon Espasa □ 57. El sector sanitari espanyol: una anàlisi pendent. Oriol Ramis □ 59. Els dogmàtics. Francesc Roca □ 59. Revistes.

12. DIU EL MUSSOL... Solidaritat cultural. Ignasi Riera □ 16. VOLDRIA AJUDAR A CLARIFICAR ALGUNS ASPECTES DE L'INFORME POLÍTIC... El grau zero del possibilisme. M. Vázquez Montalbán □ 17. ESPIRALS. Qüestions d'identitat (II). Gerard Vilar □ 26. Commemoració, de què? Joan Brossa □ 28. SENSE EMBUTS. El pensament encallat. Teresa Pàmies □ 34. DE MES A MES. «Som els millors...». Francesc Vallverdú □ 35. «Revolucions P.M.». Raimon. Antoni Batista □ 49. ESCRIT EN LLIBERTAT. La lògica de la folia. Jordi Borja.

UNES ELECCIONS ESPANYOLES A CATALUNYA

Les terceres eleccions legislatives (1977, 1979, 1982) han representat una mutació espectacular i brusca del pes específic dels diversos partits que aspiren a vehicular les opcions socials i polítiques dels ciutadans espanyols. Un canvi tan profund com inesperat ha de tenir evidentment molts factors de diversa i diferenciada importància que puguin explicar-lo. L'acurada anàlisi de totes les dades numèriques, l'anàlisi de les diferents vies de transvasament de vots entre partits, la tipologia de les àrees de concentració de vot d'un o altre signe —ciutat/camp, centre/perifèria, indústria/serveis, etcètera—escapa a un comentari necessàriament breu, però que no vol renunciar a copsar els trets més significatius d'aquestes eleccions.

La novíssima situació postelectoral té, indubtablement, moltes lectures. Entre les més positives cal destacar que els electors han mostrat inequívocament una esperança de canvi, la direcció en què hauria de fer-se aquest canvi i un evident rebuig del cop d'Estat. La victòria electoral del PSOE ha estat rotunda. Per primera vegada a la història d'Espanya un partit d'esquerra té la majoria absoluta. Les perspectives que s'obren per al país són realment inèdites. La reforma profunda i la modernització de l'Estat, una solució estable i realista al problema de les autonomies i dels fets nacionals català i basc es podran realitzar ara, en el moment que la dreta ha perdut l'hegemonia, almenys sobre l'aparell de l'administració de l'Estat. La crisi econòmica i l'atur podran ser igualment acarades des d'una perspectiva d'esquerres. És ociosos ressaltar l'enorme importància i les responsabilitats que aquesta situació assigna a totes les forces polítiques.

No hi insistirem més. Hom podria, però plantejar altres hipòtesis polítiques per al mateix fenomen, la bipolarització electoral en què hem desembocat. És rellevant constatar que, tot i que el sistema de repartiment d'escons (sistema D'Hont) afavoreix amb escreix les grans formacions polítiques, el sistema electoral espanyol és un sistema proporcional, no majoritari. Les raons que han portat a un resultat de tipus majoritari han de ser, doncs, molt fortes. Entre elles el passat pròxim de la formació social espanyola —i catalana?—, la dictadura, pot haver ajudat a la configuració d'aquest resultat. Una dreta amb llarga tradició de poder —autoritari— però sense pràctica ni tarannà democràtics, que davant les dificultats de la crisi econòmica i el major risc i complexitat per exercir la seva hegemonia que comporta la democràcia s'ha refugiat de nou i massivament en una oferta clarament nostàlgica i involucionista AP-PDP. Una esquerra, una classe obrera i unes capes populars, exclusió feta de les seves avantguardes, amb escassa tradició de lluita dins un marc democràtic —per prèviament inexistent— que, davant l'agressió que per a ells representa la crisi econòmica, han dipositat tota la seva confiança —i els seus vots— en una ambigua oferta de regeneracionisme més o menys contundent. Però, i sobretot, en tots dos casos, aquestes decisions s'haurien inspirat en una visió simplista i personalista, de «mano a mano» (F. versus F.) del tot o res, a l'hora d'acceptar les solucions més o menys taumatúrgiques que tots dos candidats oferien. En definitiva, diguem-ho ja, una decisió que hauria tingut quelcom a veure amb la tradició sociològico-política heretada del franquisme. És a dir, simplificació per empobriment de la realitat, que comporta conseqüentment respostes binàries i pretesament totalitzadores.

Per a Catalunya les eleccions del 28-O han representat una «espanyolització» que pot esdevenir perillosa. Sense negar els components de catalanisme que vehiculitza el PSC, l'observador més desapassionat haurà d'acceptar que a Catalunya el principal i quasi únic propagandista de la campanya dels socialistes ha estat el seu secretari general, Felipe González. El PSC ha guanyat aquestes eleccions —i mai tan ben dit— sense baixar de l'autobús. L'ascens fulgurant d'AP («el regionalismo bien entendido», Fraga dixit) és també un signe d'aquesta «desnacionalització» del vot català. Gairebé tot el que va representar l'Assemblea de Catalunya i la política de front democràtic i nacional, del govern d'unitat en l'etapa provisional de la Generalitat presidida per Tarradellas ha naufragat. Sols els representants del nacionalisme conservador, CiU, han resistit —i bé— l'allau de la bipolarització i espanyolització del 28-O, però sobre la base de cercar el vot sols en funció del lloc d'origen i de la llengua. L'ERC, sempre de difícil ubicació, ha baixat, encara que molt lleugerament, mantenint-se en la seva posició marginal. El PSUC és el que més fortament —descens de catorze punts— ha pagat aquest fenomen tan nou, encara que potser no tan sorprenent. Avui el mapa polític de Catalunya ja quasi no es diferencia del que es pot trobar a la resta d'Espanya. Catalunya, avançada del pluralisme i amb una oferta d'esquerres forta i diversificada, gràcies a l'existència d'un component comunista quantitativament i qualitativament decisiu, ha quedat —provisionalment, esperem-ho— encaixonada electoralment entre dues efes (Fraga/Felipe).

Pel que fa a l'oferta comunista, el més assenyalat que es pot dir és que no ha arribat —i no hi ha connectat— als sectors a què anava dirigida. Els resultats no poden ser més eloqüents. Amb tots els atenuants i totes les raons objectives que es puguin adduir, i que òbviament existeixen, l'escassa implantació electoral comunista del 28-O és preocupant. Citarem les tres raons més determinants, en la nostra opinió, de la davallada del vot comunista. No varem ser capaços d'oferir una alternativa creïble de govern i/o de majoria per engegar transformacions i canvis. En aquest sentit, el PSUC ha sofert doblement la identificació amb el PCE (manca d'alternatives, manca de diferenciació com a força catalana també a Madrid). Les crisis internes del PSUC i del PCE han trencat la imatge de coherència, fidelitat, rigor i de bloc que tot elector té el dret a reclamar a la força política en què diposita la seva confiança. En tercer lloc, la imatge visual i plàstica del PCE en aquestes eleccions no connectava amb la majoria dels «nous espanyols», aquells que no varen fer i, sobretot, no volen recordar la guerra civil (els nascuts després del 1940 són, avui, la majoria en el cos electoral espanyol i català), i, en canvi, apareixia assumint tots els aspectes negatius —encara que necessaris— de la transició, incapaç de capitalitzar i projectar obertament cap endavant els innegables mèrits dels comunistes en la lluita antifranquista i per la democràcia, per assegurar i afermar la pròpia transició.

Som ja en una nova situació política que obrirà sens dubte noves i millors perspectives als anhels i a les lluites per les transformacions socials. L'oferta comunista té ara més possibilitats d'arribar i de connectar amb àmplies capes socials, amb la classe obrera. Aquestes possibilitats es convertiran en realitat per tal com el PSUC i el PCE siguin sensibles al que legítimament cal esperar d'ells en la nova etapa política que s'obre.

Llocs on pots trobar Nous Horitzons

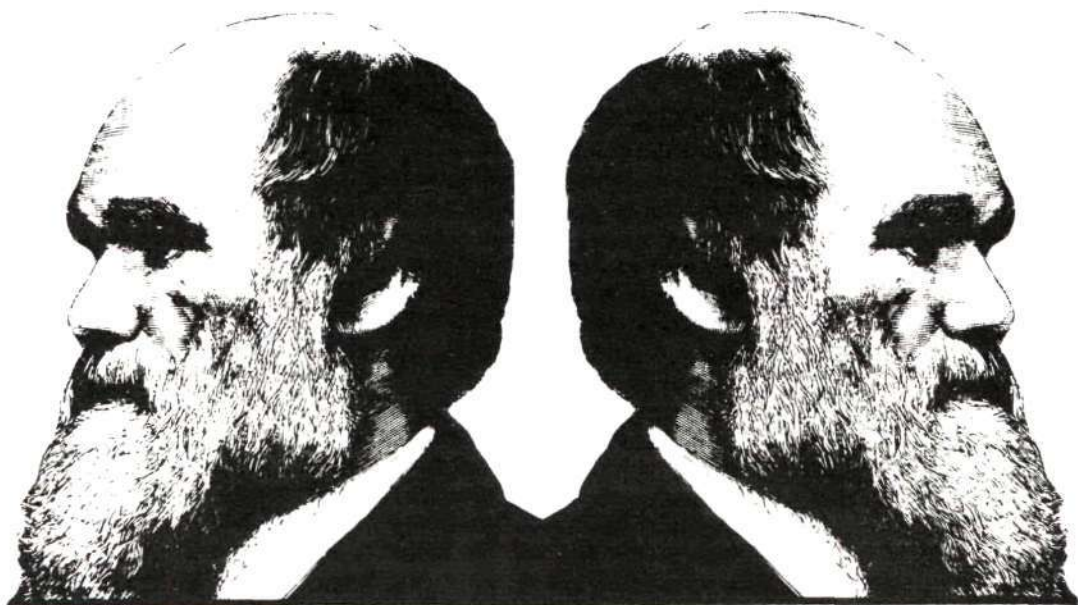
Alacant:	Set i mig.	Manresa:	Símbol, Xipell.
Barcelona:	Arrels, Cinc d'oros, Casa del Libro, Cooperativa Abacus, Ancora y Delfín, Llibreria Francesa, Maga, Leviatan, Anthropos, Astrea, Proa, Hogar del Libro, Harvard, Navarro, BorinotRos, Xoc, Iona, Cap i Cua, Athos, Roquer, Els dies, Pléyade, Pravia, Facultat d'econòmiques, Escola d'enginyers industrials, Crònica, Esbós, Platon, Paidea, Les Punxes, Signe, Al peu de la lletra, Avant, Passim, Laia, Jaimes, El negro, Carandell, Kallipolis, Abac, Mirador, Bernat, Vendrell, L'ou de Sarrià, Llibreria 125, Margenat, Foc Nou, Tahull, Demos, Drac, Aula.	Martorell:	El Topo
Badalona:	Catalonia, Al vent.	Mataró:	Robafaves.
Berga:	Astral.	Palma de M.:	La Gavina.
Cerdanyola:	Forat del vent.	Reus:	Gaudí, La tronada.
Girona:	Llibreria 22.	Rubí:	Recó del llibre.
Granollers:	La gralla.	Sabadell:	Hogar del Libro.
Igualada:	Jordana, Gassó, Divuit/Dinou.	Sant Just:	Ressenya.
Lleida:	Farré, Urriza, L'ereta.	Santa. Coloma de Gramenet:	Nou vent
		Sitges:	Puig.
		Tarragona:	Ads era, VIP, La Rambla.
		Terrassa:	L'amfora, Datzira, Cau ple de lletres.
		València:	Tres i Quatre, Davila, Soriano, Quiosc Modern.
		Valls:	Alt Camp.
		Vic:	La tralla.
		Vilafranca del Penedés:	Pujol
		Vilanova i la Geltrú:	La Mulassa.

Als quioscs i a tots els locals del PSUC

Darwin a debat

Robert M. Young

L'any del centenari de la mort de Darwin encara sembla que gairebé hi ha tanta rancúnia entorn de la seva figura com la que hi havia quan va publicar el seu llibre **Sobre l'origen de les espècies** el 1859. Aleshores, com ara, el darwinisme fou acusat d'ateu, materialista i socialista. I tot això malgrat els següents fets: Darwin era creient (fou enterrat a l'abadia de Westminster) i rebutjava qualsevol relació entre els seus punts de vista i el socialisme, així com amb temes polítics de qualsevol signe. La implicació entre la biologia i la política continua essent una qüestió enutjosa per als socialistes. Abraça un temari complex els límits del qual no resulten sempre clars o fàcils d'establir avui en dia, o no gaire més que ho eren a l'època victoriana.

En el cas de fa poc a Arkansas les coses no han estat tan clares com al 1859, o fins i tot que al «judici de la mona» del 1925 a Dayton, Tennessee, en què Clarence Darrow —el gran defensor dels socialistes—, Wobblies i militants anarquistes van aconseguir una vic-

tòria moral per a un professor d'ensenyament mitjà, John Scopes. Aquest havia impartit, il·legalment, ensenyaments sobre l'evolució, és a dir, la idea de Darwin que «...l'home, així com d'altres organismes vius, descendeix de formes inferiors mitjançant processos totalment naturals...»

El cas de Little Rock, a Arkansas, va dur el col·lectiu liberal-científic a un enfrontament amb una versió amb prou feines encoberta de fonamentalisme religiós (creença en una interpretació literal de la Bíblia). Calia que fos un fonamentalisme encobert, ja que la Constitució dels Estats Units separa l'Església de l'Estat i converteix, doncs, en il·legal l'ensenyament religiós com una de les assignatures de l'escola. Per això l'enfocament religiós fou presentat com una «ciència de la creació» a què se li hauria de concedir igual quantitat de temps que a l'evolucionisme científic. En efecte, el llibre del Gènesi s'hauria d'ensenyar com una ciència amb el mateix tracte que els textos científics convencionals. En realitat, la ciència de la creació recolza en la

visió cristiana de Déu com el Creador i és un atac contra la ciència en general: biologia (ciència de la vida), geologia (ciència de la terra), paleontologia (l'estudi dels fòssils) i cosmologia (l'estudi de la història i estructura de l'univers).

La ciència de la creació presenta com a fets establerts uns ancestres diferents per als humans i per als animals, una inundació a escala planetària, la creació sobtada de l'univers a partir del no-res. Els «fets» de la ciència de la creació ens diuen que l'edat de la Terra és d'uns sis mil anys, d'acord amb les estimacions bíbliques, mentre que el consens científic apunta l'edat de la Terra en uns 4.500 milions d'anys.

Els creacionistes

Resulta una tàctica habitual dels objectors d'una teoria científica posar més l'accent en les llacunes i els fenòmens sense explicar que no pas en les proves positives i tot el ventall de fenòmens coberts per aquesta teoria. Els evolucionistes pretenen explicar els buits existents en el continu de fòssils descoberts tot adduint que la seva desaparició física l'ha causada el pas d'innombrables períodes de temps, amb la qual cosa alguns científics comencen a tenir els seus dubtes sobre una continuïtat ininterrompuda del canvi evolutiu. Els creacionistes diuen que, on falla l'evidència, la naturalesa apunta a la deïtat com a explicació d'interrupcions aparents i sobtades dels descobriments constatats. El cas d'Arkansas encara va resultar més confús quan un distingit astrònom, col·laborador de sir Fred Hoyle, el professor Chandra Wickramasinghe (del col·legi major de la Universitat de Cardiff), va declarar a favor dels creacionistes científics, tot argumentant que la vida va arribar a la Terra des de l'espai exterior, i va afegir que hi havia d'haver hagut un creador. Els més eloqüents del professorat, enfront tanta confusió i tergiversació, es van dur les mans al cap i convenceren el jutge que la ciència de la creació no era cap ciència, sinó una disfressa de la religió, i que la llei que li atorga la igualtat de temps docent era, doncs, inconstitucional. Segurament, les apel·lacions arribaran fins al Tribunal Suprem dels Estats Units.

¿En traurem l'aigua clara, de tot això? ¿Qui són els bons? Resulta evident que els defensors de la ciència de la creació són els «ultrès», un sector de la nova dreta americana que, per comparació, fan de Reagan un «progre». Els creacionistes es preocupen per la inestabilitat social i pel pecat. Prendre la Bíblia al peu de la lletra és la seva primera trin-

xera contra el pensament modern, alhora que contempen la teoria de l'evolució com el desafiament central als fonaments bíblics dels valors tradicionals. Un comentarista especialitzat en aquests temes deia: «**Els creacionistes culpen l'evolució de tot, des del comunisme fins a la crisi de la família, tot passant (si més no una vegada) per l'streaking***».

Seria fàcil arribar a la conclusió que es tracta de simples enemics del socialisme, és a dir: obscurantistes, reaccionaris, egoistes, demagogs. Sí, tot això ho són, però fins i tot així paga la pena de prendre'ls amb un cert interès. Alguns enemics del fonamentalisme també són enemics de l'esquerra (comercialització del sexe, el liberalisme econòmic i —a nivell científic— la sociobiologia, o sigui, l'estudi del capteniment social animal, tot extrapolant-lo sovint fins arribar a conclusions sobre la conducta «instintiva» dels humans). Naturalment, postures polítiques que s'oposin a una mateixa cosa poden, tanmateix, trobar-se enfrontades entre si. Fóra de babaus insinuar que l'esquerra i la nova dreta estan aliades enfront d'enemics comuns. Amb tot i això, és millor que ens hi estenguem més.

Antecedents històrics

Les arrels històriques del fonamentalisme protestant es basaren en un rebuig de la vana pretensió de la ciència d'explicar la Terra, la vida, la naturalesa humana i la societat. A començaments del segle XIX, els fonamentalistes es van radicalitzar i defensaren un sistema de valors que es trobava amenaçat per la geologia, l'evolució i la psicologia determinista. Lloaren la creació específica, el valor especial de la vida, de la natura humana i de la lliure voluntat. Defensaren la caritat entre els homes, així com la solidaritat, i tot enfront l'empenta arrasadora de la ciència i la tecnologia i dels períodes més rapinyaires d'especulació urbana de la revolució industrial. Defensaven una parcel·la de dignitat humana enfront el materialisme mecanicista existent en la ciència, tecnologia i indústria. Aquelles protestes les basaven en la veritat literal de la Bíblia, inspirada per la divina paraula de Déu. Les seves protestes, però, coincidien d'alguna manera amb les propostes d'altres sectors que s'oposaven a la deshumanització del procés d'industrialització, com per exemple les de Thomas Carlyle a **Els signes dels temps** i, naturalment, les de Marx i Engels.

La visió de Marx i Engels sobre el darwinisme no era simple. Anava des de la postura de Marx, que qualificava la teoria de Darwin de

*streaking: córrer despullat

«la base científica natural de la lluita de classes en la història», fins a la d'Engels, que afirmava que tots els ensenyaments de Darwin sobre la lluita per l'existència «no són res més que una transferència de la societat a la natura vivent de la doctrina de Hobbes de la guerra de tots contra tots i de la doctrina econòmica de la burgesia sobre la competència (...) el truc d'un prestidigitador». Al discurs davant de la tomba de Marx, Engels va dir: **Igual que Darwin va descobrir la llei del desenvolupament de la naturalesa orgànica, així Marx va descobrir la llei del desenvolupament de la història humana.**» Ens trobem aquí davant tres enfocaments diferents: «una base científica», «un truc» i una analogia. Tampoc la història del fonamentalisme religiós no és coherent amb la seva oposició al nou ordre industrial. Caldria que no oblidéssim que el fonamentalisme també va servir d'invocació per induir al respecte i disciplina a la feina, sota la forma del metodisme, com ho demostra E.P. Thompson en el seu llibre **La formació de la classe obrera anglesa.**

El respecte a la ciència

Intento demostrar que, tant en el passat com en el present, és difícil delimitar els fronts de lluita que interessin els marxistes. En aquesta polèmica sembla obvi l'alineament amb els científics contra els creacionistes, però la situació no és tan clara. Hi ha una llarga tradició de l'esquerra de respecte envers les ciències naturals i de buscar-hi pautes per a la pràctica i la teoria socialista, com si les prioritats científiques, les categories i el patrocini no procedissin, en principi, dels valors establerts pel context social. Com assenyalava Bukharin, el procés de l'obtenció del coneixement científic no és cap altre que el procés final de l'esforç de treball dirigit cap a una forma específica d'investigar la natura. La ciència no és autosuficient, sinó que arrenca del procés general de la producció.

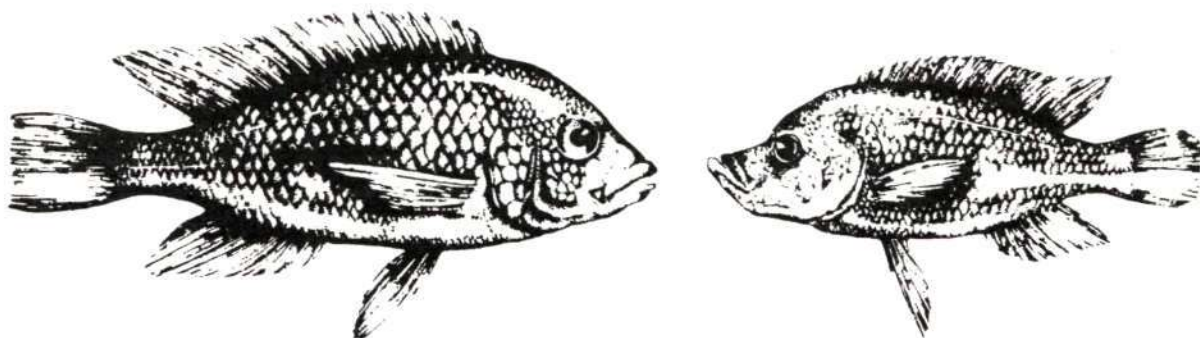
Les semblances entre els conceptes científics i les categories socials resulten ben òbvies quan ens fixem en part del vocabulari de treball fet servir en la teoria liberal i en el de-

terminisme biològic, que ens ofereix la conducta instintiva de les formigues, les oques, els pollastres, els ximpanzés i els papions com la base explicativa de molts aspectes d'allò que fem com a «mones despullades». Vet aquí una llista de termes trets dels arguments utilitzats per E.O. Lilson en la seva **Sociobiologia-La nova síntesi**: divisió del treball (sexual i material), jerarquies, competència, dominació/submissió, ordre i càstig, agressió, egoisme/altruisme, rang, casta, lloc, obrer, esclau, soldat, reina, hosts, harem, promiscu, gelosia, territorialitat, cabdillatge, plebs, combat, ressentiment, aïllat, catequitzar, élitcs. Si ens estenem una mica més, a l'obra de Richard Dawkin **El gen egoista**, ens trobem amb: estafador, ensarronador, ronyós. Més enllà encara podem trobar nepotisme, fornicació, violació. Com deia Engels sobre aquesta manera d'interpretar la natura: **«Un cop s'ha efectuat el truc del prestidigitador, les mateixes teories reverteixen de nou de la naturalesa orgànica a la història i llavors es pretén que la seva validesa de lleis eternes en la societat humana ja ha estat verificada».** Les versions liberals del reduccionisme biològic, com les que es profereixen des de la sociobiologia i l'etologia (estudi del capteniment animal) les assumeixen els elitistes —per exemple la creença del professor Eysenck en l'existència de nivells hereditaris d'habilitat mental. Aquests i d'altres estudis sobre la conducta els fan servir els racistes, per exemple, a la propaganda del Front Nacional*. Així obtenen «proves científiques» com a suport a la seva reaccionària política social. Aporten estudis sobre altres organismes per tal d'explicar les limitacions de la vida humana i subministrar subtils justificacions per al pessimisme sobre la naturalesa humana i sobre la societat.

L'evolució i el marxisme

Tot el que hem exposat no vol pas dir que la biologia i l'evolució no tinguin cap importància per als marxistes. Hi ha aspectes de l'evolució que són perfectament compatibles amb

*Front Nacional: organització racista britànica

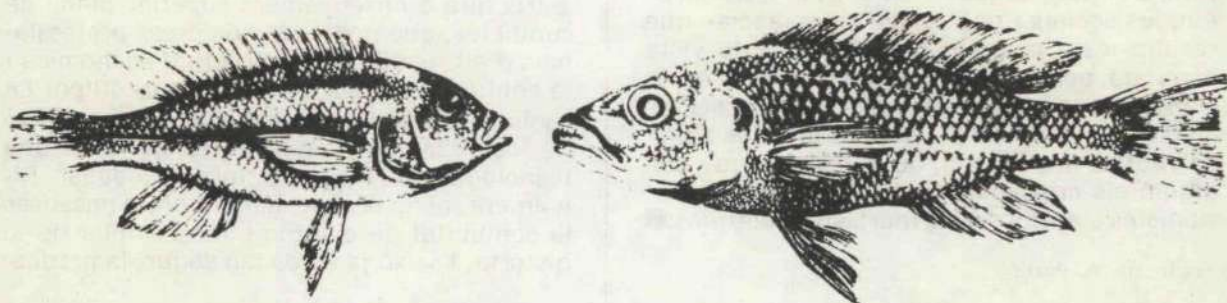
el marxisme. L'explicació dels orígens de la humanitat i de la ment per mitjà de forces purament naturals era —i és— ben rebuda pels marxistes, així com per altres laics. Els orígens de la vàlua i de la responsabilitat no es troben pas en un regne mental ni tampoc en una ànima immortal, ni encara menys en les inspirades paraules de la Bíblia. El marxisme és una filosofia «d'aquest món» i no pas «del més enllà». És un materialisme que té una definició de la matèria i del seu potencial molt més rica que la que ens ofereix la pobra idea de la matèria aïllada, en una dicotomia que consisteix en ment/cos, cosa que deixa qualsevol sentit i propòsit final en les ments de Déu i dels altres.

Marx no emfasitzava ni la ment ni l'esperit, sinó l'avença perfecta entre la gent i la natura: una relació de transformació basada en el treball humà. El treball no és ni naturalesa ni cultura, sinó el seu gresol. La naturalesa humana no és pas una essència immortal, ni tampoc una inevitabilitat biològica, sinó un conjunt de relacions socials, un producte de la història i un projecte històric. Així resulta que, mentre el naturalisme, el materialisme i la quotidianitat del darwinisme són acceptables per als marxistes, això no vol pas dir que les explicacions naturals hagin d'ocupar el lloc de les històriques. Dit d'una altra manera: en l'aproximació marxista a la humanitat, la genètica no reemplaça el treball de l'home. L'*Homo faber* (*homo faedor*) no s'inclina ni davant la inevitabilitat biològica ni davant esquemes evolutius que busquen justificar l'estatu quo social: «no es pot canviar la naturalesa humana».

No fa gaire s'ha produït entre alguns marxistes un ressorgiment dels que defensen que cal concedir una atenció més gran a les limitacions biològiques de la naturalesa humana. S'ha indicat la necessitat de basar més les nostres concepcions sobre la naturalesa de l'home en conceptes biològics. Es tracta d'una saludable advertència contra la creença romàntica que som esperits lliures i podem decidir el nostre futur tot elegint-lo lliurement o, simplement, amb la nostra obstinació.

No obstant això, se'ns pot argumentar que tot el que hem dit es refereix a la «naturalesa primària» (biologia), que no incideix en el terreny de les lleis deterministes sinó que pot atribuir-se a la «naturalesa secundària» (aprenentatge social profundament implantat). La «naturalesa social» és molt rebel al canvi, però de cap manera no ho és tant com segons quines constants biològiques, com el color dels ulls o el pigment de la pell. Un altre corrent de pensament dins el marxisme, que emfasitza l'aliança de la base teòrica amb la ciència, és la defensa d'aspectes del «realisme» filosòfic, que estableix una relació individual més o menys senzilla entre el món extern i la percepció que nosaltres en tenim. Existeix una altra línia encara, que converteix en íntims aliats el marxisme i el pensament científic en fer ressorgir el «materialisme dialèctic», la qual cosa ens condueix a les categories marxistes, amb l'argument que són elles les que caracteritzen la realitat més pregona del món natural, per exemple: el canvi pres com un procés dialèctic, la transformació de la quantitat en qualitat. Aquests corrents de pensament, que posen en relleu les arrels biològiques de la naturalesa humana i les idees filosòfiques del realisme i del materialisme dialèctic, poden menar els socialistes a la creença que potser no hi hagi cap fissura entre les asseveracions del món científic i un pensament polític correcte.

Tanmateix, és difícil fer coincidir aquestes argumentacions filosòfiques amb les lluites polítiques dels biòlegs en actiu. La investigació biològica, com totes les altres realitzacions, sorgeix en un determinat context social i reflecteix l'ordre de prioritats i valors que hi ha en aquell context. Tot això resulta evident en el cas d'E.O. Wilson, així com en els estudis sobre la determinació dels nivells d'intel·ligència; tanmateix, tot això no resulta pas tan obvi en el cas del darwinisme, la filosofia de la naturalesa del qual era, majoritàriament, un model de desenvolupament per mitjà de la lluita (competència, dolor, fam, privacions), model que procedia del malthusianisme i que es va plasmar en la seva formulació de la teoria de l'evolució per la selecció natu-

ral. Quan es va aplicar a éssers humans (Darwin era una persona ben inserida en el seu entorn) va mantenir punts de vista sobre les altres races del tot inacceptables per als marxistes.

Els termes del debat

Tant la gent que va participar en el debat sobre el darwinisme el segle XIX, com en el judici a Scopes el 1925 o en el de Little Rock el 1982, tots mantenien les seves postures, durant el debat ideològic, en el terreny de la societat burgesa, i és fàcil de detectar la seva pertinença a un sistema polític no-marxista. El defensor més apassionat de l'evolucionisme científic, Stephen J. Gould, és un decidit antimarxista radical, situat, però, a l'esquerra del context científico-polític, al qual roman fidel i li dedica la seva activitat professional. És important que diguem que els marxistes que treballen enmig de les lluites científiques i polítiques adverteixen que la teoria i la pràctica de la gent que ocupa aquell espai social reflecteix una concepció sobre la natura, la naturalesa humana i la lluita política, diferent del tot de la seva.

En altres paraules: fóra una equivocació, tot i que l'esquerra l'ha comès sovint, alinear-se d'una manera acrítica amb aquells que sostenen una postura científica al judici de Little Rock i que s'oposen als creacionistes científics. Posats a escollir, un es decantaria per oposar-se a la concessió d'igual temps lectiu a la ciència de la creació, però, com s'esdevé tan sovint, això ens faria aparèixer com a defensors d'una postura que concedeix més importància al suport de l'estatu quo actual que a les prioritats socialistes i al paper a jugar per la ciència en una societat socialista. Prioritats que no figuren a l'agenda dels liberals i radicals que treballen en biologia i en els estudis sobre el capteniment animal.

Diria, doncs, que cap marxista no ha de buscar en la biologia un model per arribar a formular objectius socio-polítics, ni tampoc en estratègies que recolzen en les limitacions de la naturalesa humana. Tan estèril em sembla adreçar-se a la Bíblia com a la ciència natural en busca de justificacions per a creences ètiques socials i polítiques. La «ciència» que resulta més rellevant des del punt de vista marxista pel que fa a aquests temes és la ciència de la història. En ella hi ha aspectes alhora humans i naturals, però tots dos s'han de veure condicionats, no importa el que ens diguin els creacionistes científics, els evolucionistes científics o els marxistes científics. ●

Traducció: A. Porta

Sis reflexions a propòsit de la celebració del centenari de la mort de Charles Darwin

1. Les contradiccions d'una recerca que ve del franquisme

El mode de producció de ciència sota el franquisme tenia una sèrie de contradiccions de caràcter divers: en primer lloc, la recerca s'havia organitzat a partir de pressupostos ideològics —unir la ciència moderna i el pensament conservador— i de prestigi, amb la pretensió d'utilitzar la recerca més sofisticada com a carta de presentació en la nova política internacional que s'inicià al voltant del 1945; sense oblidar les finalitats militars; en segon lloc, el franquisme, ensorrant els esforços per construir una comunitat científica autòctona, uns esforços que havien realitzat seriosament sobretot la Junta de Ampliación de Estudios i l'Institut d'Estudis Catalans durant les primeres dècades del nostre segle, reprenia amb vigor renovat una política industrial basada en la importació de tecnologia, tal com ja s'havia fet des de la segona meitat del XIX; en tercer lloc, durant la dècada dels seixanta, amb la revolució industrial, les universitats del país començaren a omplir-se de ciutadans amb necessitat d'obtenir una capacitació professional d'alt nivell: davant d'això, la solució fou també omplir de professorat els centres d'ensenyament, sense cap altre tipus de reflexió ni planificació.

Aquests tres elements, ideologia conservadora i prestigi, colonització tecnològica i augment de personal (i de la capacitat per fer recerca) han conduït a una situació ben contradictòria.

D'una banda, el país ha de suportar un esforç econòmic molt important per mantenir el nivell d'innovació que necessita i, per tant, no aconsegueix situar-se en una posició competitiva. D'altra banda, s'ha de mantenir una estructura d'ensenyament superior plena de conflictes, que només fa que crear professionals d'alt nivell que l'estructura econòmica i la política científica del país desaprofiten. La «solució» n'és la subocupació i l'exportació de «cervells» que van a l'estranger a fer una tecnologia que, més tard, tornem a pagar. Finalment, hi ha paradoxalment entre nosaltres la comunitat de científics més àmplia de la història. I, això ja no és tan segur, la produc-

La ciència i nosaltres

Antoni Roca

ció científica més important dels darrers cent anys.

2. Catalunya i la ciència

Tothom sap les dificultats en què s'ha hagut de moure la cultura catalana. Ha hagut de viure sempre en mobilització permanent per salvar-se: salvar la llengua i la història —les justificacions de la identitat nacional. Durant dos segles, i és només un exemple, els científics catalans s'han expressat (han escrit) gairebé exclusivament en castellà. Es diu, i és significatiu, que el primer text científic modern en català és la traducció (parcial) del **Viatje d'un naturalista al rededor del món** de Darwin —darrerament reimpresa per la Diputació de Barcelona—, una traducció feta al caliu de la Renaixença.

Totes dues coses han tingut la seva expressió en els «estats majors» de la cultura catalana i dels sectors dirigents —de tot signe— del nostre país. Han anat elaborant una imatge d'una Catalunya de «qualité», amb grans escriptors i grans plàstics. Els representants culturals, possiblement els únics possibles, han estat els escriptors, els novel·listes, els cantants, els pintors, els escultors i els arquitectes. I no ho han estat pas sense raó, car el nostre país ha estat especialment fecund en aquests camps que la conjuntura pot haver afavorit.

Però Catalunya ha canviat molt. Un dels més grans ideòlegs de la nova Catalunya, Enric Prat de la Riba, des de la seva perspectiva de la burgesia industrial, de principis de segle, ja somniava en una Catalunya creuada «de carreteres i línies telefòniques». La multitud de projectes de tot tipus que generarà la Mancomunitat de l'any 1914 al 1923 han anat a poc a poc fent-se realitat. Catalunya ha esdevingut un país industrial i, tanmateix, la infraestructura de què disposa és encara incompleta: cada dia que passa, la ciència i la innovació esdevenen més necessàries.

Si bé la inèrcia encara domina els «estats majors» de què parlàvem més amunt, els ciutadans de casa nostra demostren de manera prou rotunda la seva sensibilització.

3. Darwin i els catalans d'ahir i d'avui

L'ocasió del centenari de la mort de Darwin ha descobert una nova sensibilitat envers la ciència.

Des de fa mesos, les exposicions i els museus de tipus científic reben l'atenció de milers de persones àvids de penetrar en un «nou» món, el del coneixement científic.

Un dels motors de canvi ha estat, segurament, la celebració darwiniana.

Darwin havia estat marginat de la vida cultural catalana. El contingut alliberador i antimitològic d'una teoria científica que explica, de manera autònoma, l'aparició de l'home a la Terra havia corprès les classes populars catalanes. No és difícil veure en butlletins obrers de principis de segle referències al darwinisme, i s'ha estudiat la vinculació al darwinisme de l'Escola Moderna de Ferrer i Guàrdia. Darrerament, s'ha demostrat que s'evità la suspensió definitiva del professor aragonès a la Universitat de Barcelona, Odón de Buen, gràcies al suport que rebé dels estudiants i dels sectors radicals i republicans. Odón de Buen havia comès el «pecat» de defensar l'evolucionisme des de la seva càtedra i, per denúncia del bisbe de Barcelona, el rec-

tor de la Universitat va suspendre'l de la seva càtedra.

4. Per què l'interès d'ara per l'evolucionisme?

Tanmateix, setanta-tres anys després, Darwin ha estat el gran protagonista de l'any cultural català. Què ha passat?

Hi ha diverses propostes explicatives. D'entrada, insistim que avui hi ha entre nosaltres un gran nombre de persones amb formació científica i amb dedicació a la recerca. Aquest és un fet, encara que els seus orígens, com ho hem assenyalat, siguin contradictoris.

A continuació cal destacar que hi ha hagut fets ideològics molt importants. Avui l'evolucionisme ja no és vist com una doctrina anticristiana. En realitat, potser no ho hagi estat mai, però va ser entès així. No hi ha dubte que l'exclusió de la intervenció d'un creador per explicar la presència de vida intel·ligent a la Terra havia de commoure (i encara ho fa!) la doctrina cristiana. La teologia cristiana ha modificat radicalment durant les últimes dècades la seva posició enfront dels avenços de la ciència i, en particular, enfront de l'evolucionisme. L'església ha situat el pensament transcendent en una posició paral·lela al món del coneixement científic i afirma acceptar-ne els resultats, considerant que la qüestió de la fe resta al marge de l'activitat científica. D'altra banda, Teilhard de Chardin va establir una visió cristiana de l'evolucionisme que ha influït poderosament la teologia i els científics. Aquests fets poden explicar que els científics catalans, molts d'ells creients, s'hagin pogut situar enfront de la ciència i l'evolucionisme de manera més lliure i oberta. Fi-

nalment, la revolució industrial de la dècada dels seixanta ha commogut profundament les relacions socials del nostre país. Cada cop la penetració de la tecnologia esdevé més una dada de la vida quotidiana, del treball i de l'oci.

Això pot haver generat una nova consciència que el coneixement científic és cada cop més imprescindible per a la supervivència, si hem d'emprar un llenguatge darwinista. Si la majoria queda marginada de les decisions sobre l'ús de la ciència, la capacitat transformadora que posa a disposició de la humanitat no farà més que enfortir les actuals estructures de poder. L'admiració o el rebuig dels experts i l'absentisme, per consegüent, conformen la situació ideal que desitjarien l'imperialisme i els sectors dominants al món. Només la intervenció de la majoria composta per la classe treballadora i les capes populars potenciarà un ús racional de la ciència i la tecnologia.

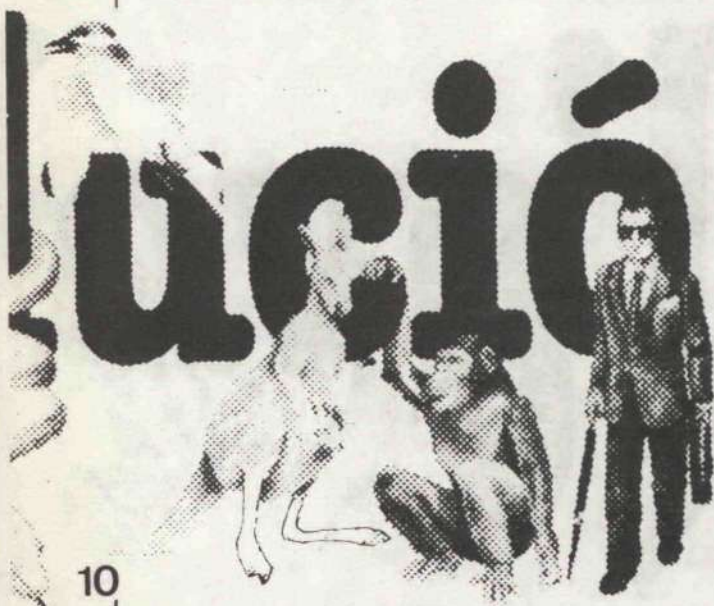
Aquestes propostes explicatives (un «exèrcit» de científics, un marc ideològic nou i una consciència ciutadana sensible a la ciència), són incompletes si no hi adjuntem l'element polític conjuntural. Junt a aquests fets, hi ha avui a Catalunya un marc institucional que s'hi correspon. La Generalitat ha emprat una política científica encara de poc abast que ha anat cobrint algunes deficiències, malgrat la manca de realització d'algunes de les directrius de l'Estatut de Catalunya —la recerca és competència **exclusiva** de la Generalitat i, tanmateix, no s'han produït traspassos de competències.

5. Les iniciatives de l'any Darwin

No podríem entendre l'abast de la celebració darwinista i el nou lloc que la ciència va conquerint entre nosaltres sense la intervenció decidida d'institucions, com la Diputació i l'Ajuntament de Barcelona, a mans de l'esquerra socialista i comunista. Pot ser perquè tenen encara un gran poder i, fent ús del seu caràcter públic, aquestes institucions han propiciat un conjunt d'iniciatives pedagògiques entorn Darwin que no ha fet més que respondre a les necessitats que el poble de Catalunya s'havia plantejat.

La Diputació ha propiciat dues exposicions centrals, una de «científica», dirigida al gran públic, en relació als elements de la teoria de Darwin, i una altra, en col·laboració amb l'obra cultural d'una entitat d'estalvi, dirigida al públic escolar, amb un caràcter marcadament didàctic.

La notícia de l'any són, també, les edicions

sobre temes darwinians. Assenyalem que la Diputació ha fet possibles dos projectes editorials cabdals: l'edició facsimil del **Viatge d'un naturalista al rededor del món**, que publicà parcialment el «Diari Català» de Valentí Almirall el 1879; com hem dit es tracta del primer llibre científic modern escrit en català; en segon lloc, juntament amb Edicions 62, s'ha publicat per primer cop en català l'**Origen de les espècies**, una de les principals obres de Darwin, on es presenta la teoria de l'evolució basada en la selecció natural.

Però no tot s'acaba aquí. Els temes darwinians han estat presents en múltiples revistes. Destaquem els articles de caràcter històric publicats a **Mundo Científico** i el dossier que li dedicà el número d'abril de **L'Avenç**. La revista **Ciència** ha publicat una sèrie d'articles en diversos números i un número pràcticament monogràfic, el número 17. Aquest número recull les intervencions dels professors participants en l'acte celebrat el 19-VI-82, dia del centenari, a la Universitat de Barcelona. Després de la posició gairebé de franc tirador del professor Odón de Buen durant un bon nombre d'anys entorn el canvi de segle, avui la nostra universitat «ja» és evolucionista.

6. Per i contra el darwinisme

El debat evolucionista ha estat, tanmateix, força migrat. En primer lloc, com hem apuntat més amunt, l'enfrontament entre pensament religiós (creacionista) i pensament laic (evolucionista) ha desaparegut gairebé totalment. S'han de tenir presents els canvis estratègics de l'Església catòlica que comentàvem abans. La integració de l'evolució al pensament cristià que formulà fa anys el jesuïta Teilhard de Chardin ha tingut un gran èxit en la nostra comunitat.

Molts pensadors cristians, a més, han adoptat decididament algunes propostes del neopositivisme, sobretot pel que fa la concepció de la ciència com a simple organitzadora de dades experimentals.

De manera ben significativa Ramon M. Nogués ha insistit des de **Serra d'Or** que cal separar ciència i ideologia, que cal «deixar de creure» en Darwin. Se'ns diu que els resultats científics i les actituds religioses són dos mons completament diferents, que hom té dret a interpretar. És cert que cal apartar l'activitat científica de les tradicions de pensament anticientífic. Però la ciència sempre ha generat concepcions del món, i algunes idees generals sobre la naturalesa han estat la base de noves teories científiques. Molts

cops (gairebé sempre) amb una base experimental dèbil. I en el context complex de l'activitat científica hom hi troba elements de tot tipus: ideològics, empírics, teòrics, racionals i irracionals... Elements que es generen en els individus i en els col·lectius d'individus, i no solament en la comunitat dels científics sinó en la societat civil, en l'exèrcit i en la indústria...

Sempre que es vol separar la ciència de la ideologia en realitat el que s'intenta és allunyar-la d'algun tipus d'ideologia...

L'evolució es troba avui en un marc científic de debat molt important. El retorn del lamarckisme, el neodarwinisme, el cladisme, la nova genètica... són el centre de discussions i recerques d'abast encara sense definir. Una exposició recent al British Museum encara porta «cua» als cencles anglosaxons. De tot això se'n parla aquí en ambients extraordinàriament restringits.

El creacionisme, per altra banda, és encara viu als Estats Units, als Estats on tenen una certa presència els protestants baptistes. La seva lluita per la «igualtat de temps» per a les tesis evolucionistes i les creacionistes als programes d'ensenyament ha tingut ressò universal. Pensem, de tota manera, que el sentit comú popular de casa nostra ha de ser fonamentalment creacionista. I si no ho penseu així, vegeu algunes cartes al director, per exemple, de «La Vanguardia».

Entre nosaltres s'identifica evolucionisme i progrés tot i que l'evolució no és (ni ho ha estat mai) el suport de concepcions socials unívocament progressistes. Ben al contrari, hom l'ha esgrimit com a base científica de tota mena de desigualtats socials. Gran part del biologicisme social té fonaments darwinistes. I hem de tenir present el contingut reaccionari i anticientífic de les concepcions liberals en economia o d'algunes interpretacions de l'anomenada sociobiologia del comportament humà. Això pot contrastar amb el fet que les iniciatives «darwinistes» de l'any hagin estat a càrrec d'institucions amb hegemonia de l'esquerra socialista i comunista, com ara la Diputació de Barcelona. L'acte del 19 d'abril a la Universitat de Barcelona ha coincidit amb una època de gestió d'esquerres al Rectorat... I, per contra, s'ha constatat un silenci (potser significatiu) dels medis que dominen el centre-dreta i la dreta. D'aquesta manera, només es constata la debilitat del nostre món cultural. Hem volgut destacar, tanmateix, que es tracta d'una debilitat en què neix, potser, una nova consciència. ●

DIU EL MUSSOL...

Solidaritat cultural

Ignasi Riera

La cultura, sola, no s'aguanta. L'activitat cultural dels estilistes, ¿quin sentit té? ¿Pot haver-hi producció cultural sense comunitat humana? Més bèstia encara: ¿com conjunminareu aquesta estesa d'urbanitzacions i de torretes amb una acció cultural arrelada a un medi?

Quan programem cultura, o quan critiquem la política cultural de la Generalitat —per dir una dita—, parem poca atenció al fet de la insolidaritat cultural, cosa que contrasta amb l'esforç dels nostres avantpassats republicans, delerosos per mostrar, ben en concret, que se sabien d'un món cultural més ample, i conscients que és funció de l'home culte exportar cultura. Arran de la mort de Josep Renau, ¿repassareu la revista Nueva Cultura o la coetània Hora de España? Hi trobareu un esperit veritablement obert a manifestacions culturals d'altres accents. O bé a la Revista de Catalunya d'un any tan difícil com devia ser el 1938: la necessitat dels catalans d'aleshores per fer conèixer les manifestacions culturals d'arreu del món contrasta amb un localisme brètol, massa present a les nostres institucions culturals. El també mort Rafael Vidiella insistia en la necessitat de connectar amb altres cultures... si no volíem deixar per a la dreta més barroera l'internacionalisme cultural.

L'èxit de les exposicions de/sobre Darwin hauria d'esperonar-nos a considerar que la nostra cultura, la catalana, és també la cultura universal. I si les bases literàries del procés han estat posades (tres col·leccions, si més no, escampen traduccions universals en català: les d'Edicions 62, Textos filosòfics de Laia i L'Esparver de la Magrana) caldrà consolidar-lo amb una tasca d'educació més intensa. I és que el coneixement d'altri és i serà la font primera de tot coneixement: beure de les fonts d'on, per un atzar, ha brollat la saviesa, com ens recomanava Virgili fa una pila de segles, és un precepte d'una novetat provocadora.

Arran d'una trobada de responsables municipals de política cultural de les ciutats grans de l'Europa mediterrània i Portugal (a les acaballes del mes de setembre), Renato Nicolini, reponsable cultural de la ciutat de Roma, recordava com entre el 1928 i el 1936 Barcelona havia progressat perquè s'havia obert als corrents culturals (arquitectònics filosòfics, humanístics) d'Europa. Més encara: la relació estable entre ciutats amb problemàtiques paral·leles (la recepció de cultures immigrades, l'acció cultural per als nens dins i fora del marc

escolar, el debat entre centres i perifèries), a partir d'aquesta primera trobada en la qual van ser presents ciutats com Nicòsia, Atenes, Zagreb, Roma, Milà, Torí, Marsella, París, Lisboa, Oporto, Madrid, València, Sevilla, Màlaga i Barcelona, seria una manera concreta d'obrir les oïdes a propostes culturals urbanes de signe diferent. Convé que l'Ajuntament de Barcelona, que és el que ha tingut la iniciativa, refermi la voluntat final de fer efectiva la solidaritat cultural, l'intercanvi d'informació i d'experiències, l'estudi de com és possible conèixer altres realitats i projectes culturals progressistes (o no).

Però la vessant d'aquesta proposta solidària en què voldria insistir és una altra: la solidaritat cultural entre tots els pobles d'Espanya. M'esborro-na pensar en una Catalunya tancada en les seves gràcies, glòries, derrotes, xacres i meravelles. Si és així —i les propostes del poder cada dia van més per aquesta via perillosíssima (i no vull tornar a citar el càncer d'Expocultura)— morirem d'inapetència, vaques autàrquiques que ens alimentarem de mamelles cada cop més eixutes.

I si la capacitat d'obertura als altres serà l'índex de la nostra capacitat real d'intel·ligència i de sensibilitat cultural... aquest interès intens pels fenòmens culturals dels pobles d'Espanya (que així ho deien els vells republicans i no amb la fórmula críptica d'Estat espanyol) ajudarà a comprendre les arrels culturals de l'actual societat catalana. Contra els feixistes poc dissimulats de «Nosaltres sols» —quin infern, pobrissons!— l'esquerra no ha sabut estructurar una política dinàmica de relacions culturals, llevat d'alguna exposició sobre ceràmica andalusa (patrocinada per la Diputació barcelonina) i alguna passejada de cavalls al Born. Les possibilitats serien enormes: ¿us imagineu una exposició sobre temes del mar que anés del Cantàbric al Cap de Creus? ¿O un estudi sobre cultura, formació permanent i atur entre els diferents racons de la pell de brau? ¿O una exposició sobre els hàbits alimentaris, que no gastronòmics, de pobles amb tradicions múltiples? ¿O la magna exposició pendent sobre la influència de l'Islam a Espanya?

Més modestament, i pels camins ja fressats, ens convé fer conèixer, institucionalment, els problemes de les altres comunitats autonòmiques. I que contra l'Andalusic del Ministerio-charanga-y-pandereta, així com contra la Catalunya-d'Expocultura-i-barretina, hi hagi possibilitats de reconeixement de dos pobles amb vincles històrics notables (i amb comportaments electorals d'altres temps tan paral·lels).

Això o l'anàlisi de sang a tots els qui travessin la frontera, que hauríem de marcar amb ferro roent per evitar contaminacions. ●

Sobre les dificultats d'interpretar uns resultats electorals

(o sigui, sobre les eleccions del 28 d'octubre)

Joan Botella

Les eleccions del 28 d'octubre han constituït una modificació tan substancial en el panorama polític espanyol, que és difícil trobar-ne precedents comparables. Els resultats són prou coneguts a hores d'ara; el **quadre n° 1** en constitueix un breu recordatori.

D'altra banda, sembla inútil continuar insistint sobre el caràcter «històric» d'alguns aspectes d'aquests resultats: rècord absolut de participació electoral al nostre país, victòria socialista amb majoria absoluta, etcètera.

Pot tenir en canvi més interès reflexionar amb alguna serenitat sobre les interpretacions que s'han fet d'aquests resultats. De la mateixa manera que la realitat no és mai «transparent», les interpretacions que se'n fan no són tampoc «ingènues»: qualsevol interpretació implica sempre un projecte polític (conscient o no) de futur. Fer explícit el que apareix com a implícit a les interpretacions usals i proposar, si cal, una interpretació diferent, pot ser llavors quelcom més que un exercici intel·lectual. I des de la nostra perspectiva, les qüestions centrals que s'obren a partir dels resultats electorals són dues: les perspectives de la democràcia a Espanya i l'esdevenidor polític de la família comunista.

La salut de la democràcia espanyola

Si una opinió s'ha estès com a dominant a partir de les eleccions, és segurament la que diu que «els espanyols han votat bé»: l'increment de la participació electoral i l'alternança

en el poder han estat vistos com a símptomes de la «normalització» i, en definitiva, de consolidació del sistema de democràcia liberal: la transició hauria, ara sí, acabat. Malgrat la supervivència d'alguns seriosos perills, Espanya estaria ja estabilitzada en una situació política «a l'europea». Aquesta interpretació és la que preval als medis polítics moderats-conservadors, però també, sens dubte, entre els sectors progressistes de l'opinió pública, la premsa i els polítics.

QUADRE I	1979		1982	
	% vots	Diputats	% vots	Diputats
UCD	34,4	168	7,2	12
CDS	—	—	2,8	2
PSOE	30,0	121	46	202
AP	5,8	9	25,3	106
PCE-PSUC	10,6	23	3,8	4
CiU	2,6	8	3,7	12
PNB	1,5	7	1,5	8
PSA	1,8	5	—	—
Altres	13,4	9	9,7	4
Participació:	68,4 %		79,2 %	

Observem més de prop aquesta lectura «optimista» dels resultats electorals, especialment en la versió «progressista». Els fets en què es basa són essencialment els següents:

—l'increment de la participació electoral (a la ratlla del 80%, més alta fins i tot que el 1977), que fa d'aquestes eleccions quelcom que s'assembla a un «referèndum anti-sediciosos»;

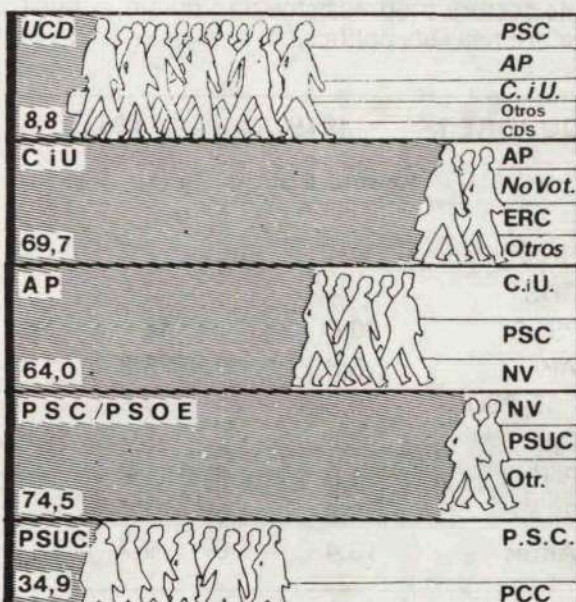
—els desplaçaments de vots (potser la meitat de l'electorat espanyol ha votat per una posició diferent a la que havia votat el març del 1977), indicador de la «maduresa», de la independència de criteri de l'electorat espanyol;

—la tendència d'aquests desplaçaments (el «canvi»!), que han conduït a la victòria de l'esquerra;

—la bipolarització, entesa com a limitació (o desaparició) de forces polítiques minoritàries, de què es pot deduir un govern més responsable, almenys en el sentit de veure's obligat a ser receptiu a una més gran varietat social i política en la seva base;

—l'obtenció de la majoria absoluta per part del PSOE, finalment, que pot millorar l'estabilitat governamental i, a través d'ella, el prestigi de les institucions democràtiques davant la societat.

És cert que aquesta visió optimista es completa i es matisa amb el reconeixement de les grans dificultats, internes i externes, que trobarà el govern socialista: crisi econòmica, una administració indescriptible, qüestió militar, terrorisme, la tradicional insolidaritat

Al quadre es reflecteix la desviació de vot pel que fa als votants d'un partit el 1979 i el 1982. El tant per cent sobreimprès en trama grisa correspon als electors fidels a la mateixa opció el 1979 i el 1982. Les siluetes humanes indiquen la desviació del votant cap a d'altres opcions (Font: Informe ISAC)

(diguin el que diguin) de les democràcies europees o la dura oposició parlamentària dels cent sis diputats fraguistes.

Però potser no cal anar tan lluny. Sense voler jugar la carta del tremendisme pessimista, és en els resultats electorals mateixos on poden trobar-se, des de posicions progressistes (i no partidistes), elements de preocupació. Repassem superficialment els elements «optimistes» que hem mencionat; el quadre en pot ser un altre:

—l'augment de la participació pot entendre's com l'expressió d'una creixent polarització social que, en una situació de greu crisi social, augmenta i radicalitza les expectatives, de signe diferent, dels diferents sectors socials;

—els grans desplaçaments de vots registrats denoten la immaduresa del sistema espanyol de partits, l'absència de lligams orgànics, en profunditat, entre forces polítiques i grups socials;

—la tendència d'aquests canvis és, majoritàriament, cap a la dreta (vot PCE cap al PSOE, vot UCD cap a AP, orientació conservadora de les campanyes de CiU i PNB). Apparentment, pocs votants han passat de la UCD al PSOE: UCD i CDS junts reben uns 4.200.000 vots menys que la UCD el 1979, mentre que AP guanya uns 4.300.000 vots. En altres paraules, la divisòria esquerra-centre i dreta és franquejada per pocs electors;

—la bipolarització política implica una dràstica simplificació dels termes del debat polític. És opinable si les opcions beneficiades són o no les més primàries del panorama polític espanyol; el que és clar és que el país és bastant més plural que la seva representació política;

—finalment, l'obtenció de la majoria absoluta per part del partit guanyador pot reduir seriosament l'eficàcia dels mecanismes parlamentaris i augmentar les temptacions extra-(anti?)-parlamentàries de la dreta espanyola.

Insisteixo que no es tracta d'exagerar la nota en sentit negatiu; els elements positius abans esmentats són indubtablement reals. Però sembla necessari recordar que la moneda té una altra cara. I en aquesta altra cara cal incloure elements molt centrals des del punt de vista del funcionament d'un sistema democràtic: mencionem simplement la pràctica desaparició dels «partits» com a organit-

zació durant la campanya electoral, en benefici d'una forta personalització del debat, o el fet que les opcions polítiques més durament castigades pels electors hagin estat aquelles que, tant en el passat com actualment, s'han comportat com a promotores de mecanismes «consensuals», no «conflictius» (PCE, CDS i, en cert sentit, la UCD de Lavilla).

La catàstrofe comunista

Els resultats electorals del PCE són prou coneguts: amb poc més de 800.000 vots (gairebé dos milions el 1979), obté només quatre diputats. Això en fa el partit comunista més feble electoralment de tots els països del sud d'Europa, situant-lo en dimensions similars (o, en algun cas, inferiors) als partits comunistes dels països nòrdics. D'altra banda, la davallada electoral comunista ha estat generalitzada, però de dimensions variables, la qual cosa fa que s'hagi modificat l'estructura de la implantació electoral comunista: només se supera el 5% dels vots a Astúries, València i Andalusia central (Sevilla, Cadis, Còrdova, Granada i Jaén).

En canvi, la reducció experimentada pel PSUC és encara més profunda: es pot parlar d'una autèntica catàstrofe dins la catàstrofe. Catalunya ha deixat de ser la primera àrea electoral comunista a Espanya, a conseqüència d'unes pèrdues més grans: mentre que a la resta d'Espanya el PCE perd una mica més de la meitat dels seus vots del 1979 (el 53,4%), el PSUC n'ha perdut les dues tercers parts (exactament, el 68,8%). Per mesurar les dimensions concretament reals del fenomen n'hi ha prou amb observar que si les eleccions del 28 d'octubre haguessin estat unes eleccions municipals, ni el PCE ni el PSUC tindrien cap regidor a la pràctica totalitat de les ciutats espanyoles (començant per Barcelona i Madrid).

A partir d'aquí, el problema que s'obre és doble: analitzar les causes de la davallada i intentar trobar una via de sortida.

En el primer terreny, comprendre el procés no sembla fàcil. Però segurament són insuficients les dues explicacions més esteses: el «vot útil» i la mala imatge de la direcció comunista espanyola. En el primer terreny, no es veu per què el raonament del «vot útil» hauria funcionat ara més eficaçment que en anteriors eleccions on era molt menys clar, «a priori», qui en seria el guanyador: penseu en les eleccions generals del 1979, o en les del Parlament de Catalunya del 1980. En altres termes: el vot socialista ha pogut sempre ser vist com a més «útil» que el comunista; la qüestió és saber per què ara el vot comunista

ha estat percebut com a especialment «inútil». Aquest és un tema diferent que ens porta al segon problema: la mala imatge de la direcció del PCE.

¿És realment una explicació? És creïble que la direcció comunista espanyola sigui vista pel conjunt dels votants comunistes com una direcció vella, autoritària, connotadora de la guerra civil, propensa a pactes «a les fosques», esclafadora dels discrepants dins del partit? Personalment, hi crec poc: ni els electors, en conjunt, semblen uns electors especialment informats, ni, en aquests terrenys, la situació interna del PSOE és angèlica si se la compara amb la del PCE-PSUC.

L'element interpretatiu més clar sembla més aviat el fet que els comunistes ens hem comportat durant la transició, i ens presentàvem en aquestes eleccions, com un partit de consens, de reducció de la confrontació. Però des que el món és món, crisi social i econòmica ha volgut dir polarització, tendència a la confrontació, més que consens o «ampli front democràtic». No és casual que, dins de cada gran bloc polític, hagi estat castigat el partit «consensual» i premiat el partit «polaritzador», més agudament contraposat a la dinàmica política dels últims anys.

A més, en el nostre cas, la renúncia (conscient o no, poc importa) a crear una «contrasocietat comunista» ha fet que, en el moment que s'han produït tendències a la «fuga» electoral, no hem tingut barreres organitzatives ni ideològiques que continguessin, o reduïssin, el desplaçament dels nostres anteriors votants cap al partit socialista. En

aquest sentit, seria interessant una comparació precisa entre la situació del PCE i del PSUC, i la del PCF al llarg del procés electoral francès del 1981.

Però pot ser aquesta la via per «sortir del forat»? Creiem que no. L'estratègia eurocomunista no té alternativa, i aquesta és la qüestió. La tendència a l'enroc, implícita en l'estratègia francesa de contra-societat, és la que ha protagonitzat el PCC, amb els resultats coneguts (des del seu 1% a les eleccions generals fins a la victòria de la CNT a les eleccions sindicals al Metro de Barcelona). D'altra banda, les hipòtesis que apostaven per un «comunisme nacionalitari» (o un «nacionalisme comunistitzant», tant se val) no s'han mostrat més prometedores: vegeu els espectaculars fracassos de «Nacionalistes d'Esquerra» o, en una altra ona, «Euskadiko Ezkerra».

Aquest necessari refermament de la nostra estratègia eurocomunista ens hauria de ser-

vir, a més, per bandejar una de les temptacions més a mà: la d'intentar capitalitzar demagògicament les insuficiències i els inevitables descontentaments que produirà, a no gaire llarg termini, el govern socialista. No més una autèntica reconstrucció del partit, entesa com a represa de les articulacions amb els sectors més vius i més organitzats de la nostra societat, pot retornar el PSUC a ser una força decisiva dins l'esquerra de Catalunya. Aquesta estratègia no donarà resultats gratificadors a la curta, cal ser-ne ben conscients (no oblidem que vivim en una societat especialment inculta i poc participativa en el terreny polític); que a la llarga tingui èxit, en canvi, dependrà essencialment de la claredat amb què l'adoptem i de la responsabilitat amb què ens posem a treballar-hi. Un recent article sobre «El PSUC i les eleccions» (**Nous Horitzons**, n° 80), acabava formulant un repetit: «això és el riu; ara, salta'l». Que haguem caigut a l'aigua no demostra la inexistència de l'altra riba. ●

VOLDRIA AJUDAR A CLARIFICAR ALGUNS ASPECTES DE L'INFORME POLÍTIC...

El grau zero del possibilisme

M. Vázquez Montalbán

Al desastre electoral comunista, s'hi ha arribat precisament mirant d'evitar un desastre electoral comunista, i en aquest moment just ens trobem que, per evitar un altre desastre electoral comunista (el de les properes eleccions municipals), assolim un estrepitos desastre electoral comunista. La cultura del possibilisme ha minat la nostra capacitat de consciència i d'acció i és a les nostres mans sortir del cercle viciós si admetem que s'ha arribat al grau zero del possibilisme i que estem en condicions d'assumir autocríticament allò que no s'ha fet, que és molt més greu que el que s'ha fet, fins i tot que el que s'ha fet molt malament.

La prepotència dels pragmàtics és tan perillosa com la dels dogmàtics de l'essencialisme. Però així com el discurs dels essencialistes es queda per força als núvols dels principis fonamentals abstractes, el discurs dels pragmàtics té la prova del nou de la realitat. Quan la realitat demostra que el pretès pragmatisme —o realisme polític— era un mer aventurisme oportunista i prepotent,

cal mirar de sortir del cercle viciós, perquè en nom del pragmàtic «cal salvar el poc que queda» es tendeix a evitar el reconeixement del fracàs de l'oportunisme.

El tarannà necessari per al que queda de l'alternativa comunista a Espanya és el de la clarificació col·lectiva sobre el sentit històric dels comunistes organitzats, és a dir, sobre la significació i direcció històrica d'una formació política comunista que es proposi una transformació positiva de la societat que alhora sigui irreversible. Ja no ens autojustifica ni el patrimoni èpic ni la instal·lació electoral. És hora, doncs, de pensar què ens justifica, què ens fa necessaris, i la formulació correcta del què ens durà al perquè i al com. Manuel Azcárate va dir durant un debat celebrat a Barcelona sobre el desastre electoral comunista que un partit, si és una eina inútil per relacionar-se amb la societat, inutilitza, no només qualsevol possibilitat d'influir sobre la societat, sinó també qualsevol possibilitat d'interpretar i assumir correctament les necessitats de tota mena d'aquesta societat.

Per exemple. Els intel·lectuals ens estan marxant al PSOE perquè són possibilistes i han abandonat el partit comunista perquè no en són. No hi ha cap paradoxa. És la conducta mateixa del partit comunista la que els ha forçat en molts casos a triar entre un possibilisme real i un possibilisme imaginari, subjectivista. ●

Sense cap intenció de resoldre res, ans de plantejar problemes i fer pensar, donar matèria per fer bullir el tupí, a la darrera espiral vaig encetar un tema ardu i cada cop més preocupant: el de la identitat individual i/o col·lectiva, i en particular la dels comunistes. En el meu esbós de raonament hi havia una premissa que ara voldria tractar, a saber, el supòsit que els individus han de tenir una ponderada identitat col·lectiva per fer seva. És clar que això no és d'antuvi una necessitat (ni biològica, ni psicològica, ni sociològica). És més, no sols no és una necessitat, sinó que la història de la cultura occidental més aviat mostra, a grans trets, amb acceleracions i reculades, un procés de gradual dissolució d'aquesta mena d'identitat a favor de les opcions extremes, això és: o bé cap al pur individualisme, el fer-se una forta personalitat autònoma, autosuficient i egoista (el self-made-man de la utopia liberal de sempre), o bé, per contra, el comunitarisme deformat i deformant que nega o menysté l'individu a favor de comunitats universals i abstractes com la Humanitat, el Proletariat entès com Classe Universal, etcètera.

El nostre problema avui és el de situar-nos en un punt equidistant d'aquells que només creuen en la Humanitat i se n'omplen la boca, i aquells que només creuen en l'individu, començant per ells mateixos.

Trobar aquest punt dolç és una necessitat en la mesura que es vulgui fugir d'aquells extrems que políticament es tradueixen en societat darwiniana o en totalitarisme. No crec, emperò, que n'hi hagi més un, de punt mig. I diré per què: perquè trobar una mitjana entre el cosmopolitisme, l'europeisme i l'individualisme és una tasca sempre precària i provisional, contradictòria, dialèctica i tot sovint aporètica; i aquest caràcter és indefugible i inherent al problema. De manera que el que

Qüestions d'identitat (II)

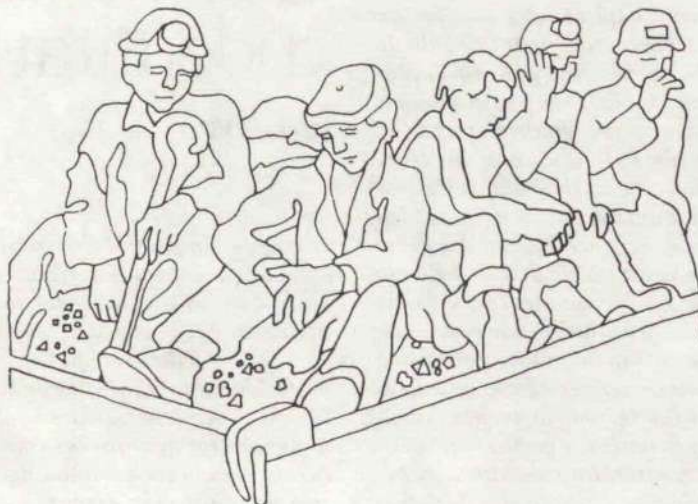
Gerard Vilar

cal fer és, en primer lloc, assumir amb plena consciència la contradictorietat de les nostres posicions i de la conflictivitat inevitable de la nostra actuació. En segon lloc, cal no pensar escatològicament, és a dir, cal, per exemple, rebutjar en rodó la idea que aquesta conflictivitat sigui superable en el mil·lenni perquè la classe obrera redimirà la humanitat de totes les contradiccions que la torturen; som homos duplex, triplex... i és preferible que ho continuem essent.

El que demano no és pas fàcil. Actuar amb consciència de les contradiccions es pot traduir fàcilment en «empanada mental», cosa que afavoreix l'argument del menfotisme o la demanda de «Visions globals», d'identitat. I encara que aconseguixi esquivar aquestes falses portes sempre s'haurà de carregar amb la insatisfacció i el plany fàustic. Com digué Napoleó, la política és el gènere tràgic de la modernitat. Per això l'acció política —en el sentit més ampli— no té avui res d'èpic ni mitologitzable. Com a catalans tampoc la nostra identitat, doncs, no és definida, pura i convertible en llegenda o saga: som molt pròxims al melting-pot americà. Com a comunistes o socialistes hauríem de deixar d'anar buscant com Diògenes amb una llanterna una identitat que sempre romandrà a la nostra esquena com ocorre amb la nostra ombra. No enganyem ni ens enganyem: som contradictoris i, en el millor dels casos, complicadament embullats.●

Programes per a després d'una crisi (econòmica)

Emili Gasch

La campanya electoral del 28-O ha estat, sense cap dubte, la de més gran contingut econòmic del 1977 ençà. Els programes mateixos dels partits i coalicions ja marcaven la pauta: d'una campanya centrada en l'economia. Així, de les 127 planes del programa del PSOE, se'n dediquen 55 al tema econòmic, dels 50 punts del programa del PCE, 22 són del tot econòmics. Gairebé el 20% del programa del PSUC és de contingut econòmic, com ho són 60 de les 177 planes del programa d'Aliança Popular, 12 de les 22 del de Convergència i Unió, 32 de les 94 d'Unió de Centre Democràtic i 19 de les 79 del Centre Democràtic i Social. Els mitjans de comunicació mateixos han dedicat a les propostes econòmiques una gran atenció, amb entrevistes específiques als candidats especialitzats en la matèria i sintetitzant en quadres les diverses alternatives. (*)

D'entrada, atesos els problemes més greus en l'ordre econòmic, era de suposar que la campanya electoral se centrés fonamentalment en els següents punts: primer, l'atur; segon, la gestió de les empreses públiques i les possibles nacionalitzacions; tercer, la reducció del dèficit del sector públic lligat a la política fiscal, i quart, les solucions al proble-

ma de l'energia. En la realitat, la polèmica en el terreny econòmic ha quedat reduïda gairebé únicament al primer i tercer punt, l'atur i el dèficit públic, i ha bandejat les possibles nacionalitzacions i la qüestió de l'energia. Aquest fet és un símptoma que la campanya s'ha desenrotllat sota l'hegemonia de la dreta, com també ho demostra el poc pes que ha tingut el tema de la presència d'Espanya a l'OTAN. Els resultats electorals mateixos mostren que, al costat del triomf socialista, cal anotar una dretanització de la resta de l'electorat.

Dos tipus de programa

El conjunt dels programes electorals —i també els programes econòmics— que s'han presentat de cara al 28 d'octubre es poden dividir en dos blocs. Per una banda hi ha els programes que pretenen atreure el vot a partir d'unes propostes de caràcter general, sovint de contingut econòmic, propostes que, fins a un cert punt, comporten un compromís de l'elector amb aquell programa. Per una altra banda hi ha els programes que busquen el vot en funció de la identificació de l'elector amb un punt concret, aquell que l'afecta particularment, aquell que soluciona el seu problema personal. Aquests dos tipus de programes no corresponen respectivament a l'esquerra i la dreta, encara que les respostes del 28 d'octubre s'hi acostin. Trobem programes

*vegeu, per exemple, les entrevistes al diari *Avui*, publicades entre el 8 i el 24 d'octubre, i *El Periódico* entre el dies 10 i 15.

generals entre la dreta, molt sovint a l'extrema dreta, i trobem programes del segon tipus a l'esquerra. El programa d'Aliança Popular, que pertany clarament al segon grup, vol ser també atractiu sobre la base d'unes idees generals, les d'autoritat forta, ordre per sobre de tot, etcètera. En canvi, per posar un exemple forà, els programes del Partit Comunista Francès són programes on, al costat de les propostes de transformació de la societat, hi ha —en ocasions amb caràcter dominant— l'oferta de solucions als problemes concrets de caràcter individual o de col·lectivitats molt reduïdes.

El tipus de programa, no pas el contingut, depèn, doncs, d'altres factors que els estrictament ideològics. Entre aquests factors en destacaria dos: el tipus de partit i el caràcter de la seva implantació social. No és d'estranyar que el programa d'Aliança Popular faci propostes molt concretes per a cadascun dels sectors productius, fins i tot conreu per conreu, en el cas de l'agricultura. La seva proposta és més la suma de les voluntats d'una sèrie de centres de poder, molts de caràcter caciquil, que no pas la voluntat comuna de tots ells. Tampoc no és d'estranyar la minuciositat de les propostes de Convergència i Unió pel que fa als comerciants en un programa de tan curta extensió. El cas, ja citat, del PCF, respondria a d'altres raons: la seva forta implantació en medis socials determinats, als quals cal continuar donant satisfacció, i les dificultats per fer una política oberta al conjunt de la societat francesa.

Les grans idees

Tres dels programes presents a Catalunya a la contesa electoral del 28 d'octubre coincideixen en la seva idea central en el terreny econòmic: limitar l'actuació del sector públic. Aquests programes són, és clar, els d'AP, CiU i UCD. Aquest darrer posarà més l'èmfasi en la defensa de l'empresa privada, com en un altre terreny ho fa en la família, perquè és de la seva estricta responsabilitat el creixement anàrquic del sector públic els darrers cinc anys, però qüestiona igualment el paper del sector públic, a despit que ocasionalment declari que «el sector públic actuarà com a element impulsor de l'economia».

El programa de CiU és fins i tot més anti sector públic que el d'AP, ja que mentre aquest centra els atacs en els pretesos abusos, sobretot els fiscals, el de CiU traspuja la voluntat de congelar primer i reduir després l'actuació del sector públic.

Amb tot, aquests tres programes donen una

solució puntillista als problemes econòmics, seguint la demanda de les seves preteses clienteles electorals, i fugen d'oferir unes idees centrals, uns eixos de política econòmica. No es pot dir que cap d'ells sigui, per exemple, un programa a l'estil de Milton Friedman.

Els dos programes de l'esquerra, el del PSOE i el del PCE-PSUC, sí que tenen unes idees centrals. La idea central del PSOE és la de la bona administració del sector públic, en primer lloc, i la de realitzar una política econòmica de consens entre totes les forces socials, la planificació concertada, en segon lloc. Es tracta, doncs, d'escombrar el franquisme de l'administració pública i de retornar als esquemes dels pactes de la Moncloa, aquesta vegada, això sí, des del govern. El temps dirà si aquestes dues coses són possibles sense transformacions més importants. No hi ha cap dubte que desitjables sí que ho són.

El programa comunista, per la seva banda, té una idea central que és la reindustrialització, que el caracteritza, tot i que no va sola, car també hi són presents les idees de sanejament del sector públic i de planificació democràtica.

La proposta de reindustrialització es basa en el supòsit que Espanya és en una via de degradació de la seva indústria, que dia a dia s'allunya del model industrial dels països de la CEE. Recuperar aquesta direcció no es pot fer més que sota el guiatge del sector públic, a què correspon impulsar les iniciatives de base i posar les condicions perquè la iniciativa privada s'hi pugui sumar, a través, fonamentalment, de l'abaratiment del crèdit, l'energia i la seguretat social.

El contingut econòmic del breu programa del CDS té alguns punts de contacte amb el comunista. Més desdibuixat que aquest, i sense pronunciar-se pels canvis necessaris que han de fer possible la nova industrialització, vol oferir una nova frontera kennedyana.

Element comú de tots els programes basats en idees mestres és el de ser projectes de reconstrucció de l'Estat, de la indústria o de totes dues a la vegada, però de reconstrucció a fi de comptes. Reconstrucció que vol dir donar per acabada la guerra, en aquest cas la crisi. Tothom, tots els programes, parteixen d'unes perspectives d'austeritat, com sempre després d'una guerra, però donant-la per acabada. ¿Cal preguntar-se si és possible qualsevol d'aquests programes en el cas que no s'hagi tocat fons en la crisi?, ¿en el cas de que els parats augmentin a tres milions? ●

El moviment veïnal de Barcelona i la seva imatge

Anna Alabart

El moviment associatiu veïnal de Barcelona, que es desenvolupà a finals de la dècada dels anys seixanta, té unes característiques específiques, diferenciades. Sense entrar aquí en l'anàlisi dels seus orígens, que haurien de ser objecte d'un altre article, sí que paga la pena d'explicitar que des d'un primer moment les AV (associacions de veïns) s'estructuren com a **moviment socio-polític** gràcies a la confluència de dos elements bàsics.

a) la possibilitat de recollir els plantejaments i l'experiència de grups polititzats que ja treballaven als barris —especialment de les Comissions de Barri.

b) l'organització d'una coordinació de les AV de tota la ciutat —primer amb la Coordinadora de Sant Antoni, després amb la FAVB (Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona).

Com a **moviment social**, el moviment associatiu veïnal suposa un intent de millorar la qualitat de vida als barris incidint sobre:

—**aspectes materials**, impeding la contínua degradació i especulació a què es veuen sotmesos tots els barris, però més especialment aquells que constitueixen la residència de les classes treballadores. Aquest treball, que es concreta en una llarga llista de lluites portades en els diferents barris, respon a uns plantejaments comuns a tot el moviment veïnal sobre l'habitatge, la sanitat, l'ensenyament, el trànsit i el transport. Plantejaments que, a partir de la pràctica, van anar configurant l'estratègia reivindicativa del moviment associatiu veïnal.

—**aspectes culturals**, revitalitzant la consciència de comunitat de barri i fomentant la vida de relació entre els veïns en el si de la societat catalana en què estan inserits.

Aquest article el redacto el dia 28 d'octubre del 1982. És el dia de les eleccions generals. Unes eleccions que convertiran definitivament en història el que aquí s'analitza, ja que des que es va fer el recull de les dades en les quals es basa el treball fins ara han passat força coses, i les eleccions d'avui en seran un exponent clar.

Els qui van votar el PSC, el PSUC, l'ERC... a les darreres eleccions, ¿tornaran avui a votar-los?

Els qui a finals de l'any 1979 - principis del 1980, eren militants del PSUC, el PSC o del MCC... ¿encara en són?

Caldrà deixar passar el temps per poder fer una actualització, però ben segur que algunes de les dades que aquí donaré ja no són avui significatives. Corresponen a un altre moment. Hi ha qüestions, però, que goso dir que no han canviat de forma substancial. Amb tot, cal que el lector no obliidi el moment en el qual es va fer el recull de la informació: finals de l'any 1979 - principis del 1980.

Com a **moviment polític**, el moviment associatiu veïnal s'enfrontà amb una administració que facilitava les estratègies dels agents urbans —propietaris del sòl, constructors, promotors, industrials— oposant-hi una política a favor dels usuaris i reclamant la democràcia com a única forma possible del desenvolupament de les relacions. En aquesta lluita a favor de la democràcia, el moviment associatiu veïnal en fou un capdavanter: el seu caràcter unitari i democràtic, i el reconeixement legal amb què comptava el situaren amb avantatge sobre la resta d'entitats.

En valorar la importància del moviment associatiu i el seu desenvolupament futur, no es poden deixar mai de considerar els dos elements que estan en el seu origen i que en són el fonament: el fet d'haver comptat, de bell antuvi, amb una **orientació política** que depassava la problemàtica concreta i puntual de cada barri, responent a un model de societat democràtica —model que hereten dels grups polítics d'esquerra— i haver tingut, també des dels seus inicis, una **coordinació**.

La pèrdua d'aquests dos elements suposa la crisi del moviment associatiu veïnal, almenys del moviment tal i com aquí s'ha caracteritzat.

Qui hi ha a les associacions de veïns

Les associacions de veïns de Barcelona comptaven, l'any 1980, amb un total de setanta mil socis. Aquesta xifra s'ha mantingut, o fins i tot pot haver augmentat lleugerament d'aleshores ençà. L'anomenada «crisi del moviment veïnal» no sembla haver afectat pas les AV en aquest aspecte.

En canvi, sí que s'ha produït un aturament de les seves activitats. Aturament que s'explica per la continua pèrdua de persones acti-

ves en el si de les associacions: a principis del 1980 hi havia treballant a les vocalies mil cent persones. És ben segur que la xifra és avui més baixa, i ja llavors significava una reducció important sobre la dels anys 1976-1977.

La majoria dels membres actius de les AV eren persones joves: el 65% tenia menys de quaranta-cinc anys, i era més gran el nombre d'homes (66%) que el de dones (34%).

Tot i que la majoria de persones actives del moviment associatiu veïnal eren majoritàriament independents de partits polítics, hi havia un important percentatge de militants de partits d'esquerra: el 28% del conjunt dels qui treballaven a les vocalies. Aquesta és una de les dades que pot haver experimentat major variació. És interessant observar la taula nº 1, que dona informació sobre aquest punt.

TAULA No 1 Distribució dels membres de les vocalies segons afiliació política.

Partit	AV en què està present	Persones del partit	Mitjana de persones del partit que hi ha a cada AV
PSUC	43	157	3,7
PSC	22	38	1,7
MCC	13	36	2,8
PTC	8	24	3,5
CDC	6	9	1,5
NE	6	18	3
BR	5	12	2,4
LCR	6	8	1,3
ERC	2	2	1
UCD	1	1	1
Altres	3	3	1
Independents		698	
No consta		85	

Com es comprova a la taula, el partit que llavors comptava amb un major nombre de persones actives dins el moviment associatiu veïnal era el PSUC que, a més, estava present en el 70% de les AV. Després de la crisi del PSUC aquest nombre deu ser notablement inferior: alguns han deixat de militar i d'altres han passat a fer-ho al PCC.

En general, i com es pot veure a la taula, els partits que no tenien representació parlamentària registraven una major concentració de militants en unes poques associacions: observeu que el PSC i l'MCC comptaven, aproximadament, amb el mateix nombre de persones treballant en el moviment associatiu, però, mentre que el primer les tenia repartides entre vint-i-dues associacions, el segon era únicament a tretze. Aquesta dada fa pensar en una concentració d'esforços per part dels partits no parlamentaris, de cara a assolir una influència més important en alguns barris, i podria indicar una política més coor-

dinada pel que fa al moviment associatiu veïnal que la desenvolupada pels partits parlamentaris.

Si es consideren els càrrecs de les juntes de les AV i la afiliació política dels seus membres (vegeu taula nº 2), es comprova que, malgrat la preponderància dels independents —sobre un total de 246 càrrecs, 114 eren ocupats per persones no afiliades a cap partit polític, la qual cosa significa un 59% del conjunt—, és també important la proporció de militants dels partits d'esquerra. El que més rellevància hi té és el PSUC: un 22% dels càrrecs. La proporció és encara més gran en el càrrec de president: els pertanyents al PSUC cobreixen el 34% dels llocs, mentre disminueix la importància dels independents (43%).

De les dades anteriors podria deduir-se una influència molt forta del PSUC en el moviment associatiu veïnal. Certament aquesta influència existeix, però cal fer constar que, en la majoria de les associacions, les juntes són obertes, que en elles intervenen tots els socis que hi assisteixen i que la influència d'una persona en el moviment associatiu veïnal depèn en gran part del seu treball regular, tingui o no càrrec a la junta.

D'altra banda, el progressiu abandonó que el moviment associatiu veïnal ha sofert per part dels partits polítics parlamentaris ha minvat, encara més, la incidència d'aquests dins les AV. I no m'estic referint als militants —més o menys nombrosos— que van abandonar les AV per anar a ocupar càrrecs a les Juntes de Districte després de les eleccions municipals. Aquest element, tot i que és important, no és en absolut decisiu. El que sí que és fonamental, i per tant preocupant, és la importància cada cop més reduïda que els partits parlamentaris concedeixen al moviment associatiu veïnal dins els seus programes. Cal recordar que aquest moviment solament té sentit i pot desenvolupar-se plenament si respon a un model de societat, que és el que teòricament defensen els partits d'esquerra, on la democràcia no queda limitada a la democràcia formal.

Quina és la imatge que els veïns tenen de les AV

De l'existència de les associacions de veïns del seu barri, en tenen coneixement el 70% dels veïns de Barcelona, però només en saben l'adreça un 35%. Aquestes dades varien molt d'uns barris de la ciutat a altres: així, mentre que a Roquetes sap on és l'associació un 66% dels veïns, a l'Esquerra de l'Eixample solament ho sap un 18%. La grandària

TAULA Nº 2

AFILIACIÓ POLÍTICA DELS CÀRRECS

	Ind	PSC	PSUC	CDC	MCC	BR	PTE	LCR	PSAN	ERC	CNT	USO
PRESIDENT	29	1	20	3	2	1	2	—	—	—	1	1
VICE-PRESIDENT	34	7	13	2	1	1	1	1	1	—	—	—
SECRETARI	41	3	9	2	3	1	—	—	—	1	1	—
TRESORER	32	1	10	6	1	—	—	—	—	1	1	1
COMPTADOR	8	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
TOTAL	144	13	55	13	7	3	3	1	1	2	3	1

del barri, la problemàtica de la zona i el treball realitzat per les associacions de veïns són els elements més explicatius de les variacions del grau de coneixement que els veïns tenen de l'associació del seu barri.

La imatge que els veïns tenen, l'any 1980, de les AV és clarament positiva. En un ventall d'onze frases positives i negatives sobre el moviment associatiu, es comprova com les que són favorables al moviment obtenen elevats percentatges d'acord; les que impliquen valoracions negatives, tenen, en canvi, els forts percentatges de desacord. Així a les preguntes:

«Les AV van ser molt importants a l'època d'en Franco, però ara que els ajuntaments ja representen els ciutadans, cada cop faran menys falta», un 81% dels qui responen la pregunta s'oposa a la valoració. No respon un 25% dels entrevistats.

«Són la manera d'aconseguir una participació democràtica directa a nivell municipal», respon un 68% dels entrevistats, i d'aquests un 81% subscriu la frase.

La principal finalitat que els entrevistats pensen que han de tenir les AV és la d'ajudar a cridar l'atenció sobre els problemes dels barris (92% dels qui responen), tot i que es considera important també que controlin l'actualització de l'ajuntament (72% dels qui responen) o la funció, ja esmentada, de participació directa.

Tot i la imatge positiva del moviment associatiu, els entrevistats, en un percentatge elevat, reconeixen la politització de les associacions (donant a la paraula un sentit negatiu): un 36% dels entrevistats subscriu l'a-

TAULA Nº 3
(percentatges)

	PSC			PSUC			UCD			CiU			ERC			CD		
	A	D	N/C	A	D	N/C	A	D	N/C	A	D	N/C	A	D	N/C	A	D	N/C
1. Van ser molt importants a l'època d'en Franco, però ara, que els ajuntaments ja representen els ciutadans, cada cop faran menys falta	15	71	14	11	78	11	23	54	23	19	60	21	15	62	23	23	47	30
2. No fan gran cosa pel barri	30	55	15	26	59	15	41	36	23	31	50	19	40	33	27	40	33	27
3. Solament fan política i oblidem els veritables problemes del barri	24	50	26	25	70	5	35	30	35	30	36	34	39	33	28	23	40	37
4. Estan manipulades pels partits polítics	36	27	37	40	39	21	35	21	44	42	22	36	44	19	37	27	33	40
5. Són la manera d'aconseguir una participació democràtica directa a nivell municipal	67	13	20	72	8	20	51	11	38	56	13	31	57	8	35	47	20	33
6. Es fiquen en allò que no els pertoca	13	70	17	11	76	13	17	46	37	13	59	28	21	56	23	26	43	31
7. Ajuden a cridar l'atenció sobre alguns problemes dels barris	87	5	8	86	8	6	77	11	12	87	5	8	76	8	16	70	13	17
8. Són un mitjà per controlar l'actuació de l'ajuntament	62	15	23	60	18	22	43	23	34	49	26	25	50	15	35	40	23	37

firmació que les associacions estan **manipulades** per partits polítics, i un 38% diu que fan política i obliden, algunes vegades, els problemes més importants del barri.

És destacable la variació de la imatge segons la ideologia de les persones entrevistades, ideologia que es va basar en una «bateria» de preguntes sobre partit votat, preferències sindicals, tipus de lectura, autodefinició política dels entrevistats entre l'esquerra i la dreta... D'aquesta anàlisi es va deduir una forta correlació que permet, per simplificar, fer esment únicament de la imatge dels entrevistats en funció dels partits que van votar. Els resultats, succintament, han estat els següents:

A nivell de coneixement del moviment associatiu i de l'AV del propi barri, les diferències màximes són entre els votants del PSUC (el 91% dels quals saben de l'existència de l'associació de veïns del seu barri; un 51% en saben l'adreça...) i els de la UCD, que registren els mínims percentatges de coneixement. També hi ha diferències entre els votants del PSC i els de la resta de partits (un 44% dels qui van votar PSC en saben l'adreça, mentre que solament el 18% dels d'UCD responen correctament la pregunta; dels de CiU, la saben un 27%...).

Pel que fa a la imatge, les diferències segons ideologia política són igualment clares. L'ordre que es pot establir segons la imatge és el següent: 1r. PSUC, 2n. PSC, 3r. altres, 4t. CiU, 5è. ERC, 6è. UCD i 7è. CD.

L'ordenació no es manté idèntica per a tots els judicis sobre les AV, així és destacable la importància que concedeixen els votants de CiU a la funció de «**cridar l'atenció sobre els problemes dels barris**» per part de les AV o la seva oposició a la valoració que «**hagin fet poc pels barris**». Amb tot, en termes generals, la valoració del moviment associatiu veïnal augmenta en la mesura que els vots dels entrevistats s'han dirigit més cap a l'esquerra. La valoració menys positiva correspon als partits de la dreta, especialment als no catalans (UCD i CD).

La taula nº 3 recull una part dels resultats de l'enquesta feta als veïns, en ella es poden observar les variacions d'imatge que de les associacions tenen els qui van votar els diferents partits. Observeu que els qui van donar el vot als partits de l'esquerra no solament tenen una imatge millor de les AV sinó que, a més, mostren un grau de coneixement més elevat, com es deriva de la xifra més reduïda del grup «**no consta**».

Aquestes darreres dades són les que més s'han de posar en qüestió, no tant perquè la imatge de les AV hagi pogut variar, com perquè els qui llavors eren votants d'un partit ara ho poden ser d'altres. El que sí que queda clar, però, a partir de l'anàlisi de les dades, és que les associacions de veïns són considerades importants per part dels entrevistats, especialment per aquells que tenen una ideologia d'esquerra, ja siguin votants del PSUC, del PSC o d'altres partits d'esquerra.

Les dades que s'han utilitzat per a la redacció d'aquest article corresponen a una part de les obtingudes l'any 1980 mitjançant 1.500 entrevistes amb qüestionari, de les quals van ser considerades vàlides 1.315. Es van fer als barris de l'Esquerra de l'Eixample, Casc Antic-Gòtic, Gràcia, Sant Gervasi, les Roquetes i la Sagrera. Els barris van ser escollits d'acord amb una tipologia prèvia i, dins cada un d'ells, la mostra fou elegida pel sistema de «ruta», que garanteix l'aleatorietat dels elements triats.●

Les associacions de veïns

Algunes reflexions amb motiu del Xè aniversari de la FAVB

Josep Ramon Gómez

Aquests dies hem celebrat el desè aniversari de la creació de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona.

Les circumstàncies han volgut, però, que aquesta celebració coincidís amb alguns fets que, si bé li han tret en part el protagonisme que mereixia, em sembla que lluny de difondre o distòrcer la necessària reflexió pendent sobre el moviment associatiu, la participació i el paper dels ciutadans en els afers públics, ens poden ajudar a situar-la.

D'una banda, l'aclaparador triomf del desig de canvi a les darreres eleccions generals. Un desig inconscient, subliminal, quasi biològic, representat i molt ben capitalitzat per l'opció socialista, que ha aconseguit aglutinar àmplies capes de la societat. Amb l'oferta d'una nova moral, amb la promesa d'una nova ètica, promet canviar la foscor en llum i la mediocritat quotidiana en esperança permanent, sense necessitat de lluita, ni participació ni esforç. Una àmplia operació estètica que, abonada pel màrqueting, pretén fer-nos creure que la lluita de classes pot quedar convertida en un debat de cine-club dominical.

D'altra banda, la visita del Papa, envoltada d'un espectacular muntatge propagandístic i una utilització descarada dels mitjans (públics) de comunicació, molt a prop del fanatisme del nacionalcatolicisme de recent memòria. L'intent de creació d'un moviment socialcristià que, amb l'excusa d'oferir una resposta a l'home i a la societat, convertiria l'Església en una nova tutora de la moral pública. Tot aprofitant la desmobilització i la passivitat social i el desarmament ideològic general, n'enfortiria el poder constitucional i temporal i esdevindria l'aliat idoni de la dreta més reaccionària de cara a les properes batalles entorn de l'escola, la família, etcètera.

És enmig d'aquesta situació que les associacions de veïns celebren el desè aniversari de la seva federació. És enmig d'aquesta allau

de noves morals, de noves ètiques i de noves estètiques, que els veïns i veïnes de Barcelona ens trobem per celebrar els deu anys d'un moviment que ha estat —i ho continuarà essent— decisiu en la lluita per l'aprofundiment de la democràcia. Un moviment que ha imposat la llibertat d'associació, ha legitimat la protesta i l'organització popular, ha millorat les condicions de vida als barris, ha creat un teixit de vida social activa enfront de l'anonimat i la passivitat consumista. Ha ensenyat, en fi, la pràctica de la democràcia de base a tota una generació.

És en el si d'aquesta societat del màrqueting, de la quadricromia, del missatge subliminal i de la utilització publicitària de la moral i de l'ètica, que ens trobem satisfets però, per què no?, un xic desconcertats entre acusacions i mirades de través dels qui més interessats haurien d'estar a donar-nos suport. Simples grups de pressió? Organitzacions minoritàries i desestabilitzadores? Nostàlgics i radicals? Utòpics?

Molt sovint, en fer balanç de la tasca realitzada, caiem en l'error de l'estadística. De les lluites guanyades. De les reivindicacions aconseguides. Dels tants per cent. De l'«hem aconseguit tot això i encara ens falta tot allò». Reduir el balanç de les associacions de veïns a una cosa mesurable, quantificable, és —em sembla— menysprear tot l'enorme potencial humà i social i, per què no dir-ho?, de canvi, que el moviment ciutadà és capaç de mobilitzar al voltant de les seves reivindicacions.

Perquè, a partir de les reivindicacions relatives al consum col·lectiu —i molt estretament lligades amb elles—, s'han anat desenvolupant tot un seguit de moviments i associacions populars relacionats amb el conjunt de la vida quotidiana: des dels grups juvenils als centres de jubilats, des de les escoles esportives als grups teatrals, des dels centres excursionistes a les comissions de carrer... És més: entorn del moviment ciuta-

dà s'organitzen tots aquells nous moviments que plantegen una transformació radical de les relacions socials i que, en general, comencen dins una organització oberta, pluralista i flexible, com ho són les associacions de veïns.

És més, a partir de l'experiència quotidiana de la gent es plantegen problemes que, si es tractaven a fons, arribarien a posar en qüestió tota la lògica del poder dominant, la societat capitalista mateixa.

És per això que la vasta i complexa xarxa de lluites i organitzacions que componen el moviment ciutadà van introduint una nova manera de pensar i tractar els problemes, uns nous criteris d'organització social en què el valor d'ús substitueix el valor de canvi com a norma bàsica.

I és aquí, en aquest terreny, des d'aquesta perspectiva, en aquesta lluita que comença per una ètica, una moral i uns valors col·lectius, on jo situaria l'absoluta necessitat de mantenir i potenciar les organitzacions de base, de donar al poble el paper que li correspon, de protagonista dels afers públics. Perquè és tan sols a partir d'aquest protagonisme que els avenços socials no seran momentanis, que els canvis seran irreversibles i no pas maquillatges col·lectius, que la solidaritat anirà més enllà de ser una arma defensiva momentània, que la millora de les condicions de vida no serà tan sols un regal d'un Estat benefactor i generós.

No volem ser ni ingenus ni nostàlgics, però perquè creiem en la realitat ens agrada la utopia.

No volem ser ni messies ni profetes, però perquè busquem la nostra realització humana i personal, lluitem per l'alliberament col·lectiu.

Perquè creiem en el canvi, i fa molts anys que hi treballem, continuarem potenciant la participació dels veïns en la gestió dels afers públics.

És segur que hi ha tota una tasca de resituació que tenim pendent. Que hi ha vells vicis que hem de trencar. Que ens hem de fer més atractius a tot un seguit de noves generacions per als qui paraules com resistència, clandestinitat, repressió, no tenen gaire sentit. Però és tan dolent no veure els canvis en la societat que t'envolta com renunciar a la pròpia memòria col·lectiva.

Miguel Ríos, t'estimem; però Raimon, on ets? ●

Joàn Brossa

Commemoració, de què?

Nevisqueja.

*Els pastors reposen, de nit, prop
d'un foc.*

Els bous i les mules dormen als estables.

*A les portes de la ciutat hi ha el parador
destinat als forasters.*

No arriba ningú.

*Les grutes dels turons serveixen de refugi
per al bestiar.*

Neix i s'engreixa.

*Enllà d'enllà, un poblet de cases baixes
amb cúpula, voltat de muralles.*

*I prou; el mateix que he dit per començar,
ho dic per acabar.*

Desembre

Aula Comín

Ignasi Riera

Un dels pobles-ciutats amb més dinàmica de Catalunya, Sant Feliu de Llobregat, ha fet seu el nom d'un dels personatges més renovadors i iconoclastes del segle i del país: Alfons Comín. Ho va ensumar, el dia de la inauguració de l'aula (el primer dilluns, pre-electoral, d'octubre), José A. González Casanova, que va barrejar joventut i Comín, i que va enyorar l'amic comú en nom d'una necessària revitalització de propostes engrescadores.

Això i el sentit de la proposta antidogmàtica, subratllada per tants i tants dels altres oradors: Josep Piñol, Nicolás Sartorius, Joan Gomis, Joan García-Nieto, Gregori López Raimundo, Josep Lluís López Bulla. Encara és hora de fer el balanç de la influència de l'Alfons Comín en el si de l'església catalana (i entenc església com a comunitat oberta de creients, més enllà o més ençà de la institució **sensu stricto**), i de la influència a l'interior del PSUC, amb el llast de les herències dogmàtiques de la III Internacional, de la proposta de ruptura amb els dogmes de l'ateisme militant.

Penso, però, que hem de recuperar un sentit de la fidelitat dinàmica envers l'amic i company Alfons Comín. Perquè el repte d'una oferta poc seductora de valors als més joves és un senyor repte. S'acosta un aniversari de Marx, el 1983. ¿Serem capaços de demostrar que hi ha al marxisme propostes trasbalsadores encara, anàlisis que haurien d'enlluernar, utòpicament, majories desencisades, marginats d'una nova i ben col·lectiva alienació? Aquest era el tema de la darrera gran intervenció de l'Alfons Comín a Cornellà, en el marc d'unes mal vistes —per part dels dirigents històrics— «Jornades eurocomunismes». Perquè a l'Alfons Comín l'obsidia la urgència evangèlica d'abrandar la terra, massa curulla d'injustícies, amb el foc purificador del neguit. Aquella capacitat que tenia de no deixar reposar mai les facultats crítiques, d'oposar a cada síntesi, prematura, una nova antítesi, i fer rodar així la dialèctica de la història... ¿com la farem nostra?

L'Aula Comín de Sant Feliu de Llobregat haurà de marcar una dinàmica no gens senzilla: els organitzadors ho saben, i els molts que van ser presents a l'acte d'inauguració se'n feien còmplices. Bon senyal! ●

El gra de mostassa*

J.A. González Casanova

Us parlaré en llengua castellana perquè així parlàvem, entre nosaltres, l'Alfons Comín i jo.

La meua presència en aquest acte no està justificada perquè jo sigui alguna cosa ni perquè la representi, com és el cas d'altres admirats companys meus en aquesta taula, sinó senzillament per ser amic d'Alfons Comín. Per això agraeixo tant, als organitzadors d'aquest homenatge a la seva memòria, que m'hagin convidat a participar-hi, car això vol dir que la nostra amistat els era ben coneguda i que no han trobat en mi cap títol millor per convidar-m'hi que el d'haver estat amic d'Alfons.

Alfons Comín i jo fórem amics ben aviat, gairebé en plena adolescència. I d'això, ja en fa gairebé trenta anys. I ja veieu com ha passat el temps! Ara, l'Alfons té ja nom d'Aula, ja hi ha una Aula «Alfons Comín». Ell que, com jo, no era res, un noi inquiet, un somniador, ara té, ací a Sant Feliu de Llobregat, en una ciutat treballadora, una Aula de Cultura que en duu el nom en homenatge a tot el que Alfons va fer per la cultura i pel treball entre els intel·lectuals i la classe obrera.

A mi, aquest acte d'avui m'emociona molt especialment perquè em fa pensar en això que us deia: que, al començament de la nostra amistat, l'Alfons, jo i d'altres amics érem quatre gats que no teníem cap poder ni influència; érem uns estudiants idealistes a qui pocs feien cas, però fundàrem un grup cristià que es deia «**El gra de mostassa**» i ens reuníem a **El carromato**, que era una habitació molt petita de ca l'Alfons; allí vam iniciar un moviment intel·lectual i polític que, amb el temps —com el gra de mostassa—, va créixer fins esdevenir un arbre molt gran: l'arbre de la democràcia, de les llibertats recobrades, del socialisme per què l'Alfons i jo vam lluitar i continuem lluitant avui.

Ha passat molt temps, però ara l'Alfons, aquell amic meu de l'adolescència, que aleshores ja deia les mateixes coses que ens va

* Traducció del castellà de les paraules pronunciades a l'acte d'inauguració de l'**Aula Alfons Comín** (Sant Feliu de Llobregat, 4-10-82)

anar repetint a tots els darrers anys de la seva vida, té nom d'Aula; ell, que sempre va saber ser un mestre, pedagog pacient, eloqüent orador. I aquesta Aula és i vol ser una Aula oberta a tots, com ho fou l'Alfons, que era aragonès i es va fer català; que era catòlic i amic d'agnòstics i ateus; que era de família burgesa i es lligà a la classe obrera i va lluitar al seu costat.

I —fixeu-vos—, jo aquesta nit només us vull dir una cosa important, només vull que escolteu una altra cosa més. Quan avui hom parla tant del desencís i de si la joventut passa de tot: de la política, de la cultura, dels grans ideals, de tot; quan els sediciosos ens amenacen amb tornar a la dictadura en què vam créixer —i a què vam combatre des de la nostra primera joventut— l'Alfons, jo i tants i tants amics i companys; quan la joventut té por i veu el futur fosc, jo us voldria dir, sobretot als joves, vull recordar a la gent molt

jove que l'Alfons i els seus amics vam saber lluitar fa trenta anys contra el silenci, la por i l'apatia. Que no sabíem si arribaríem pas a veure mai allò en què somiàvem, però que vam poder perdre la por, vam tenir fe i esperança, vam ser pacients, tenaços i no perdrém mai els ideals. Per això avui hi ha tantes coses que abans no hi havia; per això avui, i gràcies a la lluita de tants i tants Alfons Comins com el nostre país ha donat, la joventut té coses que abans no tenia i, si no les vol perdre, si en vol tenir més i ser més, ha de recordar sempre l'exemple viu d'Alfons Comín, que era gairebé un nen quan va començar a lluitar i que així va continuar, lluitant, fins a la seva mort.

Això és tot el que us dic en aquest acte d'homenatge a la memòria i a l'obra d'Alfons Comín, i que només és una mica de tot el que us hauria pogut dir aquest vell i profund amic seu. ●

SENSE EMBUTS

El pensament encallat

Teresa Pàmies

En el camp de l'esquerra (i els comunistes no en som l'únic component) es fan seriosos intents per a replantejar-nos qüestions que els marxistes creiem tenir molt clares. Tan segurs ens sentíem que, durant decennis, quedàrem encallats en fórmules i en pràctiques polítiques que no connectaven amb la força social a què anaven destinades. En lloc d'explicar-nos les fallides buscant en els nostres plantejaments solíem atribuir-les «als altres», englobant en aquest genèric no sols la reacció política i econòmica, sinó també moviments, grups, tendències o individus situats a l'esquerra i molt més crítics i radicals en llurs deduccions. No llegíem i fins i tot rebutjàvem allò que, dins del nostre propi camp ideològic, escrivien homes i dones com Herbert Marcuse o Agnes Heller, els professors Shwartz o Bloch, etcètera. Cal reconèixer que hi hagué excepcions entre nosaltres, militants com Alfons Comín que, des de la direcció del partit totalment assumida, s'interessà, estudià, promogué, aprofità per a la lluita d'avui en la perspectiva d'un demà socialista, l'aportació que els filòsofs esmentats i altres heterodoxos han fet i

fan al marxisme revolucionari. Tanmateix, el cas del nostre malaguanyat Alfons Comín és, encara, excepcional.

El darrer llibre d'Alain Touraine (1) és un intent d'obrir camí al pensament de l'esquerra marxista en quelcom que no gosem afrontar: les mutacions produïdes en el conjunt de la classe obrera, que ja no és aquella descrita pel Manifest Comunista, la força social que, en la revolució anticapitalista, «no té res a perdre excepte les cadenes». L'actual crisi del moviment obrer té unes connotacions que no s'expliquen ni es justifiquen amb les fórmules tradicionals elaborades per Marx i Engels. Tampoc no serveixen les definicions que els mestres feren de sectors marginals que, en la nostra època, representen una força potencialment revolucionària.

És cert que el llibre de Touraine no es pot prendre com una nova ortodòxia, però és una aportació al pensament marxista en una època en què, com diu Paramo en ressenyar-lo, «serà, agradi o no agradi als afeccionats als clàssics, una etapa de replantejaments, renovació i lliure examen» (El País, 25 juliol 1982).

De tots els interrogants que han obert els nous fenòmens que se'ns escapen, el del moviment obrer és el més important i al seu «lliure examen» caldrà orientar l'esforç dels nostres pensadors i de tots aquells que, des dels mitjans d'informació, contribuïm a crear opinió. ●

(1) TORAINE, Alain. *El postsocialismo*. Planeta. Barcelona.

Nous Horitzons pregunta

Els responsables polítics del PSUC responen a 12 qüestions

La redacció de **Nous Horitzons** ha pres la iniciativa de fer una enquesta, després de la realitzada sobre la producció científico catalana, per tal que els responsables polítics comunistes de Catalunya facin conèixer les seves idees, la seva visió del món. S'ha volgut, deliberadament, que aquest coneixement no es limités al camp polític i molt menys al del propi partit, el PSUC. A les col·laboracions i les cartes, a **Treball** i també a **Nous Horitzons**, és possible posar un bon grapat d'idees del que els militants pensen dels problemes de la societat catalana i de l'estratègia comunista, bastida per a donar-los una resposta de progrés. Tampoc no era el nostre objectiu fer una anàlisi de la composició sociològica del partit ni dibuixar el retrat robot del quadre mitjà, a qui hem dirigit l'enquesta.

Es tracta que, a partir d'unes preguntes cenyides a unes qüestions concretes, aquells que contesten puguin donar una resposta oberta a quins són els seus hàbits en la vida quotidiana, quines són les seves aspiracions, personals i col·lectives, quines són les seves conviccions en el terreny de la sexualitat o de les creences religioses.

Amb aquesta intenció vam adreçar als responsables polítics dels comitès locals, de districte, etcètera, la següent carta i el qüestionari, el text del qual trobareu reproduït a cada una de les respostes.

Barcelona, 8 de setembre del 1982

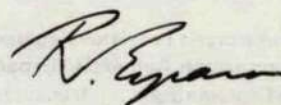
Company, companya,

Nous Horitzons es proposa dur a terme una enquesta entre els responsables polítics del partit. L'objectiu d'aquesta enquesta és explicitar —davant de nosaltres mateixos i davant de la nostra societat— què pensen i sobretot què proposen, en alguns aspectes, les persones que integren el PSU de Catalunya.

Hem volgut motivar unes reflexions sobre una sèrie de temes que, encara que no siguin directament polítics, incideixen, d'una manera o altra, sobre la relació entre els membres del partit i dels sectors de la societat catalana que aspirem a representar i als quals ens adrecem. Creiem que al final serà possible conèixer, i fer conèixer, millor les actituds dels comunistes sobre aquests temes.

Per evidents raons pràctiques, no podem esperar plantejar aquest qüestionari a tots els membres del partit. Hem decidit, doncs, adreçar-nos als responsables polítics dels comitès de nivell localitat/federació, que entenem que constitueixen una bona representació «qualitativa» de la diversitat existent en els nostres rengles. Les respostes s'aniran publicant a les pàgines de **Nous Horitzons** en els propers mesos.

Gràcies per la teva col·laboració.

Ramon Espasa
Director de **Nous Horitzons**

Avui publiquem sis de les primeres respostes rebudes.
N'estem satisfets.
Seguiran altres respostes als propers números.

Jaume PUIG

Agrupació Districte V (Barcelona)

1. Quins conflictes internacionals t'han causat més impressió?

La Segona Guerra Mundial amb tots els seus condicionants: a) el pacte germano-soviètic, quan em troba va en un camp de concentració sense informació sòlida, b) les grans masses de població desplaçades, sense llar, c) solidaritat entre els homes de diferents nacionalitats, d) la lluita armada (guerrilla) contra l'exèrcit nazi, e) les denúncies anònimes a la Gestapo, f) la reconstrucció dels països després de la guerra, g) la condemna de Tito, h) el XX congrés del PCUS.

2. On t'agradaria viatjar de Catalunya, d'Espanya, del món?

Tota la carena dels Pirineus, del Mediterrani a l'Atlàntic (Cantàbric). Des de Viena, pel Danubi fins a Odessa (Mar Negra). La vila de Bruges i Amsterdam.

3. Quina època o quin fet històric t'hauria agradat viure o presenciar?

La Revolució d'octubre (1917), La Llarga Marxa i el seu ulterior desenvolupament a la Xina, i la Comuna de París (1871).

4. Tres noms —o més— del món de la música:

Puccini, Verdi, Beethoven, Falla.

Tres espectacles —o més— que recomanaries (cinema, teatre, televisió):

Cinema, ballet, mim, circ, competicions d'atletisme.

5. Tres noms —o més— d'escriptors que t'agraden:

Balzac, Stendhal, Tolstoi, Dostoievski, Thomas Mann, Homer, Stefan Zweig, Jack London, Pere Quart, Teresa Pàmies, Louis Aragon, Camilo J. Cela.

6. Quins diaris i revistes llegeixes i recomanes?

Información Comercial Española, CEUMT, Le Monde Diplomatique (en francès), La Vanguardia, El País, El Periódico, si me'l faciliten els companys, L'Avenç, Nuestra Bandera, Mundo Obrero i Treball.

Quines emissores de ràdio escoltes i recomanes?

Cadena Ser, Ràdio 1, ona de la Guàrdia Civil en certes circumstàncies, emissions per a Sudamèrica d'emissores soviètiques, BBC en castellà i France 1 en versió original.

7. Per què milites al partit?

Per ser l'únic mitjà en el qual puc participar individualment i incidir col·lectivament en la realitat política present de cada dia, fomentant una consciència de futur, no de rebel·lia individual contra la injusta societat, sinó amb capacitat transformadora organitzada.

Podria afegir-hi altres consideracions, car des del 1935 fins avui hi ha multiplicadores condicionants diverses, que només tenen en comú el més important, modificar la societat.

8. De quines associacions ets soci?

Amical F.F.I, Amical ex-presos, Associació de Veïns, Centre de Documentació i Arxiu del Raval, Associació Esportiva del Raval.

9. Quins són, en la teva opinió, els principals problemes polítics (i econòmics i culturals, suposant que es pugui fer separacions) de la nostra societat?

Manca d'una projecció de futur per a una altra societat, enfront a la necessitat peremptòria d'una projecció present d'immediat d'aquesta societat. Malbaratament i desequilibri entre el sistema de producció i la distribució, usdefruit i necessitat d'aquesta producció en aquesta societat. La nefasta promoció de l'individualisme com a valor màxim, enfrontat a la comunitat. Desfasament entre les finances nacionals i el sistema monetari internacional basat en el dòlar.

10. Quin/s és/són el/s mètode/s anticonceptiu/s que creus que és/són més recomanable/s?

Estic despistat de tot això.

11. Quina/es llengua/es creus que han d'aprendre els teus fills (o els infants més propers a tu)?

Castellà, català, francès, anglès, rus.

12. Creus que el fet d'enfrontar-se davant de la mort podria modificar les conviccions d'una persona?

Crec que en algunes persones potser sí, ja que els he vist dubtar quan es trobaven prop d'aquest tràngol, o creien trobar-s'hi; tant en l'aspecte de conviccions filosòfiques com d'actitud en la realitat de la pràctica de la seva vida. Per la part que em toca, crec que no m'influència, car hi estic preparat del 1940 ençà i això no ha modificat pas la meua vida ni les meves conviccions.

Germinal ROS

Agrupació de Lloret de Mar (La Selva)

1. Quins conflictes internacionals t'han causat més impressió?

Munic (pacte), pacte germano-soviètic, segona guerra mundial, la guerra freda, etcètera.

2.- On t'agradaria viatjar de Catalunya, d'Espanya, del món?

Itàlia, Grècia, Xina i d'Espanya molt del que no coneix.

3. Quina època o quin fet històric t'hauria agradat viure o presenciar?

He viscut: revolució 15 desembre 1930; proclamació República; crema dels convents (maig 1931); testimoni Octubre 1934; guerra; derrota (vaig embarcar a Alacant l'últim dia de guerra); alliberació de França; el temps que vivim; llavors, el que no he viscut...

4. Tres noms —o més— del món de la música:

No tinc cap formació musical.

Tres espectacles —o més— que recomanaries (cinema, teatre, televisió):

Pel·lícules de ficció política (com **Reds**), les del triomfalisme soviètic (malgrat tot, sèrie **Maxim**), sèries com **Ramon y Cajal**, les creacions teatrals accessibles al gran públic. La llista nominativa seria molt llarga.

5. Tres noms —o més— d'escriptors que t'agraden:

Tolstoi (**Guerra i pau**), Stendhal, últimament **La guerra del fin del mundo**, i per passar l'estona. **Cinc cèntims** d'una dona que és dibuixant. Últimament no tinc temps de llegir llibres.

6. Quins diaris i revistes llegeixes i recomanes?

Diaris: **Punt Diari**, **Avui**, **El Periódico** (que llegeixo i no m'agrada). Incidentalment, **Serra d'Or**, **L'Avenç**, però per un tema monogràfic.

Quines emissores de ràdio escoltes i recomanes?

A les vuit, la Nacional amb el diari parlat; al migdia, TVE en català i castellà (quan no m'adormo), i al vespre quan la pel·lícula val la pena.

7. Per què milites al partit?

Vaig entrar-hi a finals del 1936, de molt jove militava al camp republicà. He viscut les crisis Comorera, Claudín-Solé-Vicens-Semprún i l'última dissidència. Continuo al partit, no és suficient?

8. De quines associacions ets soci?

Fundador i president de l'Associació Popular d'Amics de la Cultura, de Lloret; soci del Cine-Club i de l'Associació de Jubilats.

9. Quins són, en la teva opinió, els principals problemes polítics (i econòmics i culturals, suposant que es pugui fer separacions) de la nostra societat?

Necessitat del canvi de societat, sense caure en el socialdemocratisme ni tampoc en el sectarisme. És necessari un període de reflexió i no sols a nivell nacional.

10. Quin/s és/són el/s mètode/s anticonceptiu/s que creus que és/són més recomanable/s?

La informació; els mètodes científics controlables; no a les formes «esportives» d'un avortament darrera l'altre; natalitat controlada per autodecisió evitant l'avortament sempre que es pugui.

11. Quina/es llengua/es creus que han d'aprendre els teus fills (o els infants més propers a tu)?

No puc donar una opinió amb validesa; els meus fills i néts han nascut a França i són de cultura francesa, i parlen el francès. Ací la catalanització ha de fer-se de manera conscient; no res de «la letra con sangre entra».

12. Creus que el fet d'enfrontar-se davant de la mort podria modificar les conviccions d'una persona?

Potser sí, però per mi no crec que hi hagi problema. Els meus pares es van casar civilment, jo m'he casat dues vegades civilment; els meus fills també s'han casat civilment. Sóc materialista marxista i no crec que pugués canviar.

De tota manera no crec que la meua resposta valgui alguna cosa: no podria entrar a la computadora.

Ramon CASÒLIVA

Agrupació de Sallent (Bages)

1. Quins conflictes t'han causat més impressió?

Vietnam, Sàhara, Orient Mitjà, Nicaragua, El Salvador, Iran-Iraq, Etiòpia-Eritrea, Angola.

2. On t'agradaria viatjar de Catalunya, d'Espanya, del món?

Galícia, Sevilla, París, Venècia, Cuba, Tahiti...

3. Quina època o quin fet històric t'hauria agradat viure o presenciar?

La Comuna de París i el Maig del 68. També la II República Espanyola.

4. Tres noms —o més— del món de la música:

Moustaki, Raimon, Simon i Garfunkel, Víctor Jara, la Plateria.

Tres espectacles —o més— que recomanaries (cinema, teatre, televisió):

No res de TV (o almenys la d'ací, llevat d'algunes pel·lícules ocasionals). Prefereixo especialment cinema: Germans Marx, Woody Allen, **Un puñado de amor** (sueca), **Rosa, una palabra de amor**, **Viva Hazaña**, **Joe Hill**, les de Passolini, les de Visconti, algunes de Bogart...

5. Tres noms —o més— d'escriptors que t'agraden:

Jorge Luis Borges, Alejo Carpentier, García Márquez, M. Vázquez Montalbán, Fernando Mendoza.

6. Quins diaris o revistes llegeixes i recomanes?

El Món, **El País** i abans la revista **Transición**.

7. Per què milites al partit?

Estic en un partit comunista per convenció intel·lectual i hi milito perquè sento la necessitat de participar en les tasques polítiques, intervenir en un canvi que crec possible.

8. De quines associacions ets soci?

D'un centre excursionista, de l'equip de redacció d'una revista local i de l'Associació de Veïns del meu barri.

9. Quins són, en la teva opinió, els principals problemes polítics (i econòmics i culturals, suposant que es pugui fer separacions) de la nostra societat?

El sistema mateix de relacions de producció de què deriva l'atur, el trencament de l'equilibri ecològic (nuclears, contaminació, esgotament de recursos naturals, sobrepoblació), el militarisme, zones geogràfiques de creixement desigual, (zones desenvolupades-zones subdesenvolupades).

10. Quin/s és/són el/s mètode/s anticonceptiu/s que creus que és/són més recomanable/s?

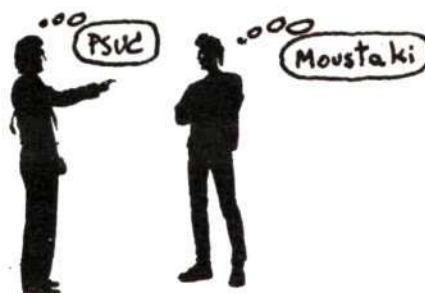
El preservatiu i les píndoles anticonceptives amb prescripció del metge.

11. Quina/es llengua/es creus que han d'aprendre els teus fills (o els infants més propers a tu)?

Català i castellà i a més el francès, o bé l'anglès...

12. Creus que el fet d'enfrontar-se davant de la mort podria modificar les conviccions d'una persona?

És molt possible, però depèn de les circumstàncies, és clar que desaparegut el perill que provocaria la mort, res no impediria mantenir les velles conviccions.

José Manuel PARRA

Agrupació de Sant Quirze de la Serra
(Vallès Occidental)

1. Quins conflictes internacionals t'han causat més impressió?

Guerra del Vietnam, cop d'Estat a Xile, Polònia, guerra Vietnam-Cambotja, Afganistan, Orient Mitjà i OAP, Nicaragua i situació d'Amèrica Central.

2. On t'agradaria viatjar de Catalunya, d'Espanya, del món?

Itàlia, nord d'Àfrica; Madrid, nord d'Espanya; comarques gironines, Pirineu.

3. Quina època o quin fet històric t'hauria agradat viure o presenciar?

La segona República, el segle XIX.

4. Tres noms —o més— del món de la música:

Música brasilera en general, flamenc i els nous corrents de la música andalusa, Mike Oldfield.

Tres espectacles —o més— que recomanaries (cinema, teatre, televisió):

Cinema: pel·lícules de Bertolucci. Televisió: **La clave**.

5. Tres noms —o més— d'escriptors que t'agraden:

García Márquez, Miguel Delibes, Carme Riera, Montserrat Roig, Pablo Neruda i Pedro Salinas (poesia), Erich Fromm i articles d'Umbra.

6. Quins diaris i revistes llegeixes i recomanes?

Compro **El Periódico** i **El País** però no em satisfan. Considero especialment dolent **El Periódico**, groc i sensacionalista, però és el diari que la gent compra i cal saber què llegeixen les persones a què ens adreçem com a partit. **El País** em sembla força millor, però sota la seva independència traspuja un cert anti-esquerranisme. El considero un diari de la dreta menys reaccionària.

Revistes: No en compro cap de forma assídua. A voltes **El Món**. Quan sortien comprava **La Calle**, **Triunfo**, **Por Favor**, **Arreu**.

Ja que la premsa de partit tampoc no arriba a la gent, aprofito per expressar la necessitat de tenir publicacions que, sense ser de partit, expressin amb rigor els interessos, inquietuds, etcètera, de la població que podríem anomenar «progressita», «d'esquerra», etcètera.

Quines emissores de ràdio escoltes i recomanes?

Ràdio Nacional, Ràdio 3. Ràdio Espanya de Barcelona (**La Nit**).

7. Per què milites al partit?

Perquè el considero l'únic capaç d'oferir opcions de canvi real i perquè a través d'ell participo, faig coses pels altres en la mesura que lluito per millorar la vida

8. De quines associacions ets soci?

De l'Associació de Veïns del meu poble i del sindicat.

9. Quins són, en la teva opinió, els principals problemes polítics (i econòmics i culturals, suposant que es pugui fer separacions) de la nostra societat?

Atur, els problemes de la integració dels immigrants a Catalunya (l'errouxisme, enfrontaments, llengua...), el problema de la crisi de la societat i la manca de nous valors.

10. Quin/s és/són el/s mètode/s anticonceptiu/s que creus que és/són més recomanable/s?

Penso que els ha d'escollir cada dona. Penso que el menys perjudicial és el que se'n diu l'espiral.

11. Quina/es llengua/es creus que han d'aprendre els teus fills (o els infants més propers a tu)?

Castellà i català.

12. Creus que el fet d'enfrontar-se davant de la mort podria modificar les conviccions d'una persona?

No hauria de modificar-les, però pot fer-ho.

Joan B. BELTRÁN

Agrupació d'Alcanar (Montsià)

1. Quins conflictes internacionals t'han causat més impressió?

Polònia, Líban, Malvines.

2. On t'agradaria viatjar de Catalunya, d'Espanya, del món?

El Pirineu català, Euskadi, URSS.

3. Quina època o quin fet històric t'hauria agradat viure o presenciar?

Època: la II República. Fet històric: la guerra civil.

4. Tres noms —o més— del món de la música:

Els Beatles, Raimon, Mozart.

Tres espectacles —o més— que recomanaries (cinema, teatre, televisió):

Cinema: *Asignatura pendiente*, *Reds*, *El león del desierto*, *7 días de enero*. Televisió: *La clave*, *Los gozos y las sombras*, *Mis terrores favoritos*.

5. Tres noms —o més— d'escriptors que t'agraden:

M. Vázquez Montalbán, Ramón J. Sender, A. Machado, Miguel Hernández, (la generació del 27 i la del 36).

6. Quins diaris i revistes llegeixes i recomanes?

El Periódico, *El País*, *La Calle*, *Triunfo*, *Tiempo*, *El Món*, *Nous Horitzons*, *Treball*, *Mundo Obrero*, *Nuestra Bandera*.

Quines emissores de ràdio escoltes i recomanes?

La pirenaica —REI— (actualment no cap).

7. Per què milites al partit?

Per consciència de classe i per un sentiment profund de rebel·lia contra la injustícia social.

8. De quines associacions ets soci?

ADCM, Associació per a la Defensa i Conservació del Medi Ambient. Quasi totes les esportives per raons polítiques locals.

9. Quins són, en la teva opinió, els principals problemes polítics (i econòmics i culturals, suposant que es pugui fer separacions) de la nostra societat?

La incultura general i la política en particular. L'atur —l'emigració en el seu moment. La insolidaritat.

10. Quin/s és/són el/s mètode/s anticonceptiu/s que creus que és/són més recomanable/s?

Ni idea.

11. Quina/es llengua/es creus que han d'aprendre els teus fills (o els infants més propers a tu)?

El català i el castellà.

12. Creus que el fet d'enfrontar-se davant de la mort podria modificar les conviccions d'una persona?

Es imprevisible, depèn de les circumstàncies, de totes formes crec que interiorment no les canviaria.

Antonio GALLEGÓ

Agrupació d'Esparreguera (Baix Llobregat)

1. Quins conflictes internacionals t'han causat més impressió?

Polònia i Malvines.

2. On t'agradaria viatjar de Catalunya, d'Espanya, del món?

Cuba i l'URSS.

3. Quina època o quin fet històric t'hauria agradat viure o presenciar?

Octubre 1917.

4. Tres noms —o més— del món de la música:

Pau Casals, Von Karajan, Strauss i molts més.

Tres noms —o més— que recomanaries (cinema, teatre, televisió):

Òpera, teatre i cinema.

5. Tres noms —o més d'escriptors que t'agraden:

Tots els que són progressius, que no s'estanquin o siguin reactius.

6. Quins diaris i revistes llegeixes i recomanes?

El Periódico, La Calle, i ara Tiempo.

Qüines emissores de ràdio escoltes i recomanes?

Ràdio Espanya de Barcelona.

7. Per què milites al partit?

Perquè hi vaig néixer es pot dir, ja que en sóc des del 5-7-1937.

8. De quines associacions ets soci?

Ara de cap.

9. Quins són, en la teva opinió, els principals problemes

polítics (i econòmics i culturals, suposant que es pugui fer separacions) de la nostra societat?

Primer l'atur, la promoció del català i tot allò relacionat amb la cultura i l'esport; el principal problema és que a Espanya ens governa una gent que no és política.

10. Quin/s és/són el/s mètode/s anticonceptiu/s que creus que és/són més recomanable/s?

(Sense resposta)

11. Quina/es llengua/es creus que han d'aprendre els teus fills (o els infants més propers a tu)?

Ben clarament les dues, català i castellà.

12. Creus que el fet d'enfrontar-se davant de la mort podria modificar les conviccions d'una persona?

No. No i molt menys si és del PSUC. ●

DE MES A MES

"Som els millors..."

Francesc Vallverdú

Quan l'any 1935 Salvador Espriu va publicar *Ariadna* al laberint grotesc, poc devia imaginar que una de les seves grans troballes, la famosa «teoria de Crisant», tindria tanta corda. En efecte, avui més que mai continua en plena vigència, ja que sembla que parlar de Catalunya i els catalans —en tots els seus aspectes: geografia, història, societat, cultura, literatura, folklore— només es pugui fer sota el lema de Crisant: «Som els millors!» Aquesta onada de cofoisme, que amaga un fons de xovinisme, ho impregna tot: des dels actes culturals de la Generalitat fins a les propostes de CDC, d'ERC o de la Crida a la Solidaritat, passant per les de l'Òmnium o altres respectables entitats ciutadanes, tots els arguments expositius o reivindicatius es fonamenten en el mateix eslògan: «Som els millors!» Em referiré tan sols a un exemple significatiu d'aquesta passa, el film documental *Som i serem*, que amb el títol ja paga. El cas és que per al director i els guionistes de la pel·lícula, no sols tot el que hem fet els catalans al llarg de la història és «el millor», sinó que, a més, no hi ha cap desgràcia de les que han afligit Catalunya que no en tinguin la culpa «els de fora»! Naturalment, els remences i els mals usos no podien entrar en aquest esquema, i valia més no parlar-ne; i per compensar-ho ens diuen cofoïament que les nostres Corts medievals eren les més democràtiques d'Europa, insistint en un tòpic que avui no s'aguantaria (és més greu encara: segons els autors a les Corts estaven representats els eclesiàstics, els

nobles i «el poble»: quin poble?, ignoren que el vuitanta per cent de la població eren pagesos i treballadors de les ciutats que no tenien cap representació, com d'altra banda passava arreu d'Europa?). Però si deixem la història antiga i ens acostem al segle XX, les falsedats o les mitges veritats són encara més significatives. Una mostra: *Lerroux* apareix gairebé com l'únic responsable de la violència política i social de començaments de segle, com si la lluita de classes depengués d'un sol home! Una altra mostra: la culpa de la revocació de la Llei de Contractes de Conreu, votada pel Parlament de Catalunya el 1934, fou obra exclusiva de Madrid! És a dir, els autors callen deliberadament que la Llei va ser portada a Madrid per un partit català, la Lliga, i és per aquesta causa que va actuar el Tribunal de Garanties Constitucionals. Aquesta mena d'enganyifes desautoritza qualsevol instrument de formació cultural o ciutadana: el film deixa de ser un documental per passar a la categoria de subproducte de propaganda nacionalista sense continguts (o el que és pitjor, amb un contingut de fons filopujolista). És comprensible, doncs, que els espectadors mínimament informats surtin de la sessió cinematogràfica amb una sensació d'estafa i, alhora, d'impotència: estafa, perquè iniciatives com aquestes amaguen la realitat de Catalunya, que té aspectes bons i dolents, encerts i mancances, virtuts i defectes, com totes les societats humanes, però que resulta més nostra, més de tots, que en la falsa imatge que ens en vol donar el nacionalisme xovinista; i impotència, perquè aquesta mena de propaganda fa sempre un mal irreparable: entre els catalans ingenus, els reforça un sentiment absurd de superioritat, que semblava impossible de nodrir en una societat culta i avançada; i entre els no catalans, els provoca una reacció nacionalista de signe contrari, que impedeix la plena comprensió de la realitat nacional catalana. ●

Raimon

Antoni Batista

L'encara recent aparició de l'obra completa de Raimon, enregistrada a la casa Belter, em porta a tornar a parlar del que podríem dir-ne una de les meves obsessions periodístiques: Raimon, el músic. A Raimon tothom, fins i tot el senyor Cahner, li reconeix un rol sociològic, un paper de comunicòleg de masses de la resistència. Evidentment, Raimon va contribuir notablement a amplificar el rebuig al franquisme i el pregó de l'alternativa. També és normal donar molts punts al Raimon poeta, el que ja no ho és tant és valorar el Raimon músic.

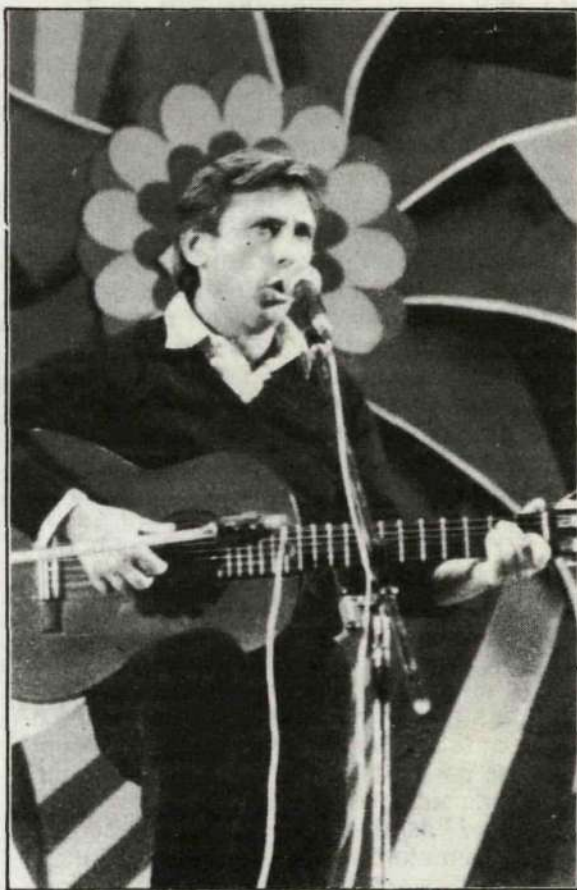
Una escolta, accentuant aquest aspecte, dels long-plays que configuren la seva obra completa, pot palesar-ho. La música de Raimon ha sofert, com els seus versos, una evolució. Del primitiu crit a la melodia i de l'harmonia funcional a la modulació i a l'arranjament netament innovador (Michel Portal, Manuel Camp i Ros Marbà). I a això, que és un esquema perquè càpiga en l'espai habitual d'aquesta columna, cal afegir-hi la riquesa de registres de la veu de Raimon, riquesa amb què sempre ha jugat —saltar d'aguts a greus o a l'inrevés evitant els graus intermedis— i que ha contribuït a crear efectes tan emotius com, per exemple, el primer compàs de Si un dia vols.

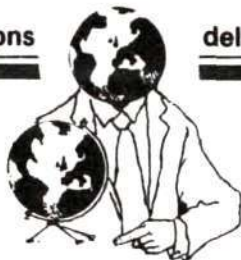
En el mapa musical de l'Estat espanyol, l'aparició de Raimon, en començar els seixanta, va ser una innovació total. Sense exagerar gaire hom podria dir que ell inventava el cantautor i el recital a casa nostra, i ho feia en una llengua que distava encara molt d'accedir als mass media. Jo sempre he pensat, però, que molts anys després Raimon continuava essent musicalment una alternativa progressista als progressistes, per així dir-ho. La música de Raimon, sempre, com alguns corrents de la música contemporània, ha problematitzat en anar més enllà de col·locar ordenadament una nota rara una altra i un do darrere un si, perquè si no l'orella perd la seqüència i l'oient no s'anticipa al que vindrà, la qual cosa és una de les claus de la cançó comercial. I molts missatges d'esquerres han vingut i continuen venint damunt l'ona portadora d'aquestes receptes musicalment no gens progressistes: amb melodies que podia haver firmat José Luis Perales, per a dir un nom, s'hi han fos textos que podria haver firmat Manuel Sacristán, per a dir-ne un altre. Un dels grans mèrits de Raimon ha estat no moure's sobre aquesta contradicció, i aquest és un dels aspectes de la seva ri-

quesa creativa que sempre m'ha cridat més l'atenció, atès que aquest és un país generalitzadament «tonadillero» i xiulador.

Hi ha qui va creure que l'enterrament del franquisme seria també l'enterrament de Raimon perquè les seves lletres quedarien demodées. Escric aquest article en plena campanya electoral i, no per excés del medi ambient sino per defecte, en certifico l'actualitat. De tota manera, si extrapoleïssim i acceptéssim el sofisma, hauríem de dir que de Raimon continuarien essent «modernes» —cometes per acotar el sentit filosòfic del terme— les músiques. I Raimon prossegueix, al present, component i anant endavant amb respecte a la seva obra acumulada: no hi ha dues cançons iguals. No pot dir el mateix tothom que ha proclamat la república en un escenari i guitarra en mà.

Me'n torno a aturar-me en les músiques de l'obra completa de Raimon. Salvant-ho tot, puc escoltar-lo perfectament abans de Mozart i després de Bob Dylan. ●

Lombardo o Revueltas?

La tradició política del marxisme mexicà

Roger Bartra

La cultura política de l'esquerra mexicana és un espai molt ample ocupat per un ric i heterogeni aliatge de corrents que, durant un segle, ha format un teixit ple de contradiccions. Segons el meu parer, aquest espai està creuat per dos gran corrents històrics que —en forma simbòlica— s'expressen en la vida i obra de dos homes: Vicente Lombardo Toledano i José Revueltas. Amb el pas del temps, aquests dos personatges han acabat per encarnar els límits històrics extrems —i oposats— que defineixen l'espai de la nostra cultura política. En aquest assaig em permetré forçar una mica la complexa vida política de Lombardo i de Revueltas, per obrir pas al simbolisme que representen en la consciència social de l'esquerra mexicana. Lombardo va passar per moltes facetes abans d'esdevenir la imatge del **gran revisionista**; igualment, Revueltas va passar per innumbrables vicissituds abans de representar el paper de **gran esquerranista**. Per a molts, a l'inrevés, Lombardo fou el marxista més important i el dirigent obrer que ha subvertit Mèxic, i per a molts altres, Revueltas va ser el revolucionari més lúcid i penetrant que ha tingut l'esquerra mexicana. Cadascun dels extrems contribueix a configurar la llegenda negra de l'altre pol i a cremar un encens atabalador davant la imatge del seu propi ídol.

Cal afegir un altre element de judici a aquesta situació: mal que ens pesi, cal reconèixer que Lombardo i Revueltas constitueixen, des de molts punts de vista, els pilars més sòlids sobre els quals se sosté la cultura política de l'esquerra mexicana. Per començar, em sembla que sense aquests pilars la nostra cultura política, senzillament, no seria mexicana: és a dir, una part constituent de la

nostra cultura nacional. Si l'esquerra mexicana, avui, no és una trista subcultura estranya i marginal, és justament perquè el corrent lombardista té en la seva història el fet fonamental d'haver gestat el primer esforç reeixit d'unificació del moviment obrer, i també perquè Revueltas és el símbol del gran «parteaguas» del 1968, que ens va obrir perspectives polítiques insospitades. Tot això i encara més és al darrere d'aquests dos homes les imatges dels quals amaguen a voltes les d'altres homes que també van contribuir a generar un espai nacional per a l'esquerra. No voldria pas oblidar-los ara: diverses generacions d'intel·lectuals lúcids i contradictoris, de camperols i obrers perseguits els noms dels quals han estat oblidats i de polítics intuitius i resistents que han bastit els fonaments de la nostra cultura política. Tot allò que ells han construït ens permet sospitar que, tot i que Lombardo i Revueltas constitueixen els dos pols històrics extrems de l'esquerra mexicana, avui ja no representen alternatives viables per al moviment revolucionari.

Suma i resta

L'1 d'octubre del 1968, Lombardo va escriure un breu advertiment a l'edició d'un opuscle seu sobre **La joventut al món i a Mèxic**. Allí atacava els joves estudiants que «**dient-se reformadors del marxisme per calumniar-lo**» impulsen una nova revolució i una nova esquerra «**per un camí que no és el del marxisme-leninisme**». L'endemà va ser el dia de la matança de Tlatelolco. Sis setmanes més tard, Vicente Lombardo Toledano moria «**sense deixar-se enlluernar** —com va escriure al full esmentat— **per les grans paraules ni**

per les frases brillants i audaces» dels «ideòlegs de la nova revolució». En canvi, José Revueltas sí que va quedar enlluernat pel moviment del 1968: els darrers anys de la seva existència es van veure il·luminats per l'originalitat d'aquella experiència, fins al punt que les seves concepcions, ferotgement marxistes-leninistes, van ser erosionades seriósament: el 1973 escriu a la seva filla Andrea que «la teoria leninista del partit —així com la teoria de l'Estat i de la dictadura proletària—, a la llum de les experiències d'aquesta meitat del segle XX, pot superar-se i hauria de ser superada». Revueltas va morir el 1976 amb l'obsessió insatisfeta d'escriure un nou pròleg al seu **Assaig sobre un proletariat sense cap**, on havia de revisar obertament les seves antigues idees leninistes sobre el partit.

Els papers s'havien invertit: el «revisionista» va voler posar fi als seus dies en olor de santedat ortodoxa, i el «revolucionari» va acabar llençant per la finestra el marxisme-leninisme. Això té la seva explicació en les formes d'acció i de pensament de tots dos personatges: el marxisme de Lombardo és un **univers tancat** que roman pràcticament immutable des de l'època de la seva polèmica amb Antonio Caso (1935). En canvi, el marxisme de Revueltas és un **univers obert** que canvia constantment. El marxisme de Lombardo esdevé una obsessió permanent de formular una summa global de veritats oposades al pensament teològic cristià; és una obsessió tan gran que el 1964 escriu un llibre el títol del qual ja és simptomàtic: **Summa**. Al llarg de les seves noranta pàgines, Lombardo porta el seu racionalisme fins a l'extrem d'oferir a les noves generacions —que a cops opten «per l'atordiment o per la fuga» en una època

confusa— el camí que ha de «dur-los des de la caverna on encara pateixen per la seva ignorància, fins a la llum esplendorosa de la veritat». En aquest llibre, Lombardo declara infinit l'univers, defineix l'essència de l'home en la seva espiritualitat pavloviana, revela que hi ha d'altres éssers intel·ligents arreu de l'univers, explica que l'autèntic pecat és l'explotació de l'home per l'home, defineix la propietat privada i el treball, assenyala el camí de l'ascensió socialista, formula una estètica optimista segons la qual la bellesa és a tot arreu, subratlla que el veritable amor és una categoria intel·lectual més que biològica, que el laberint del món modern està causat per la crisi de l'imperialisme, que el socialisme és una doctrina homocèntrica i que l'home és immortal.

Lombardo expressa la lògica simple i feliç del progrés inexorable; com a contrast, Revueltas viu pertorbat per la consciència tràgica d'una carència fonamental. Per això, el gran tema de Revueltas és el de l'alienació. A tot li falta alguna cosa, res no és acabat: als escriptors mexicans els manca sovint la paraula; al país li manca democràcia; al marxisme li manca leninisme; a la consciència li manca organització, i per acabar-ho d'adobar, al proletariat li manca el cap. A la seva manera, Revueltas imagina —o, més aviat, desitja— un univers tancat com el de Lombardo, però cada cop que esguarda el seu entorn s'adona de les seves carències, pren consciència de la distància entre la realitat i la seva utopia d'una consciència organitzada i veritable del proletariat, de la classe cridada a construir l'esdevenidor socialista. Al seu **Assaig sobre un proletariat sense cap**, Revueltas hi dibuixa el seu cobejat «cervell col-

lectiu», i ho fa més a partir d'allò que no ha de ser que no pas amb trets positius. En la seva esbojarrada recerca del «veritable» partit de la classe obrera, Revueltas va traçant les arrestes del crani buit de l'avantguarda: acaba resultant-ne un món ideològic absent i imaginari d'idees que se li escapen cada vegada que prova d'atrapar-les.

L'organització de la consciència

Per Revueltas, com per Lombardo, la classe obrera no pot pas existir com a classe revolucionària sense el seu partit polític. Per Revueltas, el partit és fonamentalment la «consciència organitzada» del proletariat i, per tant, els ideòlegs constitueixen l'avantguarda política de la classe. D'això que, per ell, la dificultat principal, a Mèxic, està en la contaminació ideològica democràtico-burguesa que pateix el moviment obrer. La veritable constitució del partit revolucionari, doncs, està en l'organització del cervell dirigent sobre la base d'un conjunt d'idees definides a l'esquema marxista-leninista. Aquesta concepció avantguardista i voluntarista topava violentament amb el pensament lombardista, que es decantava pel populisme i el mecanicisme. D'una banda, és l'acte conscient previ el que aglutina; de l'altra, tenim la consciència política com a expressió inevitable del moviment obrer. Aquesta darrera afirmació es concreta a Mèxic, primer de tot, com un front ampli que aglutini totes les forces nacionalistes i antiimperialistes; dins aquest front es va formant —com un dels seus components— el partit marxista-leninista. En canvi, per Revueltas, la creació del partit és un acte fundacional conscient a partir del qual es defineix l'organització del moviment.

El partit, comptat i debatut, és contemplat com un embrió d'Estat. Allò que diferencia radicalment Lombardo de Revueltas és el model a partir del qual es dissenya el nou partit revolucionari. Lombardo inscriu el seu partit dins la lògica de l'Estat mexicà; Revueltas el concep empeltat en el model de la futura dictadura proletària. Per Lombardo, el partit marxista-leninista es desprèn lògicament de la història de la revolució mexicana; per Revueltas, aquesta història és la de l'organització burgesa de totes les consciències: en conseqüència, el nou partit es crea precisament per tal de resistir i anihilar la ideologia democràtico-burguesa de la revolució mexicana.

Durant tota la seva vida, Lombardo va concebre el partit com un educador de masses ignorants. Des del 1924, com a dirigent de la CROM, Lombardo diu que «l'escola del pro-

letariat no pot ser (...) ni laica ni catòlica, ni tradicionalista ni d'acció. Ha de ser dogmàtica, imperativa (...)». Més tard, el 1933, en polèmica amb Caso, es pronuncia a favor de limitar la llibertat de càtedra a l'Escola Nacional Preparatòria; ja que els estudiants no tenen prou capacitat per discernir: per això cal formar-los un criteri. Lombardo sempre va ser **el mestre** i va concebre el partit a la seva imatge i semblança. No pas en va la seva història és la d'un intel·lectual universitari que fa la carrera política a l'interior del moviment obrer: va tractar els proletaris com un grup d'alumnes congregats a l'aula.

Per Revueltas, el problema principal estava precisament en la constitució mateixa de la «veritat política». Estava convençut que, si un estat major d'ideòlegs aconseguia definir amb precisió l'autèntica alternativa política, això bastava per iniciar el procés de desalienació de la massa proletària. És simptomàtica la seva afirmació que **«el proletariat comença per actuar, primer de tot, en el cap mateix de Marx, en el seu pensament teòric»**. D'això la seva preocupació pel funcionament del partit com a equip d'ideòlegs que operen com les neurones d'un **«cervell col·lectiu que pensi per la classe, per a la classe i amb la classe»**. En el fons, el plantejament és semblant al de Lombardo: la diferència és que Lombardo admet l'existència d'un **corpus** doctrinari ja conformat, mentre que Revueltas considera que encara no existeix. Per això, a Lombardo l'interessa principalment la irradiació del seu pensament, mentre que Revueltas es preocupa essencialment per la manera d'estudiar i comprendre la realitat de Mèxic.

Això darrer implicava el màxim de llibertat de discussió i investigació en un partit que acceptava tancar-se en un centre d'estudis per investigar la realitat mexicana. La mateixa Lliga Leninista Espàrtac, que ell fundà, el va expulsar dels seus rengles quan va deixar d'acceptar el rigor de la disciplina ideològica. La trampa sectària marxista-leninista que ell va armar va acabar per engabiar-lo. No va poder escapar-ne mai, llevat de quan somniava una mena de **república de savis marxistes**, una **«democràcia dels ideòlegs que discuteixen fins a morir-ne per precisar un problema»**. Aquesta era la **«democràcia cognoscitiva»** que va preconitzar els darrers anys.

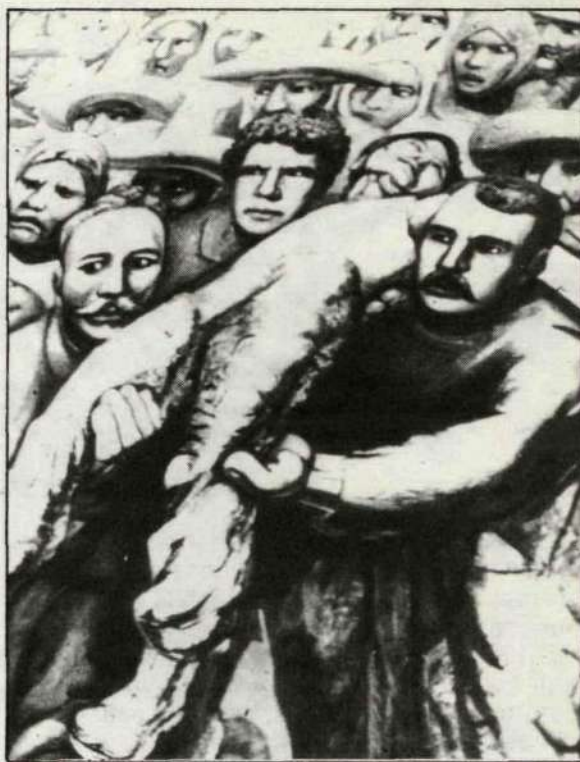
El cap del monstre

La tragèdia del pensament de l'esquerra mexicana —com ho demostren Lombardo i Revueltas— està en el fet que ha romàs atrapat en la lògica estatista, oscil·lant entre l'es-

pectre stalinista de la dictadura del proletariat i el despotisme del govern de la revolució mexicana. Ben poc espai li quedava, a la democràcia política, que acabava per ser substituïda per la institucionalització de les idees que representen veritablement el poble, ja sigui pel model de la democràcia dels cervells, ja sigui pel paradigma del **mestre** que il·lumina les tenebres.

El pensament de Revueltas sempre va tenir una encarnació real: el Partit Comunista Mexicà. No va deixar mai de ser-ne l'ideòleg, malgrat que n'esdevingué la bèstia negra. D'altra banda, Lombardo sempre fou un teòric de l'Estat de la revolució mexicana. Tots dos foren teòrics d'un partit i d'un Estat que «haurien d'existir» i que per diverses raons mai no arribaren a conformar-se. Al cap i a la fi, llurs teories polítiques mai no van deixar de ser res més que versions corregides, respectivament, de la realitat del més antic partit de l'esquerra i de les peculiaritats de l'Estat mexicà: l'un va constituir la idea d'un **proto-Estat proletari** i l'altre dissenyà un **mega-Estat nacionalista**. Foren dues projeccions imaginàries de la realitat mexicana, formulades amb l'ajut de l'instrumental marxista.

Lombardo va interpretar la política mexicana a partir de la disposició de dos grans eixos: les forces de la nació i les forces de l'imperialisme. Tots els esdeveniments i institucions es podien classificar segons la major o menor presència d'aquests dos ingredients. Fins i tot va arribar a parlar de l'existència d'una «**provocació antinacional**» en el moviment estudiantil i popular del 1968. Així doncs, amb l'ajut de les seves dues senzilles vares per amidar la política (**nació i imperi**), va definir tant l'Estat mexicà com el front unit que havia de ser la via per on el país transités pacíficament al socialisme. En realitat, el **front**, per Lombardo, no era altra cosa que una prolongació o projecció depurada de l'Estat mateix. L'Estat mexicà el concebia com heterogeni, però dominat per la «**burguesia nacionalista**» enfrontada —amb algunes vacil·lacions— a l'imperialisme. La lògica lombardista no és gaire complicada: aquesta burgesia mena a un creixent capitalisme d'Estat, basat en la nacionalització i estatització dels recursos naturals i de les principals branques de l'economia; el capitalisme d'Estat impulsat per la burgesia nacionalista, que opera sobre la base de «l'**interès general**», és obstaculitzat per les forces de la burgesia proimperialista i pels agents directes de l'imperialisme. El front d'alliberament nacional, en conseqüència, ha d'unir la classe obrera, els camperols i sectors de la petita burgesia amb la burgesia nacionalista: és clar que

aquest front ha d'incloure el govern o, si més no, els seus sectors nacionalistes. D'això es desprèn naturalment la possibilitat d'un trànsit pacífic al socialisme, basat en la continuïtat de l'Estat de la revolució mexicana conduït —a partir d'un cert moment— per la classe obrera. En el fons, per Lombardo, el socialisme era la prolongació i extensió del capitalisme d'Estat.

La viabilitat d'aquest procés semblava confirmar-se quan es constata la inexistència, a Mèxic, d'autèntics partits representatius de les diverses classes: el partit oficial no era més que un apèndix electoral del govern; els dos caps de la burgesia (el nacional i el proimperialista) no tenien sentit; el camperolat i les capes mitjanes es trobaven en la mateixa situació, i els representants de la classe obrera es trobaven dividits i enormement afeblits. L'única esperança real calia cercar-la a l'interior de l'Estat encapçalat per aquella burgesia «sui generis» que semblava tenir tendències suïcides i anticapitalistes.

Allò més tràgic de l'opció lombardista no és pas —com s'ha cregut tossudament— el seu caràcter reformista. El seu aspecte pregonament negatiu està en el fet que subordina la lluita pel socialisme al desenvolupament de l'Estat i, en conseqüència, elimina tot el potencial revolucionari de la democràcia política, és a dir: subordina la societat a l'Estat. El resultat n'és una completa dissociació entre socialisme i democràcia i la reducció d'aques-

ta al nebulós caràcter «representatiu» dels interessos populars que se suposa que tindrien les mesures econòmiques i socials que l'Estat posaria en pràctica. D'aquí arrenca aquest terrible vici de l'esquerra que consisteix a definir com a «democràtica» qualsevol reforma que, tot i parcialment, tendeixi a satisfer algunes necessitats populars, encara que el poble mateix no participi en la decisió. S'acostuma a dir que això només fa referència a la «forma» d'adoptar les mesures polítiques i que el que cal tenir en compte n'és el «contingut». D'aquest raonament vulgar i stalinista es desprèn el famós caràcter «formal» de la democràcia. En realitat, allò que de debò s'ha desprès d'aquestes idees és un socialisme tan reformat que no es pot pas reconèixer com a tal.

El front unit de Lombardo es concep com un macro-Estat alternatiu que progressivament es va diluint en el govern real, per tal com, misteriosament, el capitalisme d'Estat es va transformar en socialisme d'Estat. Atès que es menysprea la «forma» del procés, s'escamotenegen els mecanismes democràtics que permeten que el poble s'autogoverni efectivament. Aquesta closca formal que es rebutja per tal d'arribar al «moll» conté justament l'únic autènticament **revolucionari** del socialisme: la seva fusió amb la democràcia.

A la recerca de la nació

Malgrat tot, la interpretació de Lombardo feia referència a un problema clau davant del qual l'esquerra continua trencant-se el cap: ¿d'on prové l'heterogeneïtat política de l'Estat mexicà? Amb més precisió, allò que l'esquerra ha cercat durant decennis són les bases socials dels aspectes nacionalistes i progressistes de la política governamental. La resposta tradicional explica el fenomen per l'existència d'una burgesia fragmentada i di-

vidada davant la necessitat d'impulsar les reformes democràtico-burgeses que calen a qualsevol país subdesenvolupat; se suposa la presència d'una «burgesia nacional» (o del seu equivalent) situada a l'interior de l'Estat o a la seva rodalia immediata, capaç d'exercir considerables pressions sobre la política del govern... si el poble l'abona. Revueltas, contràriament a aquestes idees, planteja que a Mèxic ja s'ha aconseguit la unitat nacional de la burgesia. Les pàgines més brillants del seu **Assaig sobre un proletariat sense cap** estan dedicades a demostrar la forma extraordinària i singular que pren a Mèxic el desenvolupament de la unificació de la burgesia. Aquest és un dels grans mèrits de Revueltas: subratlla la importància del fet que Mèxic arriba a identificar la unitat nacional amb la unitat de la classe dominant, cas potser únic a l'Amèrica llatina; més encara: la unitat de l'Estat nacional aplega parts significatives del moviment obrer i camperol. Però Revueltas explica la naturalesa del fenomen principalment pels seus aspectes ideològics: el demiürg unificador és la consciència organitzada de la burgesia, que pren la forma d'una esgarrifosa macrocefàlia democràtico-burgesa. D'aquesta manera, Revueltas mira de resoldre el problema de l'heterogeneïtat de l'Estat per mitjà de la lògica de la ideologia burgesa, per mitjà de la pura dialèctica dels conceptes. Així, els aspectes «progressistes», «nacionalistes» i «populars» de la política governamental s'expliquen, de fet, com una astúcia mediatitzadora de la ideologia burgesa, que aconsegueix d'empassar-se la «consciència socialista» mateixa i reduir-la a la seva ala esquerra. La lluita de classes, doncs, tendeix a aparèixer com una guerra desigual entre la consciència alienadora demo-burgesa i la veritable consciència marxista-leninista. La ideologia «**s'apodera de les masses**» i esdevé així una «força material»; a causa d'això, la ideologia democràtico-burgesa

sa, convertida en força material, **«ha de mobilitzar i satisfer les masses de què s'ha apoderat»**. Vet aquí la clau del capteniment «progressista» de l'Estat: la burgesia i la nació s'han identificat.

Quan Revueltas afirma que la consciència demo-burguesa arriba a esdevenir hegemònica, no es refereix només a una experiència històrica: parla de la seva experiència personal. Un exemple: després del 1943, quan és expulsat del PCM, Revueltas acaba per refugiar-se al Partit Popular, de Lombardo, i treballa a la redacció d'«El Popular». El 1949 publicarà la seva novel·la **Els dies terrenals**, que mereixerà un estúpid blasme d'Enrique Ramírez y Ramírez, que qualifica Revueltas de nihilista, antihumanista, existencialista, dissolvent i antisoviètic. Revueltas escriu una llastimosa carta autocrítica a Lombardo i a Ramírez en què ret un homenatge al realisme socialista i confessa les seves desviacions sartrianes, que fan servei a les forces reaccionàries. Com a conseqüència d'aquest incident, Revueltas demana al seu editor que retiri el llibre de la circulació: segurament sentia que una ideologia estranya s'apoderava de la seva consciència amb tot el vigor d'una força material. Aquesta ideologia estranya, però, era una cosa ben diferent del «demo-marxisme» —com ell anomenava el lombardisme i les idees dels comunistes—: era marxisme-leninisme pur, o sigui stalinisme. La ideologia que deformava i alienava els revolucionaris mexicans no provenia exclusivament de la burgesia nacional; el nacionalisme mexicà conflua amb les tendències dogmàtiques i autoritàries que emanaven de la forma tràgica en què el socialisme es construïa a la Unió Soviètica. El drama de Revueltas és que l'abrandada defensa que va fer dels principis marxistes-leninistes contenia les mateixes llavors despòtiques que havien engendrat aquell monstre esmunyedís anomenat «burgesia nacional».

La tercera opció

Lombardo i Revueltas se'ns mostren com dos pols gairebé irreconciliables en molts sentits. Lombardo sempre fou un home d'Estat, mentre que Revueltas era carn de presidi des de ben jove. És cert que sempre va pesar una responsabilitat més gran sobre Lombardo, per això mateix els judicis que se n'han fet han estat més durs. El deseiximent de Revueltas i la seva rude política li van ocasionar molts maldecaps, però també li van donar un marge de llibertat que deixava volar la seva incontenible imaginació.

Quan Lombardo decideix abandonar la di-

recció de la CMT —o és obligat a deixar-la—, ja ha creat en la més important central obrera del país les condicions per a la seva virada a la dreta. Lombardo obrí el camí a Fidel Velázquez, es va sotmetre dòcilment al seu vell amic Ávila Camacho i àdhuc participà activament en el llançament de Miguel Alemán. No va abandonar mai els paràmetres estatals, ni tan sols s'oposà a les reformes alemanistes de la legislació agrària, cosa que va contribuir al fet que Narciso Bassols i Víctor Manuel Villaseñor deixessin posteriorment el Partit Popular. Per la seva banda, les erràtiques ziga-zagues de Revueltas també deixaren seqüeles, però potser l'única vertaderament greu foren les actituds, enormement hostils a pràcticament qualsevol organització d'esquerra, que es van generalitzar entre molts intel·lectuals; durant els anys seixanta va arribar a cristal·litzar una mena de terrorisme sectari superideologitzat que va acabar amb la despolitització d'una gran part de la intel·lectualitat durant molts anys.

També es van oposar els dos homes per les seves actituds davant la nació. D'una banda, el nacionalisme gairebé religiós de Lombardo, que el dugué, per exemple, a iniciar la seva campanya presidencial amb la invocació a la pàtria al lloc on creia que es trobaven les despulles de Cuauhtémoc (a Ixcateopan): **«Pare Cuauhtémoc: tu ens llegares, amb la teva conducta i el teu sacrifici —va dir, o més aviat va resar, el 13 de gener del 1952—, el mandat etern de defensar Mèxic contra l'opressió vinguda de fora. Jo et prometo, en nom del Partit Popular i en el meu propi, tot**

creient ser fidel intèrpret...», etcètera, etcètera. A Revueltas, en canvi, li repugnava el patriotisme barat i odiava sobretot l'opressió vinguda de dins. «**El nacionalisme** —havia escrit—, **en la seva darrera essència, és la negació de l'home.**» Per això pensava que la literatura nacional havia de ser, primer de tot, una literatura antinacionalista.

Si seguíem els contrastos Lombardo-Revueltas aniríem reconeixent les fites més importants de la història de l'esquerra i del moviment obrer a Mèxic. De les dues troques podríem treure fils per teixir el tapís de la lluita popular, però seria com teixir el sudari de Laertes, que Penèlope desteixia cada nit. Tan sols un pensament ancorat en la fidelitat, tot esperant l'arribada de l'Ulisses proletari, podria dur a terme aquesta tasca. I durant els darrers vint anys ha crescut una nova alternativa: amb enormes dificultats, i embolicades pel dens teixit d'una ideologia doctrinària i dogmàtica, anaven sorgint formes d'acció i de pensament el lema de les quals podria ben bé ser: **Ni Lombardo ni Revueltas!** Dins de tots els grups i partits polítics de l'esquerra anaven sorgint veus i fets que s'internaven per nous camins. L'organització més gran i més antiga de l'esquerra, el PCM, s'ha debatut durant vint anys entre la indecisió d'un Hamlet-Revueltas que s'interroga davant l'espectre del crani proletari i la seguretat d'un Sant Tomàs-Lombardo que va dibuixar amb un índex de foc el cercle oficial del Leviatan obrer. A la fi, però, el PCM va saber reconèixer el moment de posar fi radicalment a una etapa de la seva història per fusionar-se en el PSUM. Cosa, però, que no s'esdevingué sense convulsions: alguns sectors amaratats d'enyorances van intentar restaurar o renovar les velles teranyines stalinistes i doctrinàries, esparverats per la «confusió ideològica» que acompanyava la difícil recerca d'un nou espai vital per a l'esquerra.

Aquest espai ja existeix, però no s'assembla gaire als esquemes que ens van dibuixar Lombardo i Revueltas. Per començar, és un espai l'eix del qual és **la lluita per la democràcia** i on impera la **pluralitat marxista**, la qual cosa és un esdeveniment irreversible: la confluència de diversos corrents teòrics no es dirigeix cap a la unificació en una **summa** doctrinària o en un **corpus marxista-leninista**. La unitat té lloc en el terreny polític sobre la base de principis democràtics que preserven el lliure desenvolupament de les minories. Aquest espai tendeix a esdevenir globalment alternatiu a l'Estat capitalista actual: avui, però, ja en són molts els que saben que **també cal plantejar la batalla en el terreny governamental**, sense que això comporti l'existèn-

cia de misterioses «fraccions» burgeses o burocràtiques amb les quals sigui possible fer una «aliança». El fet que l'esquerra independent pugui recolzar en segons quines instàncies estatals forma part d'una guerra de posicions i no pas d'una política d'aliances. El misteri de les facetes «progressistes» de la política estatal va resultar una cosa més clara que no pas hom creia: obeeix a la presència de forces populars a l'interior de l'Estat i no pas a la influència de faccions estrafolàries de la burgesia; tanmateix, aquest fet aparentment tan senzill i obvi ha obert la porta a noves interpretacions sobre la complexa hegemonia burgesa i les formes laberíntiques del consens polític. És cert que poden apreciar-se importants símptomes de fragmentació de la classe dominant, però no s'expliquen en les coordenades fixades pels conceptes d'**imperialisme i nacionalisme**.

Les idees sobre les **aliances** i els **fronts** han envellit notòriament, car, així com hem bandejat la concepció instrumentalista sobre l'Estat, també hem de reconèixer que el subjecte revolucionari s'expandeix i desborda el «nucli fonamental» de la classe obrera. Ja no és possible de pensar que l'alternativa revolucionària es basteix tan sols com un seguit de baules subordinades al «nucli proletari» i al partit d'avantguarda, on camperols, intel·lectuals i petit-burgesos s'encadenen a un destí històric predeterminat a les instàncies «superiors» de la lluita de classes.

El nou espai de l'esquerra mira d'escapar de la rígida lògica dels blocs polítics, militars i ideològics. Igualment, com més va amb més força es demostra la inutilitat d'aixecar castells teòrics ben plens de jerarquies: per exemple, tota la bastida d'estructures i superestructures —en la qual va quedar anquilosada la metàfora de Marx— dificulta la comprensió dels estrets lligams entre la vida quotidiana, la cultura, la política i l'economia. sotmetre aquestes instàncies a una jerarquització abstracta ens ha causat greus deformacions de la realitat nacional i ens ha deixat cecs davant de conjuntures carregades de nous significats.

No crec, però, que hagi arribat el moment de fer un catàleg dels trets de la nova esquerra, que en gran mesura —però no pas exclusivament— es concentren en les contradiccions que viu el PSUM. Encara cal mirar enrere i liquidar comptes amb el passat: comprendre Lombardo i Revueltas, que representen les coordenades que solquen les estretes dimensions d'un univers marxista-cartesià perdut, comprendre-les des de la multidimensionalitat de la nostra època. ●

Polònia:

El debat pre-congressual del IX congrés extraordinari del POUP

Margot Pascual

Aquest article forma part d'un treball més ampli, sobre l'abast del IX congrés del POUP, que fou escrit el setembre del 1981. Des d'aleshores moltes coses han succeït a Polònia. Amb la declaració de l'estat de guerra, el 13 de desembre del 1981, i amb la dissolució del sindicat «Solidaritat», el govern i el partit varen trobar en l'ús de la força una alternativa a la idea de l'acord. A desgrat de consideracions d'ordre geopolític, aquesta mesura fou la colpidora expressió de la incapacitat política dels dirigents polonesos de governar per consens i no per coerció, i de donar al lideratge del POUP, establert per la Constitució, una dimensió oberta i no excloent.

Els intents del moviment de renovació del POUP, articulat al voltant de les «estructures horitzontals», de cercar una nova via de legitimació del poder del POUP, no varen reeixir per diferents factors. El més important en fou la pressió combinada de la Unió Soviètica i de l'aparell burocràtic del POUP.

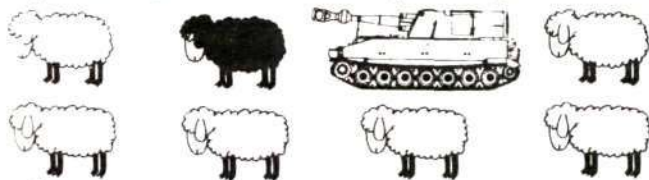
En el desenrotllament del debat pre-congressual del IX congrés hi ha alguns elements que il·lustren la frustració d'aquest procés.

(Les notes que acompanyen el present article han estat actualitzades a partir d'informacions posteriors.)

El novembre del 1980, el secretari general del POUP, Stanislaw Kània, va parlar de la possibilitat de celebrar un congrés extraordinari. Davant dels nombrosos problemes en què es trobava el partit i, especialment, per la canviant situació del país, aquesta qüestió restà en suspens durant alguns mesos.

No trobem cap declaració pública en el mateix sentit fins al març del 1981. El dia 19 tenen lloc a la ciutat de Bydgoszcz uns violents incidents entre membres de «Solidaritat» i la milícia polonesa; aquest fet va actuar de revulsiu sobre la ja inquieta militància del POUP i, a la convocatòria del IX ple del Comitè Central, reunit dos dies després en una crispada atmosfera de vaga general il·limitada, varen ploure nombroses mocions de censura de les organitzacions de base, especialment de les cèl·lules obreres, demanant la immediata convocatòria del congrés extraordinari, la fi de la política de confrontació amb el sindicat i l'eliminació dels conservadors de la direcció del partit.

El congrés era ja una imperiosa necessitat i ho era, principalment, per fer front als continus reptes de la situació política, per rear-

mar ideològicament el partit i per tal de refer les runes de l'organització del POUP; estructures obsoletes que mai no havien estat previstes per la direcció anterior per jugar el nou paper del canvi social a Polònia. A la trobada del X ple del Comitè Central (29-IV-81), Kània va convocar oficialment el primer congrés extraordinari de la història del POUP; també proposà una reforma dels estatuts i donà llum verda a una reelecció paral·lela dels delegats pel conjunt de les direccions intermèdies del partit.

Aleshores s'inicià, amb el vist i plau relatiu de la direcció, un fort moviment de renovació de l'aparell que s'avaluà al moment del congrés en un 90% de la totalitat de quadres del POUP: la meitat dels secretaris de cèl·lula són cridats a tornar a la base, així com 230 secretaris de comitès de voivodat (província) —dels quals 25 primers secretaris sobre un nombre de 49—, 1.900 secretaris de comitès de ciutats i 900 secretaris d'empresa (1).

Aquesta mesura sacsejà la letargia del POUP i, per primer cop en molts mesos, s'experimentà un descens en el nombre de bai-

xes: a l'abril un percentatge de 36,6% que se situà al mateix nivell de desembre del 1980, quan al febrer i març aquestes havien estat respectivament del 57,9% i del 47,8% (2).

La lluita contra la burocràcia esdevé el principal objectiu per tal d'introduir la «renovació» en els rengles del partit. L'obstruccionisme de l'aparell del POUP enfront de les negociacions amb «Solidaritat» havia amenaçat de produir seriosos enfrontaments, com es va fer palès en l'afer de Bydgoszcz. Segons l'economista polonès exiliat a França, Alexander Smolar, apareixia **«una radicalització de l'aparell mitjà del partit, que veu con desaparèixer els seus privilegis i que ha de fer front a una onada de crítiques molt fortes de la classe obrera»** (3).

Les xifres donen algunes orientacions al respecte. El personal polític permanent del POUP acollia en aquell moment 11.630 persones, amb un salari situat entre un mínim de 5.700 zloty i un màxim de 28.100 per al càrrec de secretari general, quan un salari mitjà a Polònia era de 4.000 zloty (4). Així mateix, la corrupció no era quelcom d'extraordinari en el si del partit. Segons dades oficials, sobre unes 25.000 persones, els dossiers de les quals foren examinats per la comissió de control, 12.000, entre elles uns 3.400 funcionaris del POUP i de l'Estat, varen ser reconegudes culpables de malversació de fons públics (5).

L'elecció de delegats al congrés es va convertir en una prova de democratització; tots els aspirants havien d'aclarir davant de les seves organitzacions la seva participació i la seva responsabilitat en l'etapa de govern anterior. Aquest neguitós desig de puresa ideològica i moral és molt comprensible si es pren en consideració la disbauxa i l'aprofitament imperants en els anys de Gierek. Les bases del partit es trobaven sota la pressió tant de les escandaloses revelacions de corrupció, fetes a iniciativa de Solidaritat, com dels esdeveniments quotidians d'una situació de quasi completa carestia dels productes de primera necessitat. Dintre dels sectors lliberals del POUP s'aspirava a tirar endavant canvis pregonos, no tan sols en l'organització del partit sinó més enllà, intentant arribar a una forma nova d'entendre l'exercici del poder. En aquest context sorgeix el moviment de les estructures horitzontals.

Les estructures horitzontals

La gènesi del moviment es troba en la com-moció que sofriren les organitzacions de base del POUP arran del moviment vaguístic d'agost del 80. La reflexió col·lectiva d'al-

guns militants davant del fracàs i dels greus costos socials de l'aventura «desarrollista» d'Edward Gierek fa que, el novembre i desembre del 1980, facin la seva aparició estructurals de coordinació horitzontal, contraposades a la verticalitat de l'aparell, a disset províncies. Tanmateix, és en la perspectiva del congrés, als voltants de la conferència preparatòria de la ciutat de Torun, el 16 d'abril del 1981, quan cinc-cents militants fan la constitució, més o menys formal, del moviment.

Les **estructures horitzontals**, que es poden definir fonamentalment com un moviment anti-aparell, prenen tres formes organitzatives: comissions consultives, que agrupen organitzacions de base de les grans empreses i dels centres d'ensenyament; els fòrums de discussió, que tracten de crear opinió pública per plantejar demandes a les instàncies verticals del partit, i els clubs de discussió, que agrupen membres individuals. Es calcula que en el període pre-congressual varen arribar a existir unes trenta estructures, sense comptar els clubs, que agrupaven d'un 25 a un 30% dels militants del POUP, malgrat que per participar en les activitats del moviment no es demanés una declaració formal de pertinença.

El principal objectiu de les estructures horitzontals era, abans que constituir-se en un nou grup de pressió aspirant al poder, contribuir a la creació d'un cert estat d'opinió a dins del partit favorable a la democratització i a la negociació dels conflictes amb els altres grups socio-polítics.

Es considera de primordial importància, en primer lloc, el canvi de la normativa electoral del congrés per evitar que els homes de l'aparell siguin reelegits membres del Comitè Central (un 53% del Comitè Central forma part de l'aparell). En segon lloc, el moviment vol evitar que les decisions polítiques siguin preses pels cossos no elegits del partit (6). Com diu Wojciech Lamentowicz, un dels teòrics principals del moviment de les «**estructures horitzontals**»: «**es tracta que l'aparell central estigui organitzat democràticament i sigui responsable davant de les organitzacions del partit, de manera que hagi de procurar tenir un suport de la base**» (7). El moviment té com a tercer objectiu el dret de formar plataformes separades a dins del partit.

Lamentowicz, professor de Ciència Política, fa a través dels seus articles unes consideracions molt punyents sobre l'origen de les cíclics crisis poloneses i les seves possibles solucions. Per ell, en nom del deure que el POUP ha contret envers la classe obrera i te-

nint en compte que la referència a ella ha estat sempre una constant ideològica del partit, «**cal cercar noves fonts de legitimació del poder**» a l'Estat (8).

Per l'antic professor a l'Escola de Quadres del Comitè Central, en el curs de la darrera dècada, la legitimació del poder va recolzar, en primer lloc, en «**la intangibilitat del dirigent del partit i de la nació**», és a dir sobre la figura del secretari general. Aquest mecanisme no va ser emprat per Gierek amb el mateix caràcter que durant el govern de Gomulka; almenys en els primers anys d'aquell període, la figura de Gomulka, mítica arran dels esdeveniments d'octubre, va esdevenir una poderosa font de legitimació del partit. Gierek no va recolzar tant en aquesta idea pel lògic desgast de la mateixa, i més aviat la va reelaborar en una altra direcció, no tant ideològica com pragmàtica, gaudint d'un poder molt més real i d'un control polític sobre el partit com mai no l'havia somiat Gomulka.

En segon lloc, la legitimació es va fer sobre les «**promeses de benestar material**». En la meua opinió, aquest fou l'ingredient més fort fins als anys 1974-75, quan comencen a albi-

rar-se els primers vestigis de la crisi econòmica.

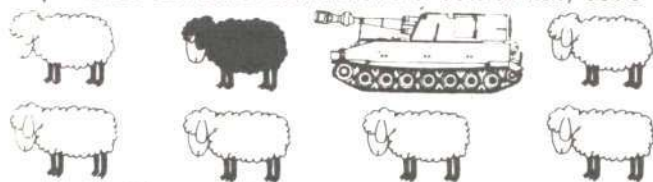
Segons l'anàlisi de Lamentowicz, tant una cosa com l'altra han decebut i «**la idea d'un programa audaç per als anys 1971-74 ha estat anihilada per l'arbitrarietat de la pràctica política**». «**Malgrat les nostres esperances —diu—, els anys setanta no han dut una reforma econòmica reeixida, ni tampoc, però, intents seriosos de reforma democràtica del sistema polític.**» Ell veu com quelcom inexcusable la necessitat de fer-la, sobretot perquè «**l'octubre del 1956, la major part d'aquestes idees ja havien sortit a la llum**».

Les noves vies de legitimació

«**La font de la legitimació del poder que ens ha mancat fins ara és el suport, lliurement i clarament expressat, o almenys el consentiment de la majoria dels ciutadans**», suggereix Lamentowicz, i expressa la seva idea que «**la via democràtica i institucional**» que mena a la legitimació dels centres de poder pot revestir tres formes: una electoral, una altra autogestionària i una darrera contractual.

La **legitimació electoral** implica una elecció real de persones polítiques i idees de programa. Per la seva banda, la **legitimació autogestionària** només és possible quan existeixen algunes condicions; és a dir, «els òrgans d'autogestió són una forma de legitimació del poder, quan estan vinculats a un sistema d'abast nacional i quan gaudeixen d'una bona representació a l'esglaó central capaç d'influir els òrgans centrals de l'Estat». Per a l'autor, aquest requisit no es compleix encara a Polònia, malgrat que apunta que la creació d'una segona Cambra al parlament polonès, una Cambra d'autogestió, podria afavorir l'aparició d'aquest tipus de condicions.

La tercera via de legitimació del poder «legitimacja kontraktowa» (**legitimació contractual**) consisteix en un sistema d'acords sociopolítics conclousos entre el poder i els diversos grups socio-professionals (9), per l'intermediari del moviment sindical: «ells donen el dret a governar en virtut d'un consentiment mutu i el dret a un control recíproc de les parts». És a dir, una mena de «contracte social», del qual serien un exponent els acords entre treballadors i govern de l'estiu del 1980. En unes condicions d'estabilitat, esde-

vindria possible governar Polònia a partir d'acords negociats regularment: «El sistema de negociacions es convertiria aleshores en un element de representació autèntica».

La recerca d'un nou tipus de legitimitat és el principal repte del congrés del POUP. Ara bé, és molt difícil la incorporació d'idees com les esmentades a les tesis programàtiques. Que en la recent pràctica política del POUP s'acceptés la signatura dels acords socials no vol dir forçosament que es faci d'això un model.

Com refereix la sociòloga polonesa i consellera de Solidaritat, Jadwiga Staniszkis (10), al mes d'octubre del 1980, amb motiu de la signatura dels esmentats acords, varen aparèixer intents per part del govern Kània de transferir la seva legitimitat de les bases tradicionals (legitimació revolucionària d'un partit d'avantguarda) a una definició nova quasi legal (el contracte social). Tanmateix, això, ni va produir cap canvi a l'estructura política del sistema ni va ésser acceptat per l'aparell, que ho va considerar com una concessió fruit de les circumstàncies (11), ni pels altres països del bloc socialista.

Els límits de la renovació

La reunió del XI ple del Comitè Central del POUP (10-VI-81) es va desenrotllar en una atmosfera de justificada preocupació. A més dels problemes inherents a la complexa situació polonesa i de les dificultats lògiques dels debats pre-congressuals, s'afegí un altre punt de tensió, la carta adreçada pel Comitè Central del PCUS al seu homòleg polonès.

En aquest document, el partit soviètic expressava la seva profunda preocupació envers el conjunt de la situació del país, però posant l'èmfasi en tot un seguit de qüestions que fan referència al desenvolupament de les incidències del debat pre-congressual i, sobretot, al mètode d'elecció dels delegats. El PCUS feia participar al «partit germà» de la seva inquietud davant de certs «fenòmens d'infiltració de l'enemic» a la premsa oficial. Més en concret, les crítiques anaven adreçades cap a les activitats de les estructures horitzontals, cap a l'abast dels «ajuntaments dels comptes passats» que, en la seva opinió, tenia traces d'endinsar-se en direccions més perilloses, i en l'audiència que les idees revisionistes relatives al lideratge del POUP i a la conveniència de la pràctica del centralisme democràtic gaudien a la premsa del partit i de la nació.

La quintaessència de la carta del Kremlin anava destinada, en aquesta ocasió, al consum intern del POUP i no constituïa, especialment, una advertència per al conjunt de la societat polonesa. A l'elecció de delegats s'escombrava la immensa majoria de membres del Comitè Central, alguns d'ells homes de reconeguda solvència política per al PCUS; en altres casos, personalitats com Kazimierz Barcikowski, negociador de l'acord de Szczecin i home de centre dins de l'espectre del partit, havien tingut dificultats per ésser elegits (12).

La resolució del XI ple va recollir amb fidelitat matisada l'advertència i els suggeriments que es desprenien de l'esmentada carta. En el text de la resolució, amb el llenguatge habitual de l'ortodòxia socialista, es denunciaven expressament «les tendències escissionistes que atempten contra el caràcter marxista-leninista del partit i la seva cohesió organitzativa» (13); es rebutgen categòricament les concepcions revisionistes «tendents a suprimir el paper dirigent del POUP o a privar-lo dels seus instruments de poder polític», i es fan greus consideracions sobre l'activitat de les «estructures horitzontals»: «El Comitè Central (...) afirma que les estructures horitzontals que no respecten els principis del

centralisme democràtic i que institueixen els seus propis centres de direcció i normes d'activitat independents dels òrgans estatutaris del partit seran considerades com a activitats fraccionals» (14).

En aquest punt es feren obertes concessions a les pressions soviètiques. Tanmateix, això ja no era del tot necessari, perquè només en comptades ocasions els integrants del moviment varen aconseguir traspasar l'àmbit de les conferències locals i ésser elegits delegats al congrés (15). A Torun, per exemple, cap dels renovadors no va obtenir vots suficients al congrés provincial. És significatiu, de l'evolució que sofriren moltes d'aquestes persones, el cas de Zbigniew Iwanow, secretari del POUP de la fàbrica Towimor de Torun i líder de les vagues de setembre del 1980. Iwanow fou expulsat del partit el novembre del 1980 acusat «d'activitat fraccional»; tanmateix, va continuar essent considerat pels militants com secretari del comitè i la primavera del 1981 fou elegit representant de la fàbrica a la conferència de districte. Finalment, el juny del 1981 va deixar definitivament el partit per passar a ser vice-secretari de Solidaritat de la seva regió (16).

Un altre aspecte contemplat en el document és la fermesa que la direcció del partit oposa davant de la disbauxa i les llibertats ideològiques dels mitjans de comunicació. Les mesures proposades per tallar això foren: la prohibició d'imprimir revistes de contingut anti-socialista o que inspiressin campanyes anti-soviètiques; també la prohibició d'atacar des de la premsa els quadres dirigents del partit, o bé de posar en dubte la seva honorabilitat personal. Les pressions combinades de l'aparell amb l'URSS donaven una altra vegada els seus fruits.

Els mitjans de comunicació jugaren un decisiu paper a favor de les idees renovadores i els periodistes del partit no hi eren aliens. El president de la Unió de Periodistes polonesos, Stefan Bratkowski (17), membre del POUP i del grup d'estudis «Experiència i esdevenidor», s'ha caracteritzat per ser un sòlid puntal de la liberalització dels mitjans de comunicació escrita i un aferrissat defensor de la negociació entre el govern i Solidaritat. Així mateix, Bratkowski ha estat l'inspirador d'una campanya de suport a Stanislaw Kània, denunciant maniobres subterrànies dels sectors immobilitistes del partit en contra del secretari general.

* * *

Com a avaluació global de la resolució del X

ple es pot dir que aquesta sembla del tot coherent amb la política duta a terme pel tandem Jaruzelski-Kània amb la Unió Soviètica: transigir en allò inevitable per conservar allò fonamental.

L'estratègia dels dirigents polonesos ha estat un model tant de flexibilitat política com d'avaluació minuciosa de les possibilitats reals d'actuació i del seu risc. Tanmateix, això no obsta per assenyalar que aquesta manera de fer té un cost polític interior, més petit o més gran, això ja es veurà, i que el rebut de la notificació soviètica s'ha traduït en mesures de reforçament de la disciplina interna i també en una potenciació de les noves figures conservadores en el si del partit. Curiosament, els fa uns mesos batejats a la premsa occidental com a renovadors —el cas de Stefan Olzowski— es converteixen ara en els «nous conservadors», partidaris de lluitar contra la corrupció administrativa i també de fer fortes reformes a l'economia, però reacios a contemplar la possibilitat de canvis no cosmètics en el partit i a establir noves formes d'entendre el lideratge del POUP.

El secretari general del partit té un paper certament difícil, ja que pateix la pressió tant de les expectatives de canvi dels polonesos com de les resistències i entrebancs dels «aparatzk» del POUP.

Kània bascula entre els conservadors i els liberals, en aquest sentit bé podríem dir que és l'expressió més pura del centre. Tanmateix, hi ha un perill en la seva política que ja s'entreveu en la lectura de les tesis programàtiques i també en les recents actuacions del partit després del congrés. Si sembla que ell no ha pensat a interrompre el procés de renovació (això es veu quan els dirigents polonesos diuen que l'«odnowa» és irreversible), el curt abast que pot tenir aquesta podria hipotecar, a la curta o a la llarga, les escasses possibilitats del POUP de conquerir un cert consens a la societat polonesa, i pot fer-lo cada cop més feble a les sotragades de Solidaritat.

Després de fer algunes consideracions d'aquest tipus es pot considerar que Stanislaw Kània, després de la carta del PCUS, va redreçar la situació interna en el sentit d'aprofitar, d'un cantó, l'efecte de la seriosa advertència soviètica i, de l'altre, la popularitat

que aquesta li proporciona augmentant-ne el prestigi i la influència moral sobre la base del partit. Això li permeté decantar favorablement l'elecció com a delegats d'homes com Stefan Olzowski o d'altres, que abans havien patit un cert perill polític. En aquest sentit, trobo encertat el judici del grup «Ex-

periència i esdevenidor» quan, en una extensa anàlisi publicada dies després de l'afer, escrivia que els conservadors havien recuperat terreny, refermant les seves posicions després de la celebració del XI ple (18), i que la composició del congrés s'anava orientant cap al centre. ●

NOTES

- 1.— Vegeu **Le Monde** (14-VII-81). També **L'Unità** de la mateixa data.
- 2.— No estan desglossades les baixes voluntàries de les expulsions. Vegeu la publicació del partit **Le POUP en chiffres**, pàg. 4.
- 3.— Vegeu l'entrevista feta a Alexander Smolar a **La Calle** (15-XII-1980).
- 4.— Vegeu **Le Nouvel Observateur**. (11-VII-81), i **Le POUP en chiffres**.
- 5.— Vegeu **Le Monde** (12-VII-1981).
- 6.— Sobre l'ideari de les estructures horitzontals, vegeu l'article de Jadwiga Staniszkis, "Polands, The Self-limiting revolution", a **Bulletin of Scottish Politics**, primavera 1981, pàgs. 84-109 (Les dades i consideracions del paràgraf s'inspiren en aquell article.)
- 7.— Vegeu **El País** (12-VII-81).
- 8.— Diferents articles de Wojciech Lamentowicz durant el mes d'octubre del 1980 al diari polonès **Zycie Warszawi**. Reculls d'aquests en llengua francesa a **Perspectives polonaises**, abril del 1981. Tots els paràgrafs que esmentem hi pertanyen.
- 9.— A Polònia, amb l'expressió "grups sòcio-professionals" es designa totes aquelles associacions amb pes específic a la vida polonesa que no són els partits existents (sindicats, moviment del jovent, grups catòlics, pagesos, associacions creatives i d'intel·lectuals, etcètera).
- 10.— Vegeu l'article de Jadwiga Staniszkis, pàg. 94.
- 11.— Com em va respondre el doctor Waldemar Karwat, de l'Escola de Marxisme-Leninisme, a la qüestió sobre la "legitimació contractual" durant una recent conversa privada: "Només es pot acceptar això en un moment històric concret. En el cas que això s'institucionalitzés significaria que el poder existent no té dret a governar". Segons ell, "el POUP és la força que articula els interessos de la classe obrera. No amb una representació de tipus administratiu, sinó com un mandat representatiu".
- 12.— 205 vots sobre 307 votants.
- 13.— Vegeu la **Résolution de la XIème Session Plénière du CC du POUP**.
- 14.— Ibídem, pàg. 4.
- 15.— Al congrés només dues persones relacionades amb el moviment serien elegides membres del Comitè Central: Marian Arendt i el professor Jan Malanowski. Tots dos varen perdre la seva condició de tals després del 13 de desembre.
- 16.— Iwanow, en l'actualitat, es troba en algun camp d'internament. Així mateix, a la ciutat de Torun, com també a Lublin, molts membres del moviment horitzontal estan empresonats o en llibertat vigilada després d'haver passat des de desembre fins a maig-juny a la presó (font privada).
- 17.— Bratkowski fou expulsat del POUP l'octubre del 1981. Així mateix, la Unió de Periodistes polonesos fou dissolta després del 13 de desembre.
- 18.— Vegeu **El País** (14-VII-81).

La lògica de la folia

Jordi Borja

La tragèdia que viuen els pobles de Palestina i del Líban des de fa anys ha donat lloc a una escalada de violència per part d'Israel, en els darrers mesos, que aparentment no té cap lògica racional.

¿Per què la invasió del Líban i l'ocupació de Beirut quan aquesta acció ha provocat la unitat dels governs àrabs, i la distanciació dels principals aliats, els Estats Units, i l'augment considerable del prestigi de l'OAP arreu del món? ¿Per què els bombardeigs i les tortures, per què l'horror de les matances de dones i nens als camps de refugiats palestins, per què Sabra i Chatilà, que han fet d'Israel l'Estat responsable d'un dels més grans crims de la nostra època? Ara potser es voldrà fer de Sharon el foll responsable i la víctima propiciatòria d'aquesta política. Però serà tot plegat massa fàcil. La política d'Israel té una lògica política, i no és només el resultat dels excessos d'algun general i de la por històrica d'un poble que ha conegut segles de persecució.

L'Estat d'Israel persegueix una política expansionista que pretén subordinar tot el món àrab i que ha de començar negant l'existència del poble palestí: només així Israel justifica l'ocupació il·legal i per la força dels territoris que volten l'Estat original. L'expansionisme israelià, en què es barreja el messianisme i la vocació imperialista, fins ara ha servit el govern nordamericà, que li n'ha donat el suport econòmic i militar indispensable per portar-lo a terme, encara que ara probablement pensi que ha anat massa lluny. El govern d'Israel «necessita» liquidar físicament el poble palestí, car, en la mesura que li nega el dret a existir, qualsevol nen palestí és necessàriament un «terrorista» futur. Israel necessita terroritzar la població palestina per provocar-ne la dispersió lluny de Palestina, del seu país. Israel vol un Líban dèbil, subordinat, pobre i dividit per controlar-lo millor i impedir que s'hi estableixi el poble palestí expulsat i perseguit. Segons aquesta lògica, Israel atacarà en el futur Síria i, sobretot, Jordània, i la tragèdia no s'acabarà mai. A Israel ja li convenen els actes terroristes, bé practicats pels

seus serveis secrets, bé per grups terroristes àrabs manipulats o incontrolats: justifiquen les seves accions repressives. Com també li convé l'odiosa violència antisemita a Europa: li permet recuperar la influència perduda per la seva política criminal al Pròxim Orient. Tot plegat és perfectament lògic.

Una solució alternativa? La pressió conjunta dels governs àrabs i d'Europa pot acabar de decantar el govern nordamericà i tot plegat exercir una pressió insuperable sobre Israel. Hi ha una solució perfectament possible a curt termini: una confederació de Palestina i Jordània sobre la base de la recuperació dels terroristes de Gaza i Cisjordània, i fer de Jerusalem la ciutat internacional i compartida per tots els pobles que viuen al Pròxim Orient. Només en aquesta direcció es podrà aconseguir que la força de la raó i la justícia s'imposi a la lògica de la folia. ●

Petit homenatge de Nous Horitzons a Renau: la publicació d'un document, l'article, del 1937 sobre les flames populars de València», que són mostra de «la realitat tangible de la nostra cultura nacional». L'article fou publicat a Nueva Cultura, any III, número 1. Un llarg pròleg a la reedició íntegra d'aquesta revista és signat per Renau així: «Berlín, Venècia, Segòvia, Morella, València, Barcelona. Agost 1975-octubre 1976». Es el testimoni de les passes, de les ciutats, on ha treballat un dels homes de «la batalla per una nova cultura» que tenim més a prop.

NUEVA CULTURA

SUMARIO

- Editorial.**
Nuestra defensa de la cultura Jove
Bergamín.
- La que representa para Hispano-**
America el triunfo de la causa
popular, Jose M. Ota Capdequi
- Carta de Masca.** Los artistas socie-
tarios a los artistas españoles
- La cultura al servicio del pueblo.**
El Instituto Obrero. Juan
Renau
- El poeta como jugador de guerra.**
Juan Gil-Albert
- Miguel Hernández.** Poeta campe-
sino en las trincheras. T. Nave-
rro Tomás.
- Valor del realismo en el arte actual.**
Francisco Carreño.
- País saluaria.** Emili Nadal. Carlos
Salvador.
- Sentido popular y revolucionario**
de la fiesta de las fallas. José
Renau.
- El pueblo por su independencia y**
su libertad: 1820. (Auto al pue-
blo de Madrid).
- Testigos negros de nuestros tiem-**
pos: la gran film documental.
José Renau.
- De la literatura que tiene a cultivar la**
cultura en los campos de concentración
(Documentos y estadísticas)
- Gracia Alfaro Alguero.** gran artista y gran
revolucionario, viene a participar en
nuestro lucha.
- Temas críticos de Juan Berrueta.** Antonio
Baltar. Angel Cano. Emili Nadal.
- Balance de actividades de la Alianza d' In-**
tel-lectuales por a defensa de la cultura.
- Pinturas de Alguero.** Una biografía de
a artista

Josep Renau:

"Sentit popular i revolucionari de la festa de les falles"

1538. Març. Agonitzant ja la Quaresma, quan comencen a esclatar les flors del taronger entre el fullam perenne dels tarongerars, quan les vigílies del breu hivern mediterrani toquen al seu final, els fusters de València celebraven la seua confraternitat gremial en un doble honor totèmic: a Sant Josep, el seu confrare fuster, i a la vida que recomença cada any en la primavera de l'horta, que, franquejant les muralles, transpira en tot l'ambient de la ciutat antiga.

En aquella època, el reglament del Gremi dels fusters disposava que calia aprofitar, en la jornada diària, les hores de vetlla des del dia de Sant Miquel fins al de Sant Josep, i en la nit d'aquest últim, fi de l'etapa hivernenca, el foc enlluminava les plaquetes gòtiques, tot mossegant voraçment els encenalls perfumats. I el Gremi dels fusters liquidava els malbaraments de tot un any de feina.

Encara estava calent en l'ànim de la gent del carrer el record dels dies frustrats de les Germanies, que encengueren de lluita social els barris de València. La repressió del magnífic moviment insurreccional dels Gremis deixava en els cors un propòsit d'odi ofegat, però fresc i directe, cap a les castes nobles que ocupaven de bell nou els palaus als carrerons angostats i ombrívols.

I foren aquests mateixos Gremis —el de la fusta concretament— els qui transformaren la seua festa sindical en l'eina que encarrilava el desfogament del poble en la tragicomèdia de vestir els trons rituals — el pa-

rot o fusta encreuada en què els fusters penjaven els gresols de les seues vigílies fabrils, amb l'aspecte i efígie dels odiats o de la seua encarnació immediata: el comerciant lladre, l'agutzil dèspota, el regidor aprofitat... Les flames compliran després la seua missió litúrgica de purificació. El sàbat maleït es consumeix en contorsions, mentre el poble riu satisfet en dansa simbòlica d'alliberament.

I la diada festiva va atenyent transcendència, arrel i finalitat en l'ànima del poble. I sobreviu a la descomposició dels Gremis, tot palesant en creixent mesura el seu perfil d'expressió legítima del poble valencià.

Els barris populars, petits universos artesans amb vida pròpia, recullen l'herència legítima dels Gremis i desenrotllen la falla com a cartell afirmatiu de la seua vitalitat social, i naix d'aquest fet aqueix sentit universal de l'art que fa de la improvisació popular una realitat gloriosa i original de València.

La festa comença al si mateix del poble, que una vegada a l'any resumeix els seus dies passats bo i posant en la picota els fets, les coses o persones que provocaren la seua crítica. En les converses de carrer, en les hores de tertúlia, s'hi pressent ja la falla, s'hi determina, en corrent espontani i col·lectiu d'opinió, allò que ha de ser inexorablement destruït pel foc popular. El barri, dia re dia, es va fent laboriosament la seua pròpia falla, i l'artista popular, la vida i interessos del qual són substancials al barri mateix, no té

més missió que donar relleu de realitat al sentir madur de les gents.

Al llarg d'aquesta prolongada evolució, Sant Josep hi va quedant bandejat, estrany al desenvolupament de la festa, més lluny cada volta el mite catòlic del poble, que consolida la festa, tot fent-hi arrelar el seu sentit sensual i crític, és a dir, materialista i revolucionari.

El contingut crític de les falles anava assolint, a través del seu desenrotllament, un cert caire polític, l'abast del qual ultrapassava, ja, els límits de la crítica local, de la política municipal, per adreçar la seua sàtira enverinada vers les esferes de la política estatal. Més d'una volta hagué de mobilitzar-se la força pública per reprimir aldarulls de carrer provocats per l'eficàcia de la crítica, que encarrilava el descontent popular fins a graus superiors de protesta pública. La burgesia mercantil, que constituïa la base més àmplia de la reacció local, no tardà a adonar-se de la perillositat que suposava tan formidable mitjà d'expressió i propaganda que, tot reduint a simples figuracions grotesques les idees i persones representatives i sagrades, exposava a la mofa popular, mitjançant un realisme sangonós, la seua nuesa menyspreable. Temé seriosament pel seu desenrotllament en mans d'un poble sagaç, que anava cobrant dia rere dia una major consciència política, i col·laborà entusiàsticament en el desenvolupament de la festa amb una doble intenció: castrar el poble de la seua eina crítica i desviar la seua finalitat pels bucs dels seus propis interessos.

En els darrers quinze anys, la festa anà augmentant la seua força expansiva sobre la base d'enrolar noves capes de la població alienes al seu esperit, fins crear les fatals bases, si no de la seua decadència material, de la seua desnaturalització espiritual i popular. I la festa del poble esdevingué, en el seu esplèndid desenvolupament material dels darrers temps, un simple pretext d'atracció del turisme nacional i estranger, a major glòria i profit dels qui conceben el món a través del cristall tèrbol de la seua butxaca.

Els diners vencien de bell nou. Les castes dominants, incultes i embrutides, tallaven de soca-rel la magnífica capacitat creadora del poble, enverinant alhora les característiques més típiques de la cultura popular valenciana. Les millors falles es planten avui al barris opulents, i la seua geografia urbana, entranya popular de la festa, hi resta greument alterada.

El vell esperit del barri popular, que havia desenrotllat per la seua pròpia iniciativa i esforç els mitjans d'expressió artística aptes per a encarrilar i desfogar el seu sentit crític, llanguien davant els límits imposats —establiment de la censura oficial, prohibició absoluta de representacions de tendència política i social, etcètera— i cercava vies d'expansió, alhora que exacerbava el seu barroquisme sensual cap al terreny perillós de la pornografia, envilí l'ànima de la festa, i pel que fa a la seua pròpia eficàcia dinàmica, corrompia els costums del poble.

El criteri adoptat pels organismes oficials, molt especialment per l'Ajuntament, en la distribució de recompenses i premis en metàl·lic, col·laborà en gran mesura en aquesta desnaturalització, i impulsà els artistes populars a una frenètica emulació en el servilisme al gust oficial.

El desenrotllament i perfeccionament dels mitjans tècnics d'expressió, realitzat sobre la base de certa tendència cap a la industrialització, produí dos tipus de desviacions del sentit plàstic: una tendència a exacerbar allò grotesc, tot arribant a una hipertròfia tan monstruosa en les for-

mes, que ofegava tota la gràcia i vigor del realisme burlesc original; l'altra, cap a una espècie de decorativisme fredorós i superficial, que, tot excloent tota forma crítica, feia que la falla derivàs en una cosa purament plàstica i monumental, en l'antitesi mateixa de la seua raó funcional.

Ambdues tendències tenen una clara explicació determinada per l'enraiment del sentit funcional de la falla. La primera forma servia als esmentats fins d'enlilament pornogràfic, corresponent a les falles que es plantaven als barris obrers i petit-burguesos, mentre que la segona responia a l'apocat formalisme de la part burgesa de la ciutat.

Però, malgrat tot, el procés d'aquest d'aquest enverinament no ha assolit extrems tan irremediabls que ens impedisquen de rescatar la festa amb tot el seu bagatge de perfeccionament tècnic dels mitjans d'expressió, amb les premisses vitals necessàries a la seua transformació ulterior sobre la base de les noves necessitats creades.

El poble necessita avui més que mai de les falles, perquè en la seua lluita per una vida millor es recolza en la seua tradició històrica, en la salvació dels seus valors ancestrals. I més encara quan aquests valors poden esgrimir-se com a armes eficaces per a la seua victòria.

El poble valencià necessita avui més que mai de l'eficàcia funcional de les falles, perquè la seua raó de ser rau en el fons mateix del temperament popular. Poc avesat a pensar, potser més a sentir, el poble reaccio-

na davant les coses en un procés lent en l'acció, però intens i viu, és a dir, sensual. Pel que fa a l'exterior, les sensacions fortes, els colors discordants, entrant pels ulls, i per les oïdes, per la pell mateixa, incita sense més mediacions l'activitat i l'emoció, intuïdes per aqueixa tendència a la totalitat epidèrmica, plàstica i profunda en la mesura de la seua extensió, empeses per una certa potencialitat empírica per al criteri immediat, que tradueix la sensació en un primer intent optimista i burlesc.

D'aquí les falles com a signe de la condició —o de formació— glíptica del poble valencià, com a expressió de l'impuls intens de crear —i destruir— així que acaba la finalitat, associada la necessitat fugaç.

L'obra no és finalitat, sinó mitjà. Allò accidental de la creació desapareix. Solament roman dempeus, com a valor, l'agilitat vital en la seua funció dialèctica, que llostreja cada any en formes noves.

Partint d'aquesta condició profundament crítica que es desenvolupa i expressa mitjançant el sentit còmic i grotesc de la vida, la consciència popular ateny el grau superior del dramatisme voluntari i actiu projectat enfora amb intenció explosiva d'anorrear sense pietat allò que és odiat.

Les contorsions de les absurditats de cartró i cera, ferides de «mal d'ull» per la malvolença popular, entre les flames que il·luminen la nit, és la culminació més tremenda i definitiva de l'odi col·lectiu. Els autos de fe en què crepitaven en carn i ossos els heretges no eren tan eficaços ni dissolvents, pel que tenien de terrible i morbós, pel que els mancava de comunió col·lectiva en l'optimisme d'allò que es destrueix, en el sentit plenament revolucionari i viril que té destruir allò que ocupa un lloc necessari per a seguir construint.

La festa de les falles, per aquest sentit dramàtic que recullen i irradien, juguen un paper de capital importància en la psicologia de les masses. Per això la història de les falles és la història del desenvolupament

de la seua pròpia consciència crítica, amb els seus alts i baixos, amb els seus grans defectes i les seues fresques virtuts. La seua raó de ser està vinculada a la pròpia línia d'aqueixa gloriosa tradició lliberal del poble que, tot arrancant d'aquelles jornades èpiques de les Germanies, mena a la València antifeixista d'avui, que lluita contra els enemics del país, que són els seus mateixos enemics.

Aqueixa genuïna agudesa crítica del poble valencià ha de trobar el camí per al seu procés ulterior, la raó de la seua continuïtat, en el desenrotllament i transformació dialèctica de les seues formes nacionals d'expressió, bo i adaptant-les al sentit de les falles, com a instrument per a reforçar aquest procés creixent, és de primer ordre en la lluita revolucionària d'aquests temps. Més eficaç que qualsevol altre mitjà de propaganda pública, perquè parla a un poble amb llengua del seu propi temperament, amb paraules plàstiques de regust familiar, de tradició autèntica, carregades de raó...

Per això ara, tot just ara i no més tard, en la conjuntura tràgica d'aquests moments en què el país lluita amb més raó que mai en defensa dels seus destins, amenaçats pels eterns saltejadors de la nostra història, el poble valencià ha de mobilitzar les seues millors potències, les seues més eficaces armes de lluita per tal d'ajudar a la realització de la victòria antifeixista.

Que aquest any històric les flames populars de València reivindiquen el seu sentit d'antany.

Que el foc simbòlic anihile allò que la crítica del poble condemna amb la seua decisió inapel·lable.

I si les espurnes de les nostres falles contribueixen a accelerar la victòria del munt, de tot allò destruït, de tot allò negatiu i antipopular abraçat, sorgirà el miracle de la nostra llibertat consolidada, la realitat tangible de la nostra cultura nacional salvada per a sempre. ●

(Nueva Cultura, València, març 1937, any III, núm. 1)

★ FIRA DE PAPER ★

nous horitzons

segona oferta

NOM I COGNOMS
CARRER
POBLACIÓ D.P.

Desitjo que em feu arribar:

- ☐ Un article de "M. Ercoli" (Palmiro Togliatti) sobre les característiques de la revolució espanyola. Edicions **Nous Horitzons** 150 ptes
- ☐ Domènec Font. **Del azul al verde. El cine español durante el franquismo** 200 ptes
- DD.AA. **Cristianisme i socialisme en llibertat**. 200 ptes
- ☐ en català ☐ en castellà
- ☐ Alberto Trebesch. **Manual de historia del pensamiento científico** 200 ptes
- ☐ El conjunt de les ofertes 500 ptes

Faré efectiu l'import mitjançant:

- ☐ taló nominal a **Nous Horitzons**
- ☐ contra reembossament
- ☐ gir postal o telegràfic

Data

Ompliu, si us plau, la butlleta adjunta i remeteu-la a:

Nous Horitzons

Vallespir, 171 baixos Barcelona-14

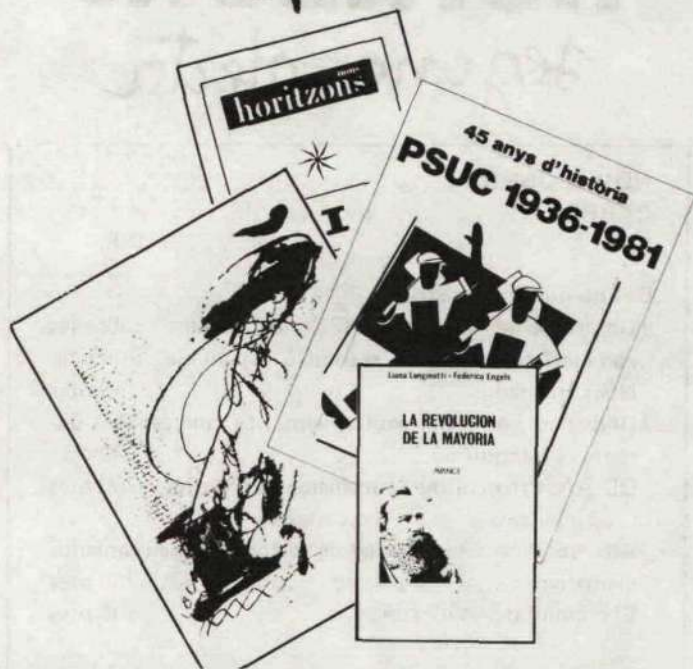
Si no teniu l'edició facsímil de **Nous Horitzons**, el cartell del XX aniversari de la revista, **La revolución de la mayoría** o "45 anys d'història: PSUC 1936-1981", gireu el full. Encara sou a temps de beneficiar-vos de la primera oferta de la FIRA DE PAPER.

★ FIRA DE PAPER ★

nous horitzons

ofereix:

Nous Horitzons ha establert un nou servei:
Fa possible l'adquisició per correspondència de llibres,
cartells, facsímils, catàlegs, cassettes, vídeos
Ompliu, si us plau, la butlleta adjunta i remeteu-la a:

Nous Horitzons
Vallespir 171, baixos
Barcelona -14

NOM I COGNOMS
CARRER
POBLACIÓ DP

Desitjo que em feu arribar:

- ☐ Federico Engels-Liliana Linginotti, **La revolució de la majoria** 100 ptes.
- ☐ Cartell XX aniversari **Nous Horitzons** 100 ptes.
- ☐ 45 anys d'història: **PSUC 1936-1981** 50 ptes.
- ☐ Edició facsímil **Nous Horitzons** 300 ptes.
- ☐ El conjunt de les ofertes. 400 ptes.

Faré efectiu l'import mitjançant:

- ☐ taló nominal a **Nous Horitzons**
- ☐ contra reembossament
- ☐ gir postal o telegràfic

Data.

UNA HISTÒRIA AMB HISTÒRIES

TARTAKOWSKY, Danielle:
Une histoire du PCF
P.U.F. Paris-1982

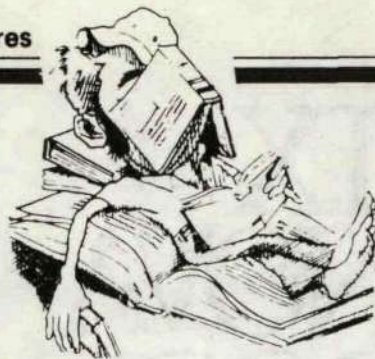
El petit volum, 126 pàgines, és necessàriament i volgudament breu, però no pas per això poc ambiciós en el plantejament. L'autora analitza seixanta-dos anys de la vida del PCF (fins al 1936 s'anomenava SFIC-Section Française de l'Internationale Communiste) i mostra les interaccions entre el partit —creixement, èxits, fracassos, canvis claus d'estratègia— i tres «paràmetres» rellevants, com són l'estat de desenvolupament de l'imperialisme —a França i al món—, el grau d'inserció i comprensió del PCF en i de la formació social francesa i, finalment, les relacions amb el moviment comunista internacional.

D'aquestes tres «relacions privilegiades» per entendre, a més de la història, els encerts i errors del PCF per aplicar el seu projecte —car això també preocupa l'autora, que no arriba, en la meua opinió, a distanciar-se suficientment de l'objecte del seu estudi—, la més decisiva ha estat, per mi, la que ha lligat i lliga el PCF a una determinada concepció del moviment comunista internacional.

L'expansió o l'aïllament de les posicions i propostes del PCF en la societat francesa vénen condicionades, al llarg de la seva història, per la forma amb la qual aquest partit ha entès, tradicionalment, que devia ésser la seva contribució al reforçament de la solidaritat comunista internacional: el seguïsmo de l'estratègia de la IC primer, del PCUS després... i, en definitiva, de l'URSS.

Així, els moments de major reflux de les posicions comunistes i del PCF es troben clarament precedits per posicionaments d'aquest partit de caire massa ideològitzant i plenament alineades amb posicions que tenien el centre de gravetat i de deci-

LES CARTES DE JOAN OLEZA

OLEZA, Joan

Tots els jocs de tots els jugadors
Prometeo. València, 1981

Tots els jocs de tots els jugadors és el títol de la novel·la de Joan Oleza guanyadora del II premi Jaume Roig. Oleza hi fa un esforç per combinar tres elements destacats que no acaben de quallar en el resultat final: la didàctica política de la transició, la trama de la novel·la negra i un cert gust per l'experimentació narrativa. Tres cartes disperses que és difícil d'ordenar en un joc encertat i efectiu.

Quan, al llarg dels anys seixanta, l'onada de la novel·la social comença a cedir, hi hagué qui pensà com ens ho fariem per rellegir aquells textos quan el transcurs dels anys els hagués confinat a una memòria exempta de la immediatesa punyent que semblaven desvetllar. Aquesta és gairebé la mateixa pregunta que, ara, se m'acut davant el text d'Oleza. Tinc la sensació neguitosa que la crònica immediata del desvetllar polític del país, sobretot en les esquerres pròximes al Partit Comunista del País Valencià, serà, d'ací uns anys, ben difícil de pair. Fernández Santos, Alfonso Grosso o Juan Goytisolo em semblen santons de la parafernàlia didàctica de la política davant dels discursos de Joan Oleza. I ho lamento: els anys d'esfondrament de la dictadura i la primera transició poden ser un marc referencial d'excepció per a una novel·la, però cal que aquest marc referencial es faci des de l'àmbit que distingeix les qualitats específicament literàries. A **Tots els jocs de tots els jugadors** hi ha una concreció política que, al meu parer, s'acosta més a l'estudi historiogràfic dels problemes de l'esquerra durant la transició que no pas a la creació novel·lesca. Els estereotips no són l'esquematzació barroca que els acostaria a l'esperpent, tot i que hi

ha alguns tocs d'humorisme notables, però tampoc no tenen la complexitat humana que els faria sobresortir com a personatges amb entitat pròpia, com a veritables creacions reexides.

Aquesta limitació, enllaçada amb la voluntat de trobar un desllorigador argumental que atregui el lector, amb una trama policial complexa, crea, al llarg de les pàgines de la novel·la, un ritme vacil·lant. Oleza ha volgut comprimir en un text projectes diversos i el resultat final en pateix. Dins el model de la sèrie negra podia haver recorregut a l'exemple dels grans mestres del gènere, o fins i tot dels immediats com un Vázquez Montalbán o un Jaume Fuster, i deixar que el ritme mateix de l'acció i les conclusions obertes i descarades que el lector pogués derivar de les actuacions dels caràcters implicats servís de lliçó sobre el comportament individual i social. Aquest inspector Centelles de provada integritat i que no usa bigotet feixista, a un pas de col·laborar amb la Unió Sindical de Policia, és, al meu criteri, un model electoralista de cartó-pedra que no s'han cregut mai ni aquells que el

van inventar —i menys el propi Oleza.

Voldria salvar, tanmateix, els intents de l'autor per introduir també a **Tots els jocs de tots els jugadors** una realitat ambigua que potser només queda reflectida de forma un xic esquemàtica: el passat familiar de Jaume Centelles. Es aquí, en l'ambient familiar, en els personatges del pare, en les ombres, esbossades només, dels cosins, dels germans, del gran casalot, amb la tragèdia que marca ja els records de l'infant, on penso que Oleza s'acosta més a un món personal que, ben elaborat, podria donar força joc. L'acostament més descriptiu, i fins els excursos poetitzadors, semblen tenir-hi una justificació total més plausible.

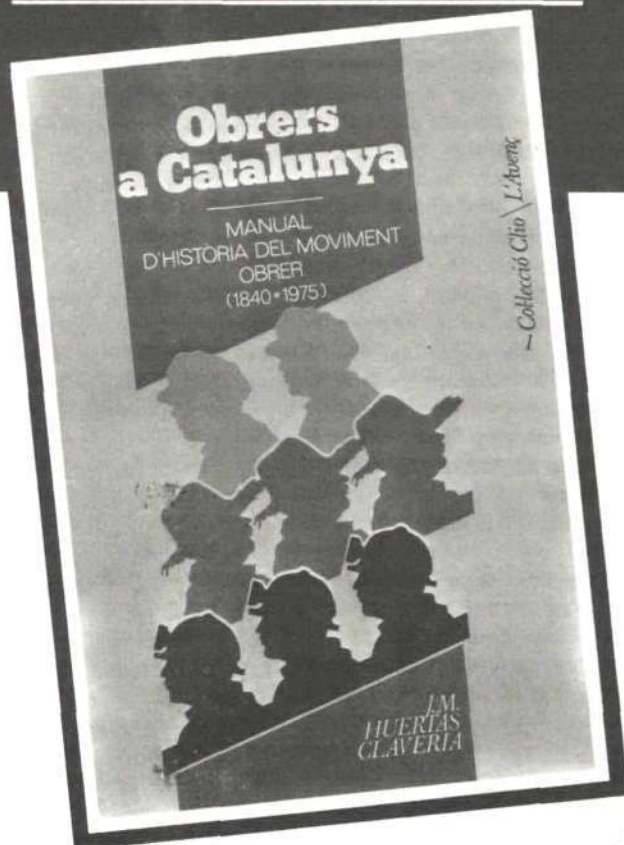
En darrer lloc una observació sobre la llengua. Oleza ha fet un esforç notable per deixar-nos constància d'alguns elements de la llengua parlada al carrer. La intenció és lloable, però no puc deixar de preguntar-me si, per dur a terme una empresa d'aquestes característiques, no cal reflexionar molt pausadament sobre les seves múltiples implicacions. Que l'autor justifiqui que un personatge parla amb una incorrecció que és habitual als nostres carrers i que en vulgui reproduir amb «monstruosa ortografia» la fonètica, el lèxic i la sintaxi em semblaria lícit si, consegüentment, apliquéssim el mateix barem als altres caràcters. Això de tenir la policia xerrant en «valenciana prosa» i l'alcalde comunista en «macarrònic xamporrat» ho considero, d'entrada, incongruent, i quan, per escriure, trobem que certs sons, que en l'ortografia normativa tenen una transcripció inequívoca, es veuen representats de manera arbitrària en una plana i amb diferent arbitrarietat en una altra, pensem que la desorientació filològica pot fer estralls àdhuc en els escriptors més ben intencionats.

Francesc Parcerises

NEIX UNA NOVA COL·LECCIÓ

Collecció Clio/L'Avenç

N.º 1
OBRERS
A CATALUNYA

Manual sobre la història dels obrers a Catalunya entre 1840 i 1975, tot analitzant-ne el procés de conformació com a classe social, les diverses ideologies anarquistes, socialistes o sindicalistes que hi han anat prenent cos, així com les condicions de vida i de treball.

P.V.P. 950,— Ptes.

L'AVENÇ

sió Iluny de França, a la IC o l'URSS (sense entrar ara a valorar la seva justesa per qui n'era el protagonista). Vegeu com a les pàgines 46-49 es mostra el greu aïllament que sofreix el PCF pel que fa a les masses i al govern del Front Popular, pel seu simplificat anàlisi de conflicte únicament interimperialista de la segona guerra mundial. En canvi, quan reconeixera el caràcter feixista de l'agressor alemany i posarà dempeus una política de «defensa nacional» —Résistance, Libération—, el seu paper i la seva influència entre les masses creixerà espectacularment. Igualment, els fets del 56 —Polònia, Hongria—, del 1968 —Txecoslovàquia—, de l'Afganistan, queden registrats sempre com a moments de retrocés, d'entrebanc de l'estratègia i tàctica que en aquell moment mena el PCF.

Pel que fa a les relacions entre el partit i la situació de l'imperialisme a França i al món, D. Tartakowsky ens fa veure la dificultat suplementària que ha representat per al PCF el seu posicionament sobre les restes de l'imperialisme francès, especialment Indo-xina i Algèria. Tot i que la seva actitud descolonitzadora ha estat un punt tardana, aquesta mateixa actitud li ha produït sempre un increment de l'aïllament en el si de la societat francesa, que sempre prenia més tardanament consciència de la necessitat de descolonització. En el cas d'Algèria, però, la seva anàlisi simplista i ideologitzant del que representa De Gaulle contribueix en no

UNE HISTOIRE
DU P.C.F.

DANIEL TARTAKOWSKY

PRESSES UNIVERSITAIRES DE FRANCE

poca mesura als seus retrocessos (del PCF).

El PCF i la formació social francesa és el darrer dels paràmetres utilitzats per D. Tartakowsky. En aquest sentit, després del 1962 —acords d'Evian, que representen la liquidació de l'imperi francès— i reprenent les tímides anàlisis del XX congrés del PCUS, el PCF vol projectar-se sobre tota la societat francesa a través de construir la unitat de l'esquerra amb el PS. En unió del partit socialista de F. Mitterrand posarà en «balotage» De Gaulle i aconseguirà mantenir la unió de l'esquerra per a les legislatives. Però el 1968 —el Maig, Txecoslovàquia— destruirà de nou qualsevol possibilitat d'hegemonia, d'expansió del PCF dins l'esquerra. El PCF, que en aquestes altures —XXII congrés— defineix la lluita democràtica com la forma més elevada de la lluita de classes, que suprimeix la noció de dictadura del proletariat, que teoritza la necessitat d'unio de l'esquerra, és, però, incapaç d'enquadrar les noves capes i els corrents tecnocràtics i mesocràtics que genera la societat dels anys 70, ni tampoc d'integrar les aspiracions de transformació que encarnen amplis sectors de cristians.

Les seves anàlisis, massa sovint allunyades del que es podria anomenar «nacional-polítiques» i freqüentment massa carregades d'ideologia (encertada sols en la mesura que és abstracta) i una certa tendència a posar les accions de partit abans que les accions de masses, queden, a parer meu, suficientment documentades en el llibre i estarien, juntament als altres fenòmens breument apuntats, en la base de l'estancament i de la darrera reculada electoral i social del PCF.

Què passarà amb aquesta reculada? què significa i significarà la presència, després de trenta-sis anys de ser bandejats, de quatre ministres comunistes al govern de F. Mitterrand?, són qüestions que, amb molt d'encert, l'autora no vol contestar perquè qualsevol resposta que donés ultrapassaria la història per convertir-se en resposta compromesa, en aquest cas d'una militant.

Ramon Espasa

EL SECTOR SANITARI ESPANYOL: UNA ANÀLISI PENDENT

YUSTE GRIJALBA, Javier (comp.);
DÍAZ, Luis; MIGUEL, Jesús M. de,
y LOBO, Félix

Apuntes para un libro negro de la seguridad social
Akal editor. Madrid-1982

L'evidència ens mostra que la publicació de reflexions crítiques a l'entorn de temes sanitaris i de seguretat social —que són una part important de la política social— ha disminuït dràsticament des de l'esclat dels anys setanta. Els amplis debats sorgits al voltant del Congrés de Cultura Catalana, del Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana a Perpinyà, de les iniciatives del PSUC i del PSC (c), dels moviments veïnals i, fins i tot, de certs sectors del moviment obrer, van fructificar en moltes publicacions (1). No discutirem aquí els motius de la disminució qualitativa i quantitativa d'aquests debats. Només ho recordem per ressenyar la publicació d'aquest nou llibre.

Hom pot suposar que aquests **Apuntes...** són el que resta —o el que ha estat possible— d'un projecte molt més ampli: **El libro negro de la seguridad social**(2). Malgrat això ens en fem ressò perquè és un llibre de reflexió en un moment que aquesta sembla oblidada per les forces polítiques i socials.

Aquest sentiment favorable amb què saludem la publicació l'hem hagut de matisar en analitzar-ne el contingut.

El llibre es compon d'un pròleg i de set capítols independents. De fet, cada capítol és un article que pot ésser llegit —i que segurament ha estat escrit— sense relació amb els anteriors ni amb els posteriors. El primer capítol és una tipologia d'anomalies

estructurals i funcionals freqüents a l'assistència sanitària de la seguretat social, on s'ofereix un llistat d'anomalies sense cap elaboració posterior. El segon i el setè capítols són a cura de Jesús M. de Miguel. El segon, «El Teorema de Watson de la sanidad» fou ja publicat en una versió anterior a **Papers**(3), i el setè, «Errores de la política sanitaria pública» també en una versió anterior fou ja publicat a la **Revista Española de Investigaciones Sociológicas**(4). Els capítols tercer, quart i cinquè són a càrrec del periodista Luis Díaz. «El Centro de Especialidades Quirúrgicas Ramón y Cajal ("Piramidón")». — El gran caos», «Alucinante viaje por la mañana sanitaria» i «Investigación oficial para el lucro privado: el escándalo de la válvula cardíaca» són els títols dels corresponents articles periodístics sobre coneguts escàndols i corrupcions a l'assistència mèdica de la seguretat social. Finalment, el sisè capítol és escrit per Félix Lobo, economista, i tracta sobre la publicitat farmacèutica a Espanya. Una versió anterior d'aquest article fou també publicada a la **Revista Española de Investigaciones Sociológicas** (5). El pròleg és un article de Javier Yuste sobre la corrupció mèdica i sanitària en termes genèrics. No entenem gaire per què el compilador ha decidit considerar el seu escrit com a pròleg i no pas com un article més.

Volem fer tres consideracions generals sobre l'esquema del llibre.

La primera és una consideració menor. El llibre manté la secular confu-

sió entre sanitat i seguretat social típica d'aquest tipus de textos. De fet, com és sabut, l'assistència sanitària és una part de les "prestacions" de la seguretat social i molts aspectes de la sanitat són atesos per institucions diferents que no depenen de la seguretat social. Aquests **Apuntes...** malgrat que mantenen el genitiu (**de la seguridad social**), parlen només de sanitat i d'assistència sanitària de la seguretat social, i no pas de tota la seguretat social. Esperem que les posteriors anàlisis sobre el tema siguin més primmirades en la qüestió de noms.

La segona consideració és més rellevant. **Apuntes...** és un llibre desigual tant en contingut com en metodologia. Els problemes sanitaris que el llibre estudia són importants, però altres de fonamentals han quedat al tinter. Els autors no diuen quins criteris han seguit a l'hora de fer-ne la selecció. Per exemple: el problema de la publicitat farmacèutica és tractat magistralment per Félix Lobo, una autoritat en la matèria, però tots estarem d'acord a dir que el problema farmacèutic a l'Estat espanyol mereix altres aproximacions a més de l'estudi de la publicitat.

Finalment, volem parlar de la desigualtat en les metodologies. Cal acceptar que és difícil que diferents autors utilitzin un nivell semblant de rigor i llenguatge. Aquest és un problema genèric dels llibres col·lectius que intenten visions complementàries d'un mateix fenomen complex, com ho és la sanitat. No obstant això, el periodisme agressiu, fresc i lleuger de Luis Díaz i la rigorositat i l'erudició de Félix Lobo són dos extrems massa allunyats, al nostre parer. Lamentem dir-ho, però per aquest motiu el llibre fa més la impressió d'un recull a corre-cuita de treballs aprofitats, diversos i desiguals més que no pas d'un plantejament comprensiu de la seguretat social o de la sanitat, encara que per raons d'urgència fos publicat en forma d'**Apuntes para...** Hom pot justificar sempre aquests i altres defectes amb l'argument de la urgència de l'edició. La novetat d'uns raonaments o d'una informació pot justificar una publicació poc acurada i poc rigorosa. Però aquest llibre es basa en tres articles editats fa gairebé dos

anys i en tres articles periodístics sobre temes de corrupció que ja han estat tractats per la premsa periòdica(6), a part d'un pròleg de set pàgines i un críptic llistat d'anomalies a l'assistència sanitària. Per tant, no creiem que un argument d'urgència pugui justificar la poca cura a l'edició. Si existien unes raons polítiques que justificaven l'edició del llibre en l'estat actual haurien d'estar explícitament esmentades.

Com que no podem allargar gaire aquest comentari, només descriurem breument les tesis més importants que defensen els articulistes. Jesús M. de Miguel mira de demostrar el seu teorema de Watson de la sanitat: l'assistència sanitària de la seguretat social espanyola ha seguit un model de desenvolupament privat, no s'ha ocupat de solucionar els problemes no coberts pel sector privat i, finalment, el seu objectiu ha estat el suport del sector privat enfront del públic. Facilita informació suficient per donar suport a les seves hipòtesis. No obstant això, hom se sent incòmode amb la simplicitat amb què planteja la dicotomia públic-privat. Creiem que la complexitat d'institucions sanitàries municipals, provincials, benèfiques, etcètera no controlades per la seguretat social obliguen a una anàlisi més detallada. En el seu article, de Miguel analitza tesis de circulació habitual en cercles sanitaris a propòsit de política sanitària, regionalització i participació. L'aproximació al problema és original i obre una via de recerca. No obstant això, se li podria demanar que fos més explícit en utilitzar conceptes com "socialització" en el franquisme i "privatització" en la democràcia.

El treball de Félix Lobo intenta demostrar que la publicitat serveix per garantir la pervivència del monopoli farmacèutic. És un escrit ben preparat i que mereix ser llegit.

Finalment, els articles de Luis Díaz ofereixen mostres d'un periodisme àgil i ben documentat. Creiem, però, que els temes que esmenta són prou importants per justificar investigacions i exposicions metodològicament més rigoroses.

Oriol Ramis

NOTES

1.— Ens referim, entre altres i sense voler ser exhaustius, a: Primeres (i per ara úniques) Jornades Sanitàries del PSUC: **Ponències i Comunicats** (Comissió del Comitè Central PSUC, Barcelona, 1978); Jornades Sanitàries del PCE: **Ponencias y Comunicados** (Gr. Asenjo, Madrid, 1978); J. Gol et al.: **Salut, Sanitat, Societat** (7X7 ed. Barcelona, 1977); 10è Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: **Funció Social de la Medicina** (Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, Barcelona, 1976); Congrés de Cultura Catalana: **Àmbit d'Estructura Sanitària** (Barcelona, 1977); R. Espasa et al.: **La Sanidad hoy** (Avance ed. Barcelona, 1975); N. Acarín et al.: **La Salud, exigencia popular** (Laia, Barcelona, 1976); Coordinadora de Laboristes i Soc. Cat. de Seguretat i Med. del Treball: **Jornades de Salut i Treball** (Graó ed. Barcelona, 1979); etcètera.

2.— Això ho deduïm de les referències donades per Jesús M. de Miguel: "Sociología sin sociólogos", a **Revista Española de Investigaciones Sociológicas** (1982), 18: 115-140, i de J. Yuste Grijalba al pròleg de l'obra que ressenyem (p. 13).

3.— Jesús M. de Miguel: "Teorema de Watson del Sector Sanitario: Hacia una Teoría Sociológica de la Seguridad Social Española" a **Papers: Revista de Sociología** (1973): 115-145.

4.— Jesús M. de Miguel: "Siete Tesis Erróneas sobre la Política Sanitaria Española y una Alternativa Sociológica Crítica" a **Revista Española de Investigaciones Sociológicas** (1980): 53-80.

5.— a **Revista Española de Investigaciones Sociológicas** (1980): 90-132.

6.— El tractament que n'ha fet la premsa sovint s'ha aturat en una anàlisi superficial. No obstant això, no creiem que Luis Díaz n'ofereixi una anàlisi més científica.

ELS DOGMÀTICS

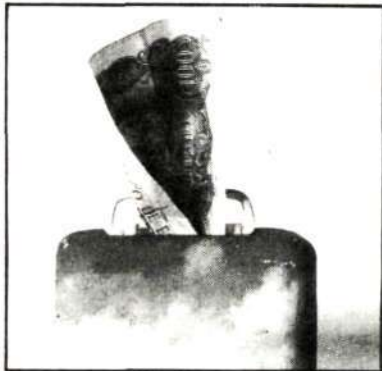
Servicio de Estudios
del Banco Urquijo:

**La economía española en la década
de los 80**

Alianza. Madrid-1982

La gran banca —juntament amb el Banc d'Espanya i el sector exterior— produeix, avui, una literatura econòmica important. El cas de l'Urquijo és interessant. El 1973 es publicava **Objetivos e instrumentos de la política económica española, 1959-69**, adopció i adaptació de la metodologia d'E.S. Kirschen, realitzada per Antoni Montserrat i l'ultra-liberal Josep C. Vergés. El 1979, **La nueva política monetaria española. Un análisis crítico**, de Frederic Segura, punt de referència obligat de les crítiques per la dreta (i per l'esquerra) a la política del Banc d'Espanya. Ara ens arriba un ambiciós paper sense signar i produït a Madrid. Des de **Información comercial española** (Ministeri de Comerç) i des de **Mayo**, la valoració del llibre oscil·la entre la crítica professional i la descoberta d'un «moderat optimisme» en els rengles liberals. Des de **Nous Horizons**, és possible anar més lluny: resseguir els estralls del dogmatisme neoliberal en la producció científica (i, ahora, observar com una de les indústries culturals espanyoles més importants —Alianza Editorial— vehicula aquest tipus de producte destinat, pel cap baix, a omplir de confusió el públic universitari).

Alguns exemples poden servir d'il·lustració. Un capítol estadísticament acurat sobre estalvi i inversió conclou barroerament: «en qualsevol cas, és recomanable que es mantingui la política de contenció dels in-

crements de salaris i que s'avanci cap a un major grau de flexibilitat a les relacions laborals com a mitjà de contribuir a un gradual relleu de la inversió productiva». (Ni un mot, doncs, sobre els costos financers i sobre els costos energètics de les empreses, ni sobre els efectes de tracció de la inversió pública. Ni una paraula sobre el fracàs de la política de flexibilització.)

El capítol dedicat al sector públic comença: «El sector públic espanyol ha constituït tradicionalment un greu problema per a l'economia...» (pàgina 131). Després (pàgina 137) resulta que el sector públic espanyol representa només el 26-27% del PIB i el sector públic de la CEE, el 42-46% del PIB. (I el model, és clar, fins i tot per al Banc Urquijo, és la CEE, on, per cert, els no-liberals, és a dir, els socialistes i els comunistes, tenen des de fa anys un pes molt més gran que a Espanya en l'elaboració de la política econòmica.) L'afirmació suara transcrita és complementada amb la que fa: «afortunadament per al nostre país, la magnitud del sector públic empresarial espanyol no ha arribat encara a la d'altres països europeus» (pàgina 204). «Afortunadament»? Qui ha crescut més, d'ençà del 1945? Qui ha suportat millor la crisi?

El capítol dedicat al sistema financer és una mostra més dels tripijocs que suscita el xoc entre els dogmàtics i el món real. D'una banda, el balanç de la liberalització del sistema financer és, s'hi diu, positiu. D'altra banda, «s'han produït dos efectes que sembla necessari considerar: l'increment dels tipus d'interès i la reducció en els terminis de finançació del crèdit a les empreses». És a dir: encariment i escurçament del crèdit. Això, és positiu? O és (una) causa de la crisi industrial?

Amb tot, aquest paper de l'Urquijo és important: 203 quadres estadístics, 28 gràfics, un elevat cost, segur, de la seva elaboració, una presentació editorial acurada, una àmplia difusió. Com lluitar contra l'erm que creen els dogmàtics? La universitat, la recerca finançada públicament, l'esquerra, tenen la paraula.

Francesc Roca

Revistes

Arrel (Barcelona), 3

A. Esteve: **Les ràdios municipals de Catalunya**, E. Prado: **La ràdio privada a Catalunya**, G. Richeri: **Les emissores locals a Europa**, M. Ribas, E. Udina: **Cens, mapa, estadística i anàlisi de la comunicació local a Catalunya**, P. Gabancho i altres: **L'IEC**, A. Puncernau: **Marés**, F. Breton: **L'aigua, què en fem?**

CEUMT
La revista municipal

CEUMT. La revista municipal
(Barcelona).

Joaquim Nadal: **El Gironès**, Federació de Municipis de Catalunya; **L'atur**, R. Vallbé: **Transports públics a Sabadell**, Grup parlamentari del PSUC: **Proposició sobre política d'ocupació**.

F. Miralles, Antoni Farrés: **Política municipal contra la crisi: Sabadell**, C. de Vicente: **Crisis, servicios y administración local**, E. Mas, F. Miralles: **Hacienda en épocas de crisis**, L.F. Alonso: **Madrid y crisis**, Nuno Portas: **Poder local y nueva política urbana**, B. Aymerich, J. Planelles: **Servicios municipales e inflación**, J. Rodríguez Pascual: **Política de vivienda y crisis económica**, Diego Novelli: **Turin**, G. Alasia: **La experiencia italiana**, J.R. Barthélemy: **Colektividades locales en Francia**.

Marxism Today

Marxism Today (Londres),
volum 26, 10.

Eric Hobsbawm: **The State of the Left in Western Europe**, Kenneth Leech: **The Church of England**, André Gunder Frank: **The Atlantic Alliance in Disarray**, Steve Iliffe: **Health Care a headache for the Left**, Peter Hain: **Projects for Lalom**.

Feminist review (Londres), 11

R. Coward: **Sexual violence and sexuality**, E. Wilson: **Andrea Duorkin**, W. Clark: **The Dyke, the feminist and the Devil**, DDAA: **Talking sex**, T. Moi: **Jealousy and sexual difference**, S. O'Sullivan: **Passionate Beginnings: Ideological Politics 1969-72**, J. Radford: **Marriage Licence or Licence to Kill?**

Gaceta sindical (Madrid), III, 20
Programa electoral de CCOO, Elecciones sindicales: estamos ganando, D. Lacalle: **El problema del obrerismo en CCOO**, L. Espinosa: **Sindicato y cambio social**, A. Gómez: **Standard**, A. Cuesta: **Talbot**, N. Justicia, J.M. Revuelta: **Pedro Domecq**, J.L.I. López Bulla: **Reforma del IPC**, J.I. Casas: **Microelectrónica y trabajo**, L. Montero: **Aspectos económicos de la emigración**.

Ciència (Barcelona), 21

Carl Sagan: **Qui parla en nom de la Terra?**, T. Mikkelsen: **La ciència posada en perill un fòssil vivent útil per a l'home**, J. Ros: **El bentos marí**, J. Casal: **Obres hidràuliques prehistòriques**, J. Ferrer: **Les catàstrofes**, Entrevista amb Gerald Holton sobre història de la ciència, L. Mur i J. Roca: **La nuclearització de Catalunya: una via cap a la independència energètica?**, F. Bujosa: **Guy de Chauliac**, J. Ferrater Mora: **Per una nova universitat**.

Recherches internationales

(Paris), 94

C. Bernas: **Grande-Bretagne: le bi-partidisme n'est plus ce qu'il était**, Y. Goussault: **La question agraire: actualité et réactualisation**, R. Castelnau: **Océan Indien, zone de paix?**, P. Gilhodes: **Amérique latine**, J. Estager: **Pologne: réformes ou révolution?**

L'AVENÇ

L'avenc (Barcelona), 54

DDAA: **La república i la guerra a Terrassa**, M. A. Pérez: **Els magistrats borbònics**, M. Barceló: **L'Islam (1914-1980)**, D. Díaz: **El Front Nacional de Catalunya (1939-1947)**, J. M. Colomer: **Manuel Sacristán i el marxisme català**, DDAA: **Els orígens del cristianisme**, P. Pagès: **Els moviments nacionalistes contemporanis**.

Monthly review (Nova York),

volum 34, 2.

P.M. Sweezy: **Why stagnation?**, Asociación de Mujeres Salvadoreñas: **Participation of Latin American women in social and political organizations**, H.E. Vanden: **The ideology of the nicaraguan revolution**, John Somerville: **Cordial reply to E.P. Thompson's «Letter to America»**.

Mundo científico (Barcelona), 19

P. Thuillier: **La «revolución científica» del siglo XII**, A. Charrier: **El café**, M. Blanc: **La vacuna contra la lepra**, A. Michandon: **La fisión nuclear**, Vicente Navarro: **La salud pública en España**, P. Iris, G. de Marsily: **Los mantos subterráneos**, J. Lequeux: **Nuestra galaxia**, J. Dastugue: **Las enfermedades de nuestros antepasados**, P. Langley: **La trufa**, un afrodisíaco, J. Audouze: **¿Es eterna la expansión del universo?**

Papers de joventut (Barcelona), 1

DD.AA: **L'esplai a l'Hospitalet**, Susi Morell: **Entrevista al jutge Eloi Mendaña: no serveix de res ficar un noi a la presó**, J.L. Aranguren, Ll. Ferri, M. Ludevid, Q. Casal, M. Oller, C. Tolosana: **De l'escola a l'atur**, N. Delai: **El pas de l'escola al treball a Itàlia**, J. Alza: **Guaitge i escoltisme**, N. Ventura: **De Darwin als hobbits**.

Économie et politique

(Paris), 65 (338)

C. Luca: **La récession n'est pas fatale**, DDAA: **Les dégâts du profit**, Ph. Herzog: **L'économie à bras le corps**, P. Boccara: **La production nationale**, DDAA: **Des propositions pour l'industrie (sidérurgie, Renault, électronique, chimie, textile, habillement)**, DDAA: **Financer la France**, M. Bulard: **Le résistible pression de R. Reagan**.

d'cahiers d'histoire

de l'institut de recherches marxistes

Cahiers d'histoire de l'institut de recherches marxistes (Paris), 9/1982.

Occitanie: **recherches sur une spécificité**, M. C'avel-Lévêque: **Premiers paysages du Midi**, C. Duhamel-Amado: **Le Languedoc médiéval**, R. Huard: **Nîmes au XIXème siècle**, R. Huard, Robert Lafont, Jean Sagnes, Maurice Verdier: **Midi rouge: traditions et mutations**, M. Daynac, C. Mazeuric, J. Dartigue: **Luttes ouvrières 1961-1981: affirmation nationale et identité régionale**, J. Sagnes: **Le PCF et la culture occitane**, Max Allier: **Témoignage**, Claude Barsotti: **Occitania? qu'es aquo?**, Jean Marie Auzias: **Langue et identité occitanes**.

nous
horizons

200 ptes.